

ДНЕВНИКЪТЪ

(отенографически)

на

ХІІ^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

CVI заседание, срѣда, 19 мартъ 1903 г.

(Открито отъ г. подпрѣдседателя А. Франга, въ 9 ч. и 30 м. прѣди пладнѣ.)

Прѣдседателствующъ А. Франга: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Г-нъ секретарьтъ ще прочете поименния списъкъ на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Д-ръ Г. Гаговъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Г. Василевъ, Д. Вълчевъ, А. Геновъ, Д-ръ К. Милановъ, Д-ръ С. Мирковъ, Д-ръ П. Ношковъ, М. Доспатски, П. Драгулевъ, Я. Забуновъ, М. Игнатовъ, А. Каназирски, Д. Карамановъ, К. Кафеджийски, Д. Колевъ, Н. Лазаровъ, Н. Марковъ, Т. Михайловъ, Е. Начевъ, Т. Орловъ, Вен. Поповъ, С. Савовъ, С. Славовъ, В. Стаменовъ, А. Станчовъ, Ц. Таславковъ, П. Тодоровъ, Х. Тоневъ, Д. Филовъ и П. Чаушовъ.)

Прѣдседателствующъ А. Франга: Отъ 178 народни прѣдставители отсъствуватъ 29. Има законното число народни прѣдставители — заседанието продължава.

Прѣдседателството има да направи слѣдующето съобщение на г. г. народнитѣ прѣдставители. Разрѣшенъ е отпускъ на Добричкия народенъ прѣдставителъ г. А. Арсениевъ 10 дена.

Прѣдседателството ще иска разрѣшение за слѣдующитѣ отпуски: първо, на г. П. Калинковъ 10 дена. Които приематъ да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

На народния прѣдставителъ г. Я. Забуновъ 4 дена. Които приематъ да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

На народния прѣдставителъ г. М. Абаджиевъ 8 дена. Които приематъ да му се разрѣши иска-

ниятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Г-нъ секретарьтъ ще прочете едно писмо отъ Министерството на Финанситѣ относително давано разрѣшение на Министра на Финанситѣ да уволни ония членове на администрацията на Българската Народна Банка, които се уличатъ въ злоупотребления.

Секретарь Д-ръ Г. Гаговъ: (Чете.)

„Министерство на Финанситѣ, отдѣление за държавната и обществена отчетностъ, № 3.447, мартъ 13 день 1903 г., гр. София.

До Господина Прѣдседателя на Народното Събрание.

Господине Прѣдседателю!

Съ заповѣдь отъ 8 януарий т. г., подъ № 30, повѣреното ми министерство назначи една особена комисия, която се натовари да провѣри смѣткитѣ на Българската Народна Банка и клоноветѣ ѝ и да констатира, ставали ли сж нѣкакви нередовности по тия смѣтки, нанесена ли е съ това нѣкаква щета на интереситѣ на Банката и кои длъжностни лица сж отговорни за тия щети.

Съ рапорта си отъ 12 того речената комисия ми прѣдстави една вѣдомость, отъ която се вижда, че прѣзъ течението на 1894 г. — комисията продължава да провѣрява останалитѣ години — е намѣрено 690.100 л. зл. въ по-малко, отколкото въ дѣйствителностъ би трѣбвало да се намѣри споредъ операционнитѣ бѣлѣжки на Банката, и че е нанесена на интереситѣ на Банката щета въ размѣръ на 26.906 л. и 90 ст. съ това, дѣто горната сума отъ 690.100 л. зл. е била замѣстена съ равно количество сребро. Тая щета е прѣсмѣтната по банковия курсъ на ажиото за всѣки единъ день

отъ 1894 г. и върху дѣйствителната така липсующа сума злато.

За тая нередовност е отговоренъ по закона на първо мѣсто касиерътъ на Банката, за уволнението на когото е направено потрѣбното. Но повѣреното ми министерство намира, че една отъ главнитѣ причини за констатираната нередовност въ централата е немарливостта на администратора на касовия отдѣлъ, И. Бракаловъ, който, споредъ разпорежданията на чл. чл. 32—40 отъ правилника за вътрѣшния редъ на Банката, е билъ длъженъ да произвежда редовни седмични ревизии на касата, каквито, обаче, никога не сж били произвеждани отъ него.

Прѣдъ видъ на изложеното и понеже не се знае какъвъ ще бѣде резултатътъ на по-нататъшнитѣ изслѣдвания отъ поменатата комисия, имамъ честъ да Ви помоля, Г-нъ Прѣдседателю, на основание чл. 13 отъ закона за учрѣждение на Българската Народна Банка, да направите потрѣбното, за да разрѣши Народното Събрание да се уволнятъ ония членове отъ управителния съвѣтъ на Банката, оставянето на длъжностъ на които се намѣри несъгласно съ интереситѣ на това кредитно учрѣждение.

Министъръ на Финанситѣ: М. Сарафовъ.

Прѣдседателствуващъ А. Франгя: Моля ония, които приематъ да се даде това разрѣшение на г. Министра на Финанситѣ отъ Народното Събрание, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Н. Шивачевъ: Да се каже: едногласно, безъ възразение.

С. С. Вобчевъ: Едно питане къмъ почитаемия Министъръ на Вътрѣшнитѣ Работи. Знае се, че отъ нѣколко години има единъ споръ за земи помежду Гурмазовската община и помежду държавата, а пѣкъ по-специално — помежду тѣй нареченото Гурмазовско депо. По едно врѣме, за да се разрѣши този споръ, рѣши се да се нареди една комисия, която, съгласно съ закона за опрѣдѣляне на държавнитѣ имоти, да се произнесе, дали наистина тия имоти, за които става споръ, сж на държавата или пѣкъ тѣ наистина принадлежатъ на общината. Това бѣше асж и най-правилниятъ пѣтъ, за да се избѣгнатъ всѣкакви сблъсквания помежду гурмазовци и между жандармитѣ. Тая комисия, г-да народни прѣдставители, се състави, отиде на мѣстото и опрѣдѣли, кои земи тя счита че сж общински и кои счита за държавни. За онѣзи земи, които се считатъ за държавни, съгласно единъ протоколъ, направенъ отъ тая комисия, недоволнитѣ сж завели искъ, както е редътъ, въ опрѣдѣления срокъ, тѣй както знаете, че въ подобни случаи печата се въ „Държавенъ Вѣстникъ“, кои земи се признаватъ за държавни и заинтересованитѣ иматъ право въ продължение на 6 мѣсеца да се отнесатъ до сѣдъ и да си докажатъ пра-

вото. Обаче става слѣдующето. Откакъ завеждатъ туй дѣло за ония земи, които имъ се отнематъ и които се считатъ за държавни, управлението на Гурмазовското депо не се е задоволило съ това, което е направила комисията, ами самичко отива и туря рѣка изново сега и на другитѣ имоти, принадлежащи на гурмазовци, които една специална комисия вече е признала, че принадлежатъ на Гурмазовската община, на гурмазовскитѣ жители, вслѣдствие на което гурмазовци сега се намиратъ въ онуй положение, въ което и нѣкои други съседни общини на София, и прѣдстои, тѣй да се каже, едно ново сблъскване, едно ново кръвопролитие. Едно прошение, приготвено за Народното Събрание, ми се донесе мене, като тѣхенъ народенъ прѣдставителъ, и ме молиха да го прѣдамъ, а въ сѣщото врѣме да се обърна къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи и да го попитамъ: първо, знае ли г. министърътъ за тази работа и, второ, ако знае, не мисли ли той, че е врѣме да се изпрѣварятъ всѣкакви възможни стѣлкновения, като направи нужното, за да не се отнематъ по такъвъ начинъ, нека го нарека произволенъ начинъ, отъ страна на управлението на Гурмазовското депо имотитѣ, които вече една държавна комисия е припознала, че принадлежатъ на частни лица отъ Гурмазовската община? Истина е, че би могло да ми се отговори: защо се не обърнете къмъ Военния Министъръ? Не е Военниятъ Министъръ, който е отговоренъ, ако утрѣ стане извѣстно стѣлкновение, а трѣбва да се намѣси Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи, като единъ върховенъ блюстителъ на общественитѣ интереси и въобще на управлението на общинитѣ, и да се даде възможностъ да се отстранятъ по-нататъшни сблъсквания. Та, питамъ: знае ли г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи за това нѣщо и мисли ли той, че е нужно да се направи нѣщо отъ негова страна, за да се избѣгнатъ всѣкакви стѣлкновения?

Министъръ А. Людскановъ: Не зная нищо за това послѣдно обстоятелство. Азъ съжалявамъ, че гурмазовци, вмѣсто да се обърнатъ къмъ мене, сж се обърнали къмъ Народното Събрание за една административна работа. По-добрѣ е било да се даде на мене. За едното обстоятелство зная, че сж се обърнали къмъ сѣдилището, а за послѣдното обстоятелство не зная нищо.

Прѣдседателствуващъ А. Франгя: Пристѣпиха се къмъ дневния редъ. Г-нъ докладчикътъ Бурмовъ има думата.

Докладчикъ С. Бурмовъ: (Чете.)

„Глава IV.

„Дисциплинарни наказания, уволнения, даване подъ сѣдъ и служебни списъци.

„Чл. 37. За всѣко нередовно изпълнение служебнитѣ си обязанности, за прѣвишение властѣта си,

за лошо поведение, за неприлично отнасяне към началствущите лица, за отсъствие безъ разрешение прѣзъ опредѣленото за занятие врѣме и въобще за всѣка погрѣшка и маловажно нарушение, за които нѣма прѣдвидено наказание въ общия наказателенъ законъ, чиновниците се подлагатъ на дисциплинарно наказание.

„Вънъ отъ случаитѣ, прѣдвидени тукъ, дисциплинарни наказания се налагатъ и за други нарушения, когато специални закони изискватъ това.“

Н. Цановъ: Азъ само ще направя една прибавка въ члена. Тукъ е казано: „За всѣко нередовно изпълнение служебнитѣ си обязанности, за прѣвишение властѣта си, за лошо поведение, за неприлично отнасяне къмъ началствущитѣ лица“. Къмъ това да се прибави и слѣдующето: „за прѣнебрѣжение къмъ частнитѣ просители и за грубо отнасяне къмъ тѣхъ“.

Министъръ А. Людскановъ: Съгласенъ съмъ. „Лошо поведение“ туй разбира.

Н. Цановъ: Нека изрично да се каже да се отнасятъ по-добрѣ къмъ частнитѣ лица.

Министъръ А. Людскановъ: Съгласенъ съмъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ министрътъ е съгласенъ съ тази прибавка, която г. Цановъ прѣдлага да се притури къмъ чл. 37.

Г-нъ Лафчиевъ има думата.

С. Лафчиевъ: Макарь че думитѣ „нередовно изпълнение“ обгръщатъ всичката материя, азъ мисля, че членътъ нѣма да изгуби отъ своята пълнота, ако въ него се прибави още слѣдното допълнение: „за неточно изпълнение на законитѣ, правилницитѣ и разпорѣжданията на по-високото си начальство“, защото често пкти единъ чиновникъ казва: „изпълнихъ“, но не изпълнява точно прѣдписанието.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Тукъ имате думата „погрѣшка“.

Министъръ А. Людскановъ: Тѣй, както сме редактирали члена, ние сме се мѣчили да направимъ редакцията по-широка. Ако захванемъ всички случайни нѣща да забѣлѣзваме, ние не ще можемъ да обгрънемъ всички случайности. „Погрѣшно“ е казано общо. Това, което вие искате, то влиза въ думата „погрѣшка“.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ чл. 37, съ поправката отъ г. Цанова и приета отъ г. министра, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 38. Дисциплинарнитѣ наказания сѣ петъ вида:

а) смѣруване насамъ;

б) смѣруване прѣдъ другитѣ чиновници въ учрѣждението;

в) смѣруване съ заповѣдъ;

г) спиране частъ отъ заплатата (най-много $\frac{1}{4}$) за не повече отъ 3 мѣсеца;

д) прѣмѣстване на друга длѣжностъ съ понижение.

„Дисциплинарнитѣ наказания могатъ да се налагатъ или постепенно, или всѣко едно за прѣвъ пктъ, споредъ важността на случая.“

С. Лафчиевъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че стѣлбата за дисциплинарнитѣ наказания би могла да се попълни съ слѣдующитѣ двѣ нѣща. Първото стѣпало да се направи малко по-малко. Въ първото стѣпало, намѣсто смѣруване, да бѣде бѣлѣжка.

Министъръ А. Людскановъ: Бѣлѣжка не е ли смѣруване насамъ?

С. Лафчиевъ: Чакайте да се изкажа. Когато постѣпи младъ чиновникъ за прѣвъ пктъ на служба, вие ще видите на всѣка стѣпка се стѣва и прави нищожни грѣшници. Тия погрѣшки той ще ги поправи отначалото повече съ приятелски свѣѣти и бѣлѣжки, отколкуто съ наказания, защото слѣдъ тѣхъ дохождатъ други, които ще се турятъ въ послужния списъкъ, а да туряме такива дребнави наказания въ послужния списъкъ, то може да поврѣди и по-нататѣкъ на неговата кариера, а мисля, че това ще бѣде много тежко и нѣма да бѣде справедливо. Заради туй азъ мисля, че ще бѣде много по-справедливо, въ особеностъ за младитѣ, да имъ се тури въ начало едно по-леко наказание, не въ смисълъ на наказание, а въ смисълъ на изправителна мѣрка, свѣѣтъ въ изправителна смисълъ, а не наказание. Това е първото.

Послѣ, смѣтамъ, че за прѣдпослѣдно стѣпало за наказания нѣма да бѣде злѣ, като прѣходно стѣпало, да се тури „спиране повишението отъ 1—3 години“. Това стѣпало въ много специални закони съществува, както въ просвѣщеніето, така и въ правосѣдието. Ако законътъ визира цѣлата материя, добрѣ ще бѣде да се прѣдвиди това. То ще бѣде въ интереса на службата, ако туримъ едно промежутъчно стѣпало прѣди пониженіето, едно стѣпало за спиране на повишението. Такова нѣщо съществува и въ офицерството. Ако подиръ туй рече чиновникътъ стане непоправимъ, тогава може да се наложи слѣдующето наказание.

Слѣдъ това, въ този сѣщия параграфъ, мисля, че въ послѣдната алинея — „Дисциплинарнитѣ наказания могатъ да се налагатъ или постепенно, или всѣко едно за прѣвъ пктъ, споредъ важността на случая“ — добрѣ би било да се тури: „нѣкои наказания могатъ да се повтарятъ“, защото едно наказание послѣдующе е много по-тежко. Началникътъ, който ще налага наказанията, ще се намѣри въ една дилема: ако наложи слѣдующето наказание, ще бѣде тежко; да го прости, ще сграда службата.

По-хубаво е да се даде на началниците пакъ едно промежутъчно стъпало, за да не фаворизиратъ чиновниците, и ако повтори прѣстѣпленieto, да се повтори и наказанието. Така че, въ послѣдната алинея да се прибави въ края: „при което нѣкои отъ тѣзи наказания могатъ и да се повтарятъ“.

Министъръ А. Людскановъ: Относително тѣзи три Ваши бѣлѣжки само една ми се вижда приемлива. Първата бѣлѣжка, която правите, то е смѣряне насамъ, безъ да има заповѣдъ. Аслѣ смѣрянето насамъ, и безъ да има нѣкакъвъ законъ, винаги става. Така че, такива нюанси да се турятъ въ закона, не го намирамъ за нужно. И послѣдната Ви бѣлѣжка тѣй сѣщо не намирамъ за нужна — да се повтаря сѣщото наказание. За единъ чиновникъ, който се е изложилъ да го мѣрятъ прѣдъ другитѣ чиновници и послѣ да го мѣрятъ съ заповѣдъ, трѣбва да върви наказанието по-нататъкъ. Обаче Вашето второ по редъ прѣдложение: „да се спре до 3 години повишението“ мога да приема.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване чл. 38 съ бѣлѣжката, която г. министърътъ прие, т. е. спиране повишението на чиновника до 3 години, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Бурмовъ: (Чете.)

„Чл. 39. Дисциплинарнитѣ наказания, забѣлѣзани подъ п. п. а и б въ горния членъ, се налагатъ отъ прѣмия началникъ на чиновника, а другитѣ — отъ началника, отъ когото той е назначенъ. При това на чиновници, чието назначение става отъ министритѣ, дисциплинарното наказание, показано въ п. в, се налага само по рѣшение на дисциплинарния съвѣтъ (чл. 42).“

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! Има да приемемъ единъ членъ, при който по принципъ узаконяваме една система, каквато досега у насъ не съществуваше, система, която иска да освети и у насъ онова начало, което благотворно дѣйствува напр. въ Прусия още отъ 1787 г., именно уволнението на чиновницитѣ отъ Държавния Глава или отъ министра, или отъ другъ делегатъ на Държавния Глава чрезъ министра да става по сѣдебенъ редъ. Сир. искаме вече да вървимъ по оная система, която е слѣдующата: правото на назначение заключава въ себе си като послѣдствие и правото на уволнение. Системата, която е възприело днешното министерство, както и системата, която бѣше възприело коалиционното министерство, не може освѣтъ да принесе ожидаемитѣ плодове, както опитътъ е доказалъ въ другитѣ страни. Дисциплинарна ли комисия ще бѣде този сѣдъ, както стои въ законопроекта на г. Каравелова и на г. Радева по просѣбѣнието, дисциплинаренъ ли съвѣтъ ще се нарича тая комисия, или дисциплинаренъ сѣдъ

ще се нарича тя, както е истинското име и както се означава въ другитѣ държави, дѣто се е приела тази система, безразлично е. Но има друго важно нѣщо. Азъ не държа на името, какъ да се нарича този сѣдъ, и, слѣдователно, нѣмамъ нищо да се нарича дисциплинаренъ съвѣтъ. Всички знаете, г-да народни прѣдставители, че законопроектътъ, който разгледваме, куца въ едно отношение, именно въ онова, на което указа почитаемиятъ г. Гешовъ, дѣто ние не разпрѣдѣляме чиновницитѣ, както сѣ разпрѣдѣлени, доколкото се простиратъ монтѣ свѣдѣния, навсѣкждѣ. Нѣмскитѣ чиновници, както ви е извѣстно, се дѣлятъ на Staatsbeamter и Amtgehilfen — държавни чиновници и помощници на такива. Въ Прусия, системата на която възприемаме за начина на уволняването на чиновницитѣ, дѣлятъ ги на висши чиновници и подчинени чиновници, като послѣднитѣ вършатъ само механическа работа. У насъ, безъ да е узаконено, чиновницитѣ се раздѣлятъ тѣй, както се раздѣлятъ въ Белгия, както се раздѣлятъ въ Русия, а така сѣщо, може да се каже, и въ Франция — на чиновници и служаци, или fonctionnaires въ ясни смисълъ на думата и employés. Знаете, че има и друго разпрѣдѣление, по-приемливо помоему, възприето въ Италия: rédacteurs comptables и commis d'ordre. Това е направено съ цѣль, за да се знае отъ коя категория чиновници какви познания да се искатъ, какво свидетѣлство за способностъ да се иска. Азъ като съпоставямъ тия думи, искамъ да се спра на втората категория чиновници, именно на тия, които сѣ болшинството въ всѣка държава и отъ стабилизирането на които не по-малко, а често много повече зависи стабилността на органитѣ, назначени да държатъ реда и да каратъ страната къмъ благоденствие. Отъ наредбитѣ на чл. 39 ние виждаме да се усвоява системата за уволняване на чиновницитѣ, както и за мѣстенето имъ, по сѣдебенъ редъ, само колкото се касае за ония чиновници, които сѣ такива въ тѣсния смисълъ на думата, които прѣдставляватъ властѣта или сѣ натоварени съ нѣкоя атрибуция или съ нѣкаква юрисдикция, а не обема въобще всички чиновници или, да употребя термина на нашата конституция, длѣжностни лица и низшитѣ чиновници. А именно това изваждамъ отъ втората алинея, която гласи: „при това на чиновници, чието назначаване става отъ министритѣ, дисциплинарното наказание, показано въ п. в — прѣмѣстване на друга длѣжностъ съ понижение, — се налага само по рѣшение на дисциплинарния съвѣтъ“. Съ думитѣ „чиновници, назначени отъ министритѣ“ разбираатъ се чиновници назначени отъ Държавния Глава по прѣдложение на министритѣ. Това явствува, като съпоставимъ наредбата на тоя членъ съ първата алинея на чл. 41.

Азъ ще свърша и вѣрвамъ, че всички на това държатъ, а пъкъ и почитаемото министерство, вѣрвамъ, отъ това се въодушевява, да стабилизираме ние въобще всички длѣжностни лица въ страната,

доколкото е възможно, разбира се. Като нѣма за това наредба въ нашата конституция и, слѣдователно, като едно обикновено народно събрание може да развали една и най-добра наредба на едно народно събрание, което е работило и законодателствувало прѣди него, азъ считамъ, че е отъ голѣма полезностъ за страната, щото понижението и на по-долнитѣ чиновници, сир. не на такива, които се назначаватъ съ указъ или министерска заповѣдь, да става пакъ по съдебенъ редъ, да става пакъ по рѣшение на дисциплинаренъ съвѣтъ или, както казахъ, по-добръ да се изразя, на дисциплинаренъ съдъ. За това нѣщо, обаче, нѣма да бѣде достатъчно нито да има толкова дисциплинарни съвѣти, колкото имаме министерства, въ случая 7, защото правимъ закона за гражданскитѣ длѣжностни лица, а ще трѣбва да имаме повече дисциплинарни съдилища. Азъ мисля, че не е нито невъзможно, нито е тежко за държавното съкровище, защото тѣзи дисциплинарни съвѣти ще работятъ безплатно, ако ние узаконимъ да имаме повече дисциплинарни съвѣти. Ако искаме ние да направимъ дѣйствително крачка напредъ, ние трѣбва да създадемъ и мѣстни дисциплинарни съдилища, а именно при окръжнитѣ управления или при окръжнитѣ съдилища — безразлично е за мене какъ. И затуй азъ, безъ да се простирамъ по-нататъкъ, бихъ молилъ да се измѣни послѣдната алинея на чл. 39 така: „дисциплинарното наказание, означено въ п. д, се налага само по рѣшението на надлежния дисциплинаренъ съвѣтъ“. Както виждате, съ поправката, която се прѣдлага, се узаконява съществуването на повече дисциплинарни съвѣти. Впрочемъ, това съществуване на повече дисциплинарни съвѣти е узаконено съ чл. 41, собствено при чл. 42, дѣто е казано, че при всѣко министерство има единъ дисциплинаренъ съвѣтъ. Но азъ ще говоря на мѣстото му за създаването на дисциплинарни съдилища и въ окръжнитѣ градове за низшитѣ чиновници и най-много вѣрвамъ, че ще бѣда поддържанъ въ това отношение отъ г. Министъръ-Президента, който въ моитѣ очи е далъ доказателства, че иска българската държава да се управлява занаяждъ пакъ отъ партии, като сме парламентарна страна, но не да се управлява въ полза на партиитѣ, а чрѣзъ партиитѣ да се управлява въ полза на държавата. А това ще се направи, ако се даде всѣкому да разбере, че ние дѣйствително искаме да управляваме въ полза на всичкитѣ жители на страната.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-нъ Мирски, за да има повече редъ въ разискванията, азъ мисля, че ще бѣде добръ, този въпросъ да резервираме при обсъждането на чл. 42, защото, било че се приеме Вашата редакция, било че се приеме онази редакция, която имаме въ проекта, нѣма да се измѣни същността на работата. Вие може да поддържате Вашия възгледъ, както го поддържате, при чл. 42, а може да се

поддържа и проектътъ. И за да не се говори втори пѣтъ едно и сѣщо нѣщо, казвамъ азъ, моля Ви да се съгласите да си оттеглите прѣдложението.

Ю. Мирски: Азъ бихъ се съгласилъ на драго сърце, ако г. министърътъ отхвърлише думитѣ: „чието назначение става отъ министритѣ“, защото съ това ще прѣдрѣшимъ въпроса, а именно, че понижението на чиновницитѣ ще става по рѣшение на дисциплинарния съвѣтъ само тогава, ако сѣ назначени отъ министритѣ. Затуй не мога да се съглася. Затуй моля г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи да прочете моята поправка.

Министъръ А. Людскановъ: Г-нъ Мирски, ми се струва, Вие изпущате изпрѣдъ видъ прѣдписанието на чл. 45 отъ законопроекта. Той отговаря на Вашето искане. Ние засега туряме седемъ дисциплинарни съвѣта при министерствата, които, както казвате Вие, за тѣзи главно дисциплинарни наказания, понижения и прѣмѣствания, ще се произнасятъ относително чиновницитѣ назначени отъ министритѣ и Княза; обаче по всички понижения и прѣмѣствания, направени не отъ министра, ами и отъ онии чиновници, които назначаватъ, пакъ ще се произнася дисциплинарниятъ съвѣтъ по обжалване дѣйствиата на началника, който ги е направилъ, по чл. 45. Тѣй щото, Вашето искане се постига, само че не учрѣждаме дисциплинаренъ съвѣтъ при всѣки окръженъ управителъ, а даваме като послѣдна инстанция за апелъ за дѣйствиата на чиновницитѣ тукъ дисциплинарниятъ съвѣтъ.

Ю. Мирски: При всичко че чл. 45 говори факултативно, остава да говоримъ по-нататъкъ.

С. Лафчиевъ: Прѣдъ видъ на това, че г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи се съгласи да се прибави въ чл. 38 нова алинея д, а алинея д да стане алинея е, тогава и редакцията на чл. 39 трѣбва да се промѣни въ тази смисълъ. Тукъ има нѣкои редакционни поправки да станатъ, за да направимъ езика по-гладъкъ. Ето моето прѣдложение: „Дисциплинарниѣ наказания, посочени въ точки а и б отъ прѣдиденция членъ, се налагатъ отъ началника на учрѣдението, дѣто служи чиновникътъ, а въ точкитѣ в, г, д и е — отъ началника, който е назначилъ чиновника. Обаче дисциплинарниѣ наказания, прѣдвидени въ точки д и е за чиновницитѣ, назначени отъ Княза или министритѣ, се налагатъ само по рѣшение на дисциплинарния съвѣтъ. (Чл. 44.)“

Министъръ А. Людскановъ: Приемамъ Вашата редакция.

С. Лафчиевъ: Второ допълнение. Понеже дисциплинарниятъ съвѣтъ ще играе ролята на съдъ, не е ли по-добръ да се употреби и по-нататъкъ думата „съдъ“?

Министър А. Людскановъ: Думата „сждъ“ има по-специално значение. Да не мѣсимъ понятията.

С. Лафчиевъ: Още едно разяснение. Вие вжидате, че този членъ визиращъ тѣхъ нареченитѣ чиновници, а не служащи, но, понеже въ централното управление и служащи се назначаватъ съ заповѣдь отъ министра, то, съгласно тълкуването на този членъ тѣхъ, както е поставена редакцията, излиза, че за разсилнитѣ и долнитѣ служащи въ този случай, които сж назначени съ заповѣдь на министра, излиза, като че за тѣхъ правата на министра, прѣдвидени въ първа алинея, се узурпиратъ. Добръ би било да се даде едно разяснение още отсега, за да не би въ бъдеще да ги сжди дисциплинарниятъ сждъ.

Министър А. Людскановъ: Тѣзи служащи не влизатъ подъ разпорежданията на този членъ. Даже вѣщо повече: ако искате добръ редъ и напредъкъ, трѣбва да развѣржемъ ржцѣтъ на началницѣта даже и въ централното управление и министърътъ да се не занимава съ назначението на единъ писаръ. Това е работа на канцеларията и началникътъ на канцеларията трѣбва да има това право. Както управителятъ има право да назначи секретаря си и неговия помощникъ, така и тукъ може да стане.

С. Лафчиевъ: Азъ като имамъ прѣдъ видъ сегашната практика, затуй повдигнахъ въпроса.

Министър А. Людскановъ: За писаритѣ и разсилнитѣ нѣма да отива прѣдъ дисциплинарния съвѣтъ.

И. Гешовъ: Понеже става дума за чиновницѣтъ и служащитѣ, азъ бихъ желалъ да даде обяснение г. министърътъ: кои се разбиратъ подъ думата „слушачи“? Споредъ мене, само писаритѣ и разсилнитѣ се разбиратъ служащи. Само тѣ ли сж? Има и пазачи и други. Та желателно е, въ едно отъ идущитѣ засѣдания, когато се разисква този законопроектъ, да се даде едно обяснение. Комисията, ми се струва, ще се събира за чл. 13 и тамъ може да се разисква този въпросъ.

Министър-Прѣдседател Д-ръ С. Даневъ: Това може да стане.

Прѣдседателствующъ А. Франтъ: Полагамъ на гласуване чл. 39 съ поправката, която прочете г. Лафчиевъ. Които приематъ чл. 39 съ поправката на г. Лафчиева, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 40. Чиновницѣтъ се уволняватъ отъ длъжностъ отъ началството, което ги е назначило (чл. 6), или по собствено желание, или въ интереса на службата въ единъ отъ слѣдующитѣ случаи.

а) за незаконно и неоправдано отсъствие въ разстояние на повече отъ 15 дена;

б) за постоянна немарливостъ въ изпълнение служебнитѣ си обязанности;

в) за дѣйствиелно и съзнателно непокорство на заповѣдитѣ на своето началство;

г) за явно лошо поведение;

д) за явна некадърностъ и неспособностъ;

е) за изгубване едно или повече отъ условията, указани въ чл. 3 отъ настоящия законъ;

ж) за упражнение занаятия, указани въ чл. 12;

з) за издаване служебни работи, които трѣбва да се държатъ въ тайна;

и) за явно или активно участие въ партизански дѣйствия, имащи политически характеръ;

к) ако чиновникътъ е наказванъ три пѣти съ послѣднитѣ три вида дисциплинарни наказания и не се е поправилъ.“

С. С. Вобчевъ: Г-да народни прѣдставители! Ако искахъ да се шегувамъ, щѣхъ да кажа веднага, че чл. 40, въ извѣстни свои наредби като е по-консерваторски отъ по-напредѣния и сега съществуващия законъ за чиновницѣтъ, би трѣбвало да се прѣмахнатъ отъ него нѣколко алинеи, а именно: алинея 3, която казва за издаване служебни работи, които трѣбва да се държатъ въ тайна, послѣ алинея и, която гласи за явно или активно участие въ партизанскитѣ дѣйствия, имащи политически характеръ. Та, казвамъ, само заради туй, защото сегашниятъ законъ бѣше по-напредничавъ, по-либераленъ законъ, а пъкъ той стои на много по-консерваторска почва, отколкото този, досегашниятъ консервативенъ, щѣхъ да помоля да се махнатъ тѣзи двѣ алинеи. Обаче азъ нѣма да направя това. Законътъ за чиновницѣтъ е важенъ законъ и сериозно трѣбва да става разглеждането му, та затова ето какво имамъ да кажа за тѣзи двѣ алинеи. Казва се тукъ, г-да народни прѣдставители, че „чиновницѣтъ се уволняватъ отъ длъжностъ отъ началството, което ги е назначило, или по собствено желание, или въ интереса на службата, въ единъ отъ слѣдующитѣ случаи“, и подиръ туй, като се нареждатъ всичкитѣ тѣзи случаи въ ал. ал. а, б, в, г, д, е, ж, въ ал. 3 се казва: „за издаване служебни работи, които трѣбва да се държатъ въ тайна“. Има нужда да се обясни това отъ насъ, които ще приемемъ този членъ, да се обясни и отъ г. Министра на Вѣтрѣшнитѣ Работи, който е, тѣй да го кажа, мѣрдавенъ въ случая, да обади какво разбира той подъ това. Длъженъ съмъ да обадя, г-да народни прѣдставители, че ставатъ такива нѣща. Единъ държавенъ адвокатъ иска му се да прѣдстави извѣстни документи, даже му се налага това отъ сжда — документи, които всѣка една страна, когато ги има, обязана е да ги прѣдстави въ сжда. Искатъ се такива документи отъ държавния адвокатъ, има данни, че ги има на лице въ правителственото учрѣждение, при което той служи, държавниятъ адвокатъ казва: това е служебна тайна, азъ не мога да ги дамъ.

Прѣди всичко, както виждате, думата „служебна тайна“ не може да бѣде казана, защото единъ актъ между странитѣ или въ който сж засегнати интереситѣ на двѣ страни, такъвъ документъ не може да бѣде тайна, но като се крие задъ тази дума, държавниятъ адвокатъ не го прѣдставя. Нѣкога, обаче, държавниятъ адвокатъ нѣма да каже, че е служебна тайна, а ще го прѣдстави. Пита се: ако такъвъ адвокатъ, който прѣдстави такива документи, считани отъ другъ държавенъ адвокатъ за служебна тайна, ще ли да се уволни отъ служба? Това едно.

Друго. Обикновено, когато отидемъ въ нѣкоя правителствена канцелария и поискаме нѣкои документи, каквито и да сж, за да се запознаемъ съ нѣкои книжа, казватъ ни: не можемъ да ги дадемъ. Защо? — Държавна тайна. А други даватъ. Защо? Защото ги мисли чиновникътъ, че не сж държавна тайна и аслж не сж. Тукъ веднажъ и дваждъ и триждъ е питано правителството за извѣстни работи. Едни работи отъ единъ и сжщъ родъ ги обяснява, а въ други случаи, защото не е понасяло на правителството, казвало е, че е държавна тайна и не може да ги обясни.

Сега, кое нѣщо се счита за държавната тайна? Азъ мисля, че има нужда да се уясни това. Азъ разбирамъ, че сж държавна тайна онѣзи документи или книжа, които, ако се изкаратъ наявѣ, ще турятъ въ рискъ безопасността на страната, ще турятъ въ рискъ интереситѣ на публичната власть, на държавата; разбирамъ, че сж държавна тайна и не трѣбва да се обаждаатъ никому конфиденциалнитѣ книжа, които се намиратъ въ каситѣ или чекмеджетата на правителственитѣ учрѣждения — то е държавна тайна, разбирамъ това. Но други документи, други книжа, които, може да се каже, много пкти сж познати на обществото и съ които никакви държавни интереси не се турятъ въ рискъ, никаква държавна безопасностъ не се туря въ рискъ — тѣзи книжа ще ли да се считатъ за държавна тайна? Какъ трѣбва да се разбира този членъ? Трѣбва да се разбира по ясенъ начинъ, за да не би чиновникитѣ, които сж извършили просто длъжността си, като сж съобщили исканитѣ нѣща, да не би, казвамъ, ако чиновникътъ е неприятенъ на министра, да съзре вътрѣ държавна тайна и да каже: негова милость искамъ да го уволни, защото той издава държавна тайна. За избѣгване на тия недоразумѣния, твърдѣ възможни у насъ, при тѣзи неуредени отношения между началството и подчиненитѣ, и при разнообразнитѣ мнѣния и убѣждения, на които може да принадлежатъ чиновникитѣ, би трѣбвало просто и чисто да се обясни въпросътъ, за да бѣде положително, кое ще разбираме подъ думата „държавна тайна“, та да не пострадаатъ невинни чиновници затуй, защото сж изпълнили добросъвестно длъжността си, както сж я разбирали. Това е първото нѣщо, върху което и азъ считамъ, че трѣбва да се направи едно обяснение.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Кое е Вашето мнѣние по този въпросъ?

С. С. Вобчевъ: Моето мнѣние е, че държавна тайна могатъ да бѣдатъ слѣдующитѣ нѣща: първо, всички конфиденциални книжа и нѣща; второ, всички онѣзи фактове или документи, които, изкарани наявѣ, могатъ да турятъ въ опасностъ интереситѣ на държавата, които могатъ да компрометиратъ интереситѣ на държавата. Ето азъ какъ разбирамъ интереситѣ на държавата като публична власть, а не като фискъ.

Н. Мушановъ: Много относително е.

С. С. Вобчевъ: Относително е, но въ всѣки случай има елементи, които разясняватъ. Така мисля азъ, това е моето мнѣние; инакъ, както е, нѣма какво да се тълкува и всѣкога може да ставатъ произволи. Инакъ, както е работата, ще се случи слѣдующето нѣщо. Единъ началникъ на учрѣждение поръчва: ето тѣзи нѣща ще ги пазите въ тайна — празна работа, нѣкои нѣща, които трѣбва да сж достояние на обществото, които трѣбва да се напечататъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“ или въ нѣкой мѣстенъ вѣстникъ. Пита се: заради туй само, защото началникътъ на учрѣдението е казалъ, туй ще го пазите въ тайна, и ако нѣкой чиновникъ обади това, защото не е тайна, а само капризътъ на началника го е направилъ тайна, ще ли да се счита, че е тайна, и ще ли дисциплинарниятъ съвѣтъ, като има прѣдъ видъ, че началникътъ на учрѣдението е разпоредилъ така, да уволни тоя чиновникъ? Ето единъ въпросъ. Истина е, че въ случая може да има извѣстно непослушание и зарадъ това непослушание има извѣстно дисциплинарно наказание. Но ще води ли туй девоалиране единъ фактъ, който е свършено невиненъ, който подлежи на общественото знание, ще ли бѣде мотивъ, за да се произнесе дисциплинарниятъ съвѣтъ за уволнение? Азъ мисля, че не. Тѣй поне азъ разбирамъ това. Азъ не съмъ се занимавалъ специално съ въпроса, за да уреди една редакция такава, която ясно да може да обгърне и изчерпе материята. Азъ само повдигамъ въпроса и ми се струва, че г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи е длъженъ да направи това. Въ всѣки случай изказвамъ своето мнѣние.

Минавамъ по-нататкъ. Но азъ не съмъ противъ туй, че е взискателенъ. Би трѣбвало да се уреди тази материя. По-добръ е да има една такава наредба, но тая наредба трѣбва да бѣде ясна или да се уясни сега въ Народното Събрание.

Минавамъ по-нататкъ. Пунктъ и отъ чл. 40: „за явно или активно участие въ партизански дѣйствиа, имащи политически характеръ“ ще се уволняватъ чиновникитѣ. Какво ще каже „явно“? „Активно“ участие разбирамъ. Активно участие въ партизански дѣйствиа, въпрочемъ, то ще каже: дѣйствиа въ партизански дѣйствиа — малко редакцията

куца, но не е важно. Активно участие въ партизанско отношение или борби, него го разбирамъ какво ще каже, но „явно участие въ партизански дѣйствия, имащи политически характеръ“, не разбирамъ.

Ю. Теодоровъ: Да отиде на митингъ да говори противъ министра.

С. С. Вобчевъ: Ами въ едно събрание, въ една вечеринка, дѣто сж се събрали нѣколко приятели, азъ, който съмъ чиновникъ, безъ да се скривамъ, не въ нѣкое кюше, ще взема да приказвамъ и ще обясня какъ азъ разбирамъ еди-кой си въпросъ — ще ли се счита това за „явно участие въ партизански дѣйствия“? Мисля, че не. (К. Мирски: Разбира се.) Но може да се намѣрятъ нѣкои, които да го тълкуватъ и така. При всичко че думата „явно“ е прѣводъ на думата „publique“, прѣдъ обществото, гласно, но „явно“ е антитеза на „скришно“, а не е „публично“. Не е ясно въ всѣки случай.

Д-ръ Н. Генадиевъ: То е турнато именно, за да не бѣде ясно. (Смѣхъ.)

С. С. Вобчевъ: Та мисля, че и въ този пунктъ пакъ има мѣсто да се даде едно обяснение, да се разбира добръ, да не станатъ жертва много чиновници, които мислятъ, че всѣки чиновникъ, който е обязанъ да изпълнява длъжноститъ си и който нѣма право да взима активно участие въ политически борби, обаче при сѣ това, като човѣкъ и като български гражданинъ, понеже и той може да има свои убѣждения и може нѣкъдѣ да ги изкаже, та, казвамъ, да не би такива чиновници да мислятъ, че може да си изказватъ убѣжденията и, като ги изкажатъ, да подпаднатъ подъ тая статья и да бѣдатъ уволнени. Прочее, азъ мисля, че като въ по-прѣдшния, консерваторскиятъ законъ не е прѣдвидено това, въ сегашния, прогресивно-либераленъ законъ не би трѣбвало да се оставя такъвъ тежъкъ ударъ на главата на чиновницитъ.

Министъръ А. Людскановъ: Г-нъ Вобчевъ сѣ като че язвително възстава противъ закона: можеше, безъ прѣдварителни бѣлѣжки, безъ да казва, че консервативенъ билъ законътъ и пр. . . .

Н. Мушановъ: Слабостъ!

С. С. Вобчевъ: Да слабостъ! Щѣше да ми се разсърди г. Юрданъ Теодоровъ, ако не кажехъ това.

Н. Шивачевъ: Само народната партия е консервативна партия.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ мисля, че г. Вобчевъ нѣмаше право да се така подигравателно произнася за законопроекта, толкозъ повече че ние сме възпроизвели респективния членъ отъ законопроекта на покойния Стойловъ. Азъ ще ви цитирамъ . . .

В. Димитровъ: Тѣкмо туй иска и г. Вобчевъ да каже, — че нѣмате право да възпроизвеждате консервативенъ членъ, понеже сте либерали.

Министъръ А. Людскановъ: Той се позоваваше на стария законъ за чиновницитъ. Както и да е. Ние правимъ единъ законъ за чиновницитъ, г-да народни прѣдставители, а не правимъ нѣкакъвъ партизански законъ, нито правимъ законъ за нормиране нѣкои партизански отношения или други. Ясно е за всички, които се занимаватъ малко-много въобще съ правото, па и за проститъ граждани, които знаятъ да четатъ и слѣдятъ работитъ, че такава дефиниция, каквато иска г. Вобчевъ, на п. 2 отъ чл. 40 на законопроекта не може да се даде относително издаване служебни работи, които трѣбва да се пазятъ въ тайна. И той самъ не можѣ да ни прѣдстави нѣщо по-добро, както много право му забѣлѣжи г. Владимиръ Димитровъ. Тѣ сж понятия, които, така изразени, ще се оставятъ на прѣцѣвката на началството, на първо мѣсто, и, на второ мѣсто, на дисциплинарния съвѣтъ. Прѣзъ двѣ инстанции ще минаватъ и всѣки единъ съ обыкновенъ умъ ще разбере, че служебна тайна да се издаде не ще рече да се издаде тайна такава, за каквато спомена г. Вобчевъ, че нѣкой си държавенъ адвокатъ не искалъ да прѣдстави единъ документъ, какъвто имало въ едно държавно учрѣждение. За това има редъ. Сѣдилищата ще издаватъ удостовѣрение, вика се за свидѣтел и се разпитва подъ клетва архиварътъ и пр.

Н. Шивачевъ: Ако бѣше г. Радановъ, ще заповѣда да Ви не даватъ документитъ. Това се разбира.

Министъръ А. Людскановъ: Туй се отнася до тайни отъ първостепенна важностъ. За проститъ работи ще попаднемъ подъ другъ членъ. Въ една конституционна държава, при едно либерално управление, дѣто всичко се говори и печати, не може да се пазятъ тайни така, както би могли да се пазятъ въ една монархическа държава. Ето защо азъ по-добро опрѣдѣление отъ туй не мога да дамъ, и не само азъ, но и други, които сж правила два проекта прѣди мене, не сж могли да дадатъ.

Относително втората бѣлѣжка, г. Вобчевъ се прави, че не разбира думата. Той много хубаво каза какво се разбира. Че белки ще отидемъ да гонимъ чиновницитъ, които сж се събрали въ нѣкоя частна къща да изказватъ мнѣние по управлението на страната! То ще бѣде една инквизиция. То не е явно, защото става въ една къща затворена, въ която никой не може да влѣзе.

Н. Гимиджийски: Ще стане явно, ако го издадатъ.

Министъръ А. Людскановъ: Сега, ако отидемъ да се занимаваме съ доносничество и клеветничество, туй не можемъ да го урегулируме съ законъ

С. С. Вобчевъ: Азъ зная случаи на уволнени чиновници заради подобни приказвания, г-нъ министре, — не ща да ги обадя — защото явно вземали участие въ партизански разисквания и борби.

Министъръ А. Людскановъ: Ама ние не се разбираме тогава, г-нъ Вобчевъ! Произволитъ, досега станали, нѣма да служатъ за мѣрило занаятъ.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Именно, защото това е ставало, затуй трѣбва да се урегулира чрезъ съвѣта.

Министъръ А. Людскановъ: Ние казваме, че ще има единъ дисциплинаренъ съвѣтъ отъ 7-8 души, които ще се произнесатъ по това дѣйствиe на чиновника. Тѣ ще сѣдятъ явно, а не като едни партизани, че билъ чиновникътъ отишълъ въ нѣкоя частна къща и само за това да го уволнятъ. Въ вашия проектъ е казано: „явно активно участие“. Ние казваме: „явно или активно участие“. Г-нъ Теодоровъ казва, че единъ чиновникъ може да отиде на единъ митингъ, но безъ да вземе активно участие. А активно участие вие разбирате кое е. Тѣй че, активно и явно се различаватъ и ние сме турили двѣтъ, за да можемъ да ги подведемъ подъ една норма.

И. Гешовъ: При разискването на чл. 3 отъ този законопроектъ, г-да народни прѣдставители, както помните, азъ взехъ думата по алинея 3, за да поискамъ едно измѣнение въ нея алинея. Тая алинея, както се прѣдставлява отъ правителството, гласи тѣй: (Чете.) „да не е заразенъ отъ нѣкоя прилъпчива болестъ, да не страда отъ епилепсия и да нѣма физически недостатѣкъ, който би прѣчилъ на службата“. Както забѣлѣзахъ тогава, тая алинея ми се вижда много неопредѣлено редактирана и, като взехъ прѣдъ видъ члена, който сега разискваме, алинея 3, въ която се казва: „за изгубване едно или повече отъ условията, указани въ чл. 3 отъ настоящия законъ“, азъ прѣдложихъ тогава да се измѣни алинеята и да се направи въ по-опредѣлена форма. Моето прѣдложение бѣше въ тая смисълъ: „да не е заразенъ отъ туберкулоза, лепра, сифилисъ и да нѣма физически недостатѣкъ, който би го направилъ неспособенъ за работа“, а не тѣй: „който би попрѣчилъ на службата“. Като говорѣше противъ това мое прѣдложение г. министърътъ, каза тогава, че когато дойдемъ на чл. 40, ще видимъ какво може да се направи по това. Ето, сега сме на чл. 40 и азъ бихъ желалъ да зная отъ г. министра, дали той се придържа пакъ о редакцията на алинея 3 отъ чл. 3, както се прие отъ Народното Сѣбрание. Струва ми се, че тая редакция ще стане причина да се уволняватъ или да се заплашватъ съ уволнение много чиновници, които иначе могатъ да бждатъ много полезни на държавна служба. Та затова азъ бихъ помолилъ г. министра сега именно да обсъди въпроса и да ни каже своето мнѣние.

Защото, г-да народни прѣдставители, както казахъ и по-прѣди, когато говорихъ по тая алинея, 20 заразителни болести сж изброени въ закона за народното здраве. Сега, единъ недобросѣвестенъ министъръ, като чуе, че единъ чиновникъ е заразенъ съ една отъ тѣзи 20 болести, може да поиска да натовари дисциплинарния съвѣтъ да се произнесе върху уволнението на чиновника. Право ли е това? Послѣ, единъ чиновникъ може врѣменно да се сполѣти отъ нѣкой малѣкъ недостатѣкъ, който би му прѣчилъ на работата, но който недостатѣкъ съ врѣме може да се отстрани и, въ всѣки случай, да не го направи неспособенъ за работа. Единъ недобросѣвестенъ министъръ, пакъ повтарямъ, може да се възползува отъ този физически недостатѣкъ и да застави дисциплинарния съвѣтъ да го уволни. Струва ми се, че тѣзи бѣлѣжки сж много прави и г. министърътъ, който впрочемъ се обѣща да се занимаемъ съ този въпросъ, като дойдемъ на чл. 40, сега е моментътъ, когато трѣбва да се произнесе. Ако желае г. министърътъ, понеже единъ членъ вече сме върнали въ комисията, може и тая алинея да се върне, за да се обсъди въпросътъ. Азъ по-напрѣдъ говорихъ за епилепсията, какго помните, г-да народни прѣдставители. Има епилепсия въ много леки форми и увѣренъ съмъ, че сега имаме много чиновници, които сж епилептици въ полекитѣ форми. При сѣ това, изпълняватъ много добръ службата си. Имаме чиновници, които сж извѣстни на г. Министъръ-Прѣдседателя, на много високи служби, които може да сж заразени съ нѣкои отъ тѣзи заразителни болести — е, ще ги уволняваме ли? Г-нъ Министъръ-Прѣдседателътъ се сѣща за единъ много високопоставенъ чиновникъ.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Да.

Н. Мушановъ: И ние се сѣщаме.

И. Гешовъ: Азъ бихъ молилъ да се повърне тая алинея въ комисията, ако не може да се направи нѣщо сега, защото е много важенъ въпросътъ, и да се вземе тамъ едно рѣшение по нея.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-нъ Гешовъ! При третото четене ще трѣбва да станатъ въобще нѣкои поправки въ закона и мѣстото му е тази Ваша поправка да се обсъди въ свръзка съ разпорежданията на чл. 3. Та азъ мисля, че, дѣйствително, може да се направи нѣщо по това, което Вие прѣдлагате. Но туку сега въ члена, който разискваме, се прави силка само на прѣдшествующия членъ: трѣбва да се измѣни редакцията на прѣдшествующия членъ и тогава настоящиятъ, както си е редактиранъ, ще бжде въ тази форма приемливъ.

И. Гешовъ: Ако се приеме чл. 3, тогава — да.

К. Мирски: Чл. 40 отъ законопроекта е възпроизведение на чл. 50 отъ сега дѣйствующия законъ

за чиновниците. Чл. 50 въ нѣкои отношения е по-строгъ, въ нѣкои по-мекъ. Относително издаването тайни, не е вѣрно, че въ дѣйствиющия сега законъ за чиновниците нѣма прѣдвидено. Това е прѣдвидено въ последния пунктъ на чл. 50, дѣто е казано, че чиновниците могат да бѣдатъ отчислени за упражненіе на занятия указани въ чл. 24 и за издаване тайни по службата. Въ чл. 40 отъ законопроекта е прѣдвидено да става уволнение за незаконно и неоправдано отсъствие отъ служба въ разстояние на повече отъ 15 дена, а въ чл. 50 отъ закона — въ разстояние на единъ мѣсець. Азъ за това нѣма да говоря нищо. Думитъ „за явно лошо поведение“, мисля, че би било по-добрѣ да се замѣнѣха, защото сж много широки, съ думитъ на маджарския законъ за чиновниците — „за безнравственъ или скандалиозенъ животъ“. Но на това не настоявамъ, защото не допускамъ, че иначе ще се тълкуватъ думитъ „лошо поведение“, освѣнъ за безнравственъ или скандалиозенъ животъ.

Относително уволнението на чиновниците за издаване тайни, ми се струва, че не трѣбваше да фигурира това, а да фигурира другъ единъ пунктъ, който да гласи: „за осжждане за прѣстѣпления отъ онии, прѣдвидени въ чл. 3“, защото, както едно лице не може да стане чиновникъ, когато бѣде осжждено окончателно за еди-какво си прѣстѣпление, така сжщо чиновникътъ трѣбва да бѣде уволненъ, ако бѣде осжденъ за тия прѣстѣпления. Издаването тайни само тогава трѣбва да става причина за уволнението на чиновника, когато съставлява прѣстѣпление, а не въ други случаи. Ако наказателниятъ законъ не е пълненъ въ това отношение — азъ не знамъ, нѣмамъ го при себе си, — за да гарантира интереситъ на държавата, може да се допълни. Но трѣбва винаги да се наказва единъ чиновникъ или нечиновникъ, който принася врѣда, а най-вече ако тази врѣда се принася на държавата. И така, общо казано, да е задължително уволнението на чиновникъ, който издава тайни, помоему, не е приемливо, а трѣбва да се замѣсти съ другъ единъ пунктъ, който да говори за прѣстѣпления. Даже има страни, въ които чиновникътъ не може да се уволни, освѣнъ за дѣяния, прѣдвидени въ наказателния законъ, за прѣстѣпления. Ние не сме приели тая система. Но отъ туй не значи, че за всѣко нѣщо ще отиваме да уволняваме чиновниците, както намѣри министърътъ за добрѣ. Както напр., не е турено задължително уволнението на чиновника, ако упражнява занятие, което му е запрѣтено да върши. За това той ще се накаже и, като се накаже съ понижение, само по себе си ще се подведе подъ п. ж на члена, който разискваме, и ще бѣде уволненъ за упражненіе на занятия, указани въ чл. 12. Но изведнажъ нѣма да се уволни, освѣнъ като по-напрѣдъ прѣтърпи тритѣ категории наказание, прѣдвидено въ законопроекта.

Азъ, слѣдователно, станахъ, за да помоля да се приложи още единъ пунктъ къмъ тоя членъ. Г-да народни прѣдставители! Ние, като правимъ сега

законъ за чиновниците, не правимъ друго нищо, освѣнъ това, което правимъ когато правимъ и други закони. Ние не сме оригинални. Вѣковниятъ опитъ ни задължава, щото, когато ние правимъ какъвто и да било законъ, винаги да имаме прѣдъ видъ и законитъ на другитѣ държави. И да говоримъ, че ние правимъ закони, игнорирайки чуждитѣ законодателства, това ще бѣде економисване на истината. Така е постѣпилъ и държавниятъ съвѣтъ — на г. Ю. Теодоровъ трѣбва да му е много приятно, когато споменаваме тая дума, — така е постѣпилъ и държавниятъ съвѣтъ на малката държавица Черна-Гора, когато тя прѣзъ 1902 г. въ лицето на държавния съвѣтъ си е изработила новъ законъ за гражданскитѣ чиновници. Азъ свѣрихъ тоя най-новъ, по моитѣ данни, законъ за гражданскитѣ чиновници, изработенъ прѣзъ 1902 г. и издаденъ на 6 декемврий 1902 г. като законъ, съ стария законъ за чиновниците; много добри работи отъ чуждитѣ законодателства сж заети въ тоя законъ; между тѣхъ е заето и слѣдующето: (Чете.) „Чл. 39“ — азъ ще прочета члена въ оригиналъ. — „Кад се чиновникъ немајуѣ и другога прихода осим своје плате, толико задужи да пријављени дугови прећу његову једногодишњу плату и ако тај чиновникъ није у то стање дошао каквимъ насрећнимъ случаемъ као болешћу, случајима смрти у фамилији и т. д., то ће се он из службе отпуснити дисциплинарнимъ судомъ“. Нѣма нужда да прѣвеждамъ тоя членъ, защото всички го разбрахте; но азъ ще прѣведа и прочета пункта, който азъ прѣдлагамъ да се добави къмъ чл. 40. Къмъ чл. 40 да се добави и слѣдниятъ пунктъ — това е почти възпроизвеждане, както казахъ, на чуждитѣ законодателства: (Чете.) „Когато чиновникътъ, който нѣма други доходи освѣнъ заплатата си, толкова се задължи, щото дълговетъ по изпълнителни листове би надминали неговата едногодишна плата, и ако такъвъ чиновникъ не е изпадналъ въ това състояние по нещастни случаи, като болестъ, смъртенъ случай въ сѣмейството му или други такива“. Това е необходимо, г-да народни прѣдставители, защото една отъ причинитѣ за уволнението на чиновниците, която е най-симпатична на населението, то е да се уволнява всѣки разсишникъ, всѣки прахосникъ, който лекомислено се задължава. Който не умѣе, но се задължава лекомислено, той не умѣе да изпълни и най-малкитѣ работи.

Н. Константиновъ: Г-да народни прѣдставители! Взехъ думата по този членъ, буква з, вслѣдствие това пояснение, което ни даваше г. Бобчевъ, коьето се касае до конфиденциалнитѣ писма. Като искаше да се опрѣдѣлятъ служебнитѣ работи, които трѣбва да се държатъ въ тайна, той ни каза, че между другитѣ работи, които трѣбва да се държатъ въ тайна, трѣбва да се считатъ и конфиденциалнитѣ работи, конфиденциалнитѣ писма. Такъвъ единъ случай си спомнямъ въ врѣме на конфликта между Ромъния и Бѣлгария. Военното

Министерство бѣше издало конфиденциални писма за приготовления по мобилизацията. Тия конфиденциални писма се прѣпрати́ха чрѣзъ окръжнитѣ управители до околийскитѣ началници и имаме единъ такъвъ околийски началникъ, който ни свика на заседание въ Свищовъ да разрѣшимъ какво и отъ кого да вземе за приготовление нужното за мобилизацията и не смѣеше да отвори туй писмо, защото било конфиденциално.

Н. Гимиджийски: Официално ви свиква, а конфиденциалното не смѣе да каже!

Н. Константиновъ: Като конфиденциално само той трѣбвало да го знае и не ни обяви съдържанието му. Така щото, такова едно разбиране на конфиденциалнитѣ писма може да ни доведе до лошъ край. Може и такова да се случи, за което недавно ви говорихъ: чиновницѣтъ, за да скриятъ нѣкое свое дѣлание или нѣкое покровителство помежду си, ще надписватъ писмата си конфиденциално, за да ги скриятъ отъ министра. Тѣй че, менѣ ми се струва, че по този въпросъ, колкото се касае до страха на г. Бобчева, чл. 13 е ясенъ и той ще може да удовлетвори нуждитѣ на адвокатитѣ, защото началството ще може винаги да разрѣши, кое може да се даде на адвокатитѣ да видятъ и кое не.

Колкото се касае до самата буква з, азъ мисля, че трѣбва да бѣде изхвърлена и ето по какви съображения. Издаването на служебнитѣ работи, които трѣбва да се държатъ въ тайна, споредъ мене, е едно прѣстѣпление и, като прѣстѣпление, то не може да не бѣде прѣдвидено въ наказателния законъ; естествено, като такова нѣщо, ще се прѣслѣдва отъ законитѣ и по такъвъ начинъ този чиновникъ ще си получи такова възмездие, каквото се слѣдва. Да се остави, обаче, буква з да има широко тълкуване — за и противъ, ще има лоши послѣдствия. Затова азъ мисля, че е добръ да се изхвърли буква з отъ законопроекта.

Касателно добавката, която ни прави г. Мирски, азъ напълно я поддържамъ, г-да народни прѣдставители, и като подкрѣпление ще ви посоча пакъ единъ такъвъ примѣръ. Единъ чиновникъ провинилъ се на една сума отъ 6.000 л. Тази сума злоупотрѣбилъ ли я или какво, нѣмаю я въ касата. Намѣрили се по-високи близостоящи до него приятели и намѣрили за добръ, намѣсто да наказатъ такъвъ чиновникъ, който разпилѣлъ народнитѣ имущества, намѣсто да го наказатъ за неговото пражосничество, намѣрили за добръ, казвамъ, да го повишатъ въ по-голѣма служба, да получава по-голѣма заплата, за да можелъ да се изплати по-скоро. Азъ мисля, че прѣдложението на г. Мирски е доста основателно и, ако единъ човѣкъ не може да управлява себе си, а дава задължения такива, щото той самъ да се замотае, толкозъ по-малко право има да управлява други. Нека се откажатъ отъ тази севда,

която е практикувана досега: всички промотавши се търговци да ги назначаватъ касиери или управители, и всички търговци, които сж забъркали своитѣ смѣтки, да ги викатъ да разправятъ държавнитѣ смѣтки. Така щото, прѣдложението на г. Мирски азъ го поддържамъ напълно и буквата з на този чл. 40 отъ законопроекта моля да се съгласите да се изхвърли.

С. Лафчиевъ: Азъ имамъ да направя нѣкои повечето редакционни, отколкото съществени поправки по този членъ. Най-напрѣдъ ще почна отъ точка първа въ закона, която казва: „за незаконно и неоправдано отсъствие въ разстояние на повече отъ 15 дена“. Ако редакцията остане тѣй, думата „неоправдано“ ще остави широка вратата на злоупотрѣбленията. Много чиновници ще отсъствуватъ, безъ да сметатъ за нужно прѣдварително да увѣдомятъ началника на учрѣждението, слѣдъ туй ще прѣдставятъ едно свидѣтелство за болестъ отъ нѣкой лѣкаръ, а вие знаете въ това отношение колко сж щедри лѣкаритѣ, и ако остане редакцията така, както е направена, чиновницѣтъ ще могатъ да се изплъзватъ отъ това наказание, което прѣдвижда законътъ. За да прѣкратимъ това злоупотрѣбление и за да се накаратъ чиновницѣтъ да бждатъ повече привързани къмъ службата и да не заобикалятъ закона, азъ мисля, че тая алинея трѣбва да се измѣни въ смисълъ, като се махнатъ думитѣ „неоправдано отсъствие“, и да се направи въ такъвъ смисълъ: „за отсъствие отъ служба безъ надлежно разрѣшение“. Защото вие знаете, че, споредъ досегашната практика, чиновницѣтъ трѣбва да искатъ или надлежния отпускъ, или да оправдаятъ отсъствието си. Ако оставите редакцията тѣй, както е сега, азъ ви казахъ, че вратата на злоупотрѣблението остава широко отворена. Азъ мисля, че ще бѣде по-добръ, ако се приеме тѣй: „за отсъствие отъ служба безъ надлежно разрѣшение отъ своето началство не повече отъ 10 дена“, защото 15 дена е много широка дата. За 15 дена човѣкъ може да заобиколи цѣла България. Какъвъ ще бѣде тоя чиновникъ, който въ 15 дена не увѣдоми своето началство и остави службата да страда? Азъ мисля, че интересътъ на службата именно изисква колкото е възможно този срокъ да бѣде намаленъ. Колкото бѣде минималенъ, толкова ще бѣде въ интереса на службата. Наистина, това не ще бѣде въ интереса на чиновницѣтъ, но ние ще гледаме интереса на чиновницѣтъ по-малко, а повече ще гледаме интереса на службата. Затова азъ мисля да се изхвърли думата „неоправдано“ и да се съгласите съ намалението на този срокъ на 10 дена. Я се поставѣте въ положението на единъ околийски началникъ. Отсъствува единъ началникъ 15 дена, службата страда, ходилъ не знае кѣдѣ и слѣдъ 15 дена донесе свидѣтелство да оправдае своето отсъствие. Слѣдователно, вие виждате, че по този начинъ ще оправдае отсъствието си, а службата

ще страда; по този начин оставаме много широка вратата на злоупотребленията. И надхвамъ се, че г. министърът ще се съгласи съ тая редакционна поправка.

Втора една редакционна поправка е въ точка и, дѣто е казано „за явно или активно участие въ партизански дѣйствия, имѣющи политически характеръ“. Така оставена редакцията, ми се вижда малко неясна и, за да се избѣгне тая неясност, мисля, че ще бѣде по-хубаво да се каже: „за явно или активно участие въ борбитѣ на политическиѣ партии“. Това поне е по-опредѣлено, знаете каква цѣль гони и нѣма двусмисленостъ.

И най-сетнѣ въ точка к се явява нужда отъ едно измѣнение като послѣдница отъ прѣдложеното отъ мене измѣнение на чл. 38. Въ чл. 38, както помните, се въведе още единъ пунктъ, а именно пунктъ д, така че тукъ, понеже има още едно наказание, сега трѣбва да се визиратъ четири наказания. Поради туй, тази точка трѣбва да се измѣни така: „ако чиновникътъ е наказванъ три пѣти съ послѣднитѣ четири вида дисциплинарни наказания и не се е поправилъ“.

Туй сж измѣненията, които азъ прѣдлагамъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Направѣте писмено прѣдложение.

Г-нъ Драгиевъ има думата.

Д. Драгиевъ: Буква в на чл. 40 прѣдвижда да се уволняватъ чиновникитѣ, когато тѣ дѣйствително и съзнателно не се подчинятъ, не се покорятъ на заповѣдитѣ на своето началство. Азъ мисля, че тази алинея се нуждае отъ една редакционна поправка, защото така, както е казано, е много общо. Какви заповѣди трѣбва да издава началството къмъ своитѣ подчинени? То се знае, че само заповѣди въ кръга на законитѣ. Обаче, дѣйствителността ни говори, че началствата издаватъ често пѣти заповѣди не само каквито законитѣ прѣдвиждатъ и изискватъ, но и заповѣди съвсѣмъ произволни, съвсѣмъ противозаконни.

Д. Манчовъ: А а а! Това не може да бѣде; азъ не вѣрвамъ това нѣщо!

Прѣседателствующъ А. Франгя: Моля, г-нъ Манчовъ!

Д. Драгиевъ: Едвали не ще се намѣрятъ примѣри за това отъ всички режими. Знае се отъ всички ни, че често пѣти министритѣ сж издавали противозаконни заповѣди до своитѣ подчинени висши чиновници; министритѣ сж издавали противозаконни заповѣди до окръжнитѣ управители, до околийскитѣ началници и заповѣди, чрѣзъ които сж искали тѣзи тѣхни подчинени да тѣпчатъ законитѣ на страната, а не да ги изпълняватъ. Знае се, че министритѣ сж издавали заповѣди противозаконни до прокурори, началници и управители, издавали сж заповѣди противозаконни до своитѣ под-

чинени лица и чрѣзъ това, вмѣсто да се изпълняватъ законитѣ, потѣпквали сж се и сж увеличавали произволитѣ и насилията въ страната. Като е казано тукъ така общо, че чиновникитѣ ще се уволняватъ, ако не изпълняватъ заповѣдитѣ на началството, ние искаме да ги заплашимъ да изпълняватъ всичкитѣ заповѣди, безъ да разсждаватъ, дали тѣзи заповѣди сж законни или пѣкъ сж противозаконни. Азъ мисля, че тази алинея не трѣбва да остане въ тази редакция, ами ще трѣбва прѣдъ думата „заповѣди“ да се постави думата „законни“ и да стане алинеята така: „за дѣйствително и съзнателно непокорство на законнитѣ заповѣди на своето началство“. Чрѣзъ това ние правимъ едно ограничение на началството да не може да издава заповѣди до своитѣ подчинени, освѣнъ въ кръга на законитѣ, и, отъ друга страна пѣкъ, ясно казваме на подчиненитѣ, окуражаваме ги да изпълняватъ само законнитѣ заповѣди, а да се противятъ, да се не покоряватъ на противозаконнитѣ заповѣди на началството и съ това, ми се чини, ще сторимъ крачка напредъ както въ ограничение произволитѣ и насилията чрѣзъ силнитѣ на деня, така сжщо и ще направимъ крачка напредъ въ намаление на противозаконнитѣ такива заповѣди. Знае се, че ако законътъ закриляше чиновникитѣ, ако закриляше подчиненитѣ, тѣ по-малко щѣха да ставатъ оръдие въ рѣцѣтъ на своето началство и, слѣдователно, по-малко законитѣ щѣха да се тѣпчатъ отъ ония, които сж турени ужъ да бдятъ за изпълнението имъ.

Н. Цановъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че алинея и, „за явно или активно участие въ партизански дѣйствия, имащи политически характеръ“, трѣбва да бѣде изхвърлена. Слушахъ обясненията на г. министра и, право да ви кажа, не можахъ да бѣда удовлетворенъ напълно съ тия обяснения. Така поставена, тази алинея дава широкъ просторъ за тълкуване, извънредно широко, защото вие не можете да опрѣдѣлите, тога ще зависи отъ субективния погледъ на този, който прилага закона, кое е активно и кое е явно участие. Споредъ едни, активно и явно участие е едно дѣйствие, споредъ други е друго и ще остане, слѣдователно, на произволното тълкуване на този или онзи министъръ, на този или онзи чиновникъ да уволнява за такива дѣйствия чиновникитѣ. Споредъ нашата конституция, всички граждани иматъ право да се мѣсятъ въ общественитѣ работи и никому не е запрѣтено това, нито на чиновникитѣ, нито на други. Ако сж правени досега нѣкои отстъпки отъ този основенъ принципъ, то се е правило въ видъ на голѣмо изключение и за извѣстна полза, както е въ дадения случай, да кажемъ, на службата, но никогъ, когато ние ще правимъ такива ограничения, не можемъ да отидемъ дотамъ, за да нарушаваме единъ основенъ принципъ на конституцията. Слушамъ отъ нѣколко врѣме и тукъ, въ Народното Сѣбрание, па и вънка, въ обществото, постоянно да се говори за

партизанството като за нѣщо недостойно, като за нѣщо недостолѣпно за единъ гражданинъ да бѣде партизанинъ. Тѣй ли се ние отнасяме къмъ този институтъ най-важенъ въ една свободна държава? Та, г-да прѣдставители, желанието на една прогресивна партия, на единъ напредничавъ човѣкъ въ една свободна държава ще е, щото всички граждани да бѣдатъ членове на една или друга партия, да се интересуватъ съ сѣдбинитѣ на страната, а за да се интересуватъ, безспорно е, че трѣбва да мислятъ така или иначе, че трѣбва, слѣдователно, да раздѣлятъ убѣжденията на тая или оная партия, че трѣбва, слѣдователно, да партизанинствуватъ. Та това ще бѣде и трѣбва да бѣде нашето назначение. Когато говоримъ за партизани, ние, които сме партизани, се отнасяме съ прѣнебрѣжение къмъ партизанството, като за нѣщо, което е осѣдително, позорно. Излиза отъ такова едно логично гледане на този въпросъ, или като логическо послѣдствие на това гледище, че ние, които сме се събрали тукъ и сме хора, които се занимаваме съ партизанство, не вършимъ, освѣнъ едно морално прѣстѣпление. Този погледъ е невѣренъ, той искаше да намѣри изходъ въ нашето общество отъ извѣстни реакционни елементи, но азъ мисля, че ние най-малко трѣбва да слѣдваме тоя примѣръ. Партизанството не е и не трѣбва да бѣде позорно нѣщо. То е, и трѣбва да бѣде, една отъ задачитѣ на всѣка една партия, щото гражданинѣ дѣйствително да могатъ да се интересуватъ отъ общественитѣ работи въ страната. Само че, когато ние говоримъ зарадъ туй, не трѣбва да смѣсваме онова долно политиканствуване за лични партизански цѣли съ задачата на единъ гражданинъ, да се интересува съ сѣдбинитѣ на една страна, а, слѣдователно, и да партизанинствува. Тѣй щото, за „явно или активно участие“, оставена тѣй алинеята, ще дава, както ви казахъ, широкъ просторъ за тълкуване. Напр., единъ вземалъ участие, да кажемъ, въ едно събрание въ дома си, изказалъ мнѣнието си по извѣстенъ политически въпросъ и, споредъ тълкуването на единъ министъръ, това ще бѣде явно и активно участие, а споредъ мнѣнието на други — не ще бѣде. Но и единиятъ ще бѣде правъ, и другиятъ ще бѣде правъ, защото това ще бѣде тълкуване отъ гледището, на което стои този човѣкъ, който обсъжда това дѣйствие. Една статия написана въ едно економическо списание по извѣстенъ въпросъ, който се е третираалъ напр. отъ министерската маса въ Народното Събрание, това не е ли политика, не е ли партизанинствуване? Ако единъ членъ въ Касацията се изкаже противенъ на онова мнѣние, което се е поддържало отъ министерската маса, то ще може да бѣде опѣнено, че това е тоже явно партизанинствуване. Не може да турите граница. Напр., може да турите дѣйствително една граница, ако кажете: „за говорене публично въ митинги“. Тогава се разбира какво искате да кажете. Ако турите тѣй, ще се знае, че всѣки единъ чиновникъ нѣма право да отиде да говори публично въ митинги.

Но понеже не е възможно да се намѣри такова конкретно указание, да се ограничи, какво нѣщо е явно и активно участие, затова мисля, че този параграфъ трѣбва да бѣде изключенъ напълно. По този начинъ ние ще можемъ да накараме нашитѣ чиновници да не криятъ убѣжденията си. Защото, бѣдѣте увѣрени, г-да прѣдставители, че всѣки единъ гражданинъ не може да ограничите, не може да му унищожите мислителната способностъ, не може да ограничите правото му да съчувствува на тази или онази група, на тази или онази обществена группировка. Но ако турите такъвъ единъ параграфъ, вие ще накарате чиновницитѣ, щото своитѣ симпатии или антипатии да проявяватъ тайно, подпольно, нѣщо, което е лошо. Оставете всѣки свободно да изказва мнѣнието си; не се страхувайте отъ това, че въ настояще врѣме у насъ, подъ булото на партизанинствуване, сме вършили лоши, безчестни работи. Животътъ върви напредъ и всичкитѣ тия грѣшки, които сѣ ставали досега, врѣмето ще поправи непрѣмѣнно. И ние, ако дадемъ възможността на всѣки чиновникъ публично, явно да изповѣдва своитѣ убѣждения, ще направимъ една стѣпка напредъ. По този начинъ, както ви казвамъ, ако направимъ това нѣщо, ние ще накараме, както споменахъ и по-напредъ, чиновници подпольно да не отиватъ, а явно да обявяватъ своитѣ убѣждения. Тѣй щото, прѣдлагамъ унищожението на тая алинея.

Но може почитаемото правителство още да не е съгласно съ това мнѣние. Понеже чл. 12, който се касае пакъ по такава една материя, рѣшихме да се повърне въ комисията, то ако не се съгласи г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи да се унищожи тази алинея и, съ което съмъ дълбоко убѣденъ, че ще се направи една грѣшка, тогава и ти нека се повърне въ комисията, за да се разгледа съ материята на чл. 12, който има голѣмо съотношение съ тая алинея.

Н. Мушановъ: Г-да народни прѣдставители! Чл. 40 е частъ отъ законопроекта, който обгръща санкцитѣ на ония законоположения, които ние приехме досега като норми за дѣятелността на чиновницитѣ. Достатъчно е само да съпоставимъ всѣки единъ отъ пунктотѣ съ другитѣ членове, които сме приели, за да видите, че ние сега не правимъ друго, освѣнъ да санкционираме отклоненията отъ ония норми, които приехме въ прѣдшествующитѣ членове. Напр., „за незаконно и неоправдано отсъствие въ разстояние на повече отъ 15 дена“ е санкция на разпоредбитѣ въ чл. 9, приетъ отъ насъ; „за постоянна немарливостъ при изпълнение на служебнитѣ си обязанности“ е санкция на чл. 9, сѣщо приетъ отъ насъ; „за дѣйствително и съзнателно непокорство на заповѣдитѣ на своето начальство“ е пакъ санкция на чл. 10. При тоя членъ станаха дебати по едно прѣдложение, направено отъ г. Конова, който искаше да се пише, че трѣбва да се разбира непокорство на законъ.

нитѣ заповѣди; г. Людскановъ, обаче, не прие тази забѣлжка и въ закона тя не сѣществува. Сега можете да се убѣдите, доколко погрѣшно ще бѣде, ако се приеме алинеята, както и прѣдлага г. министърътъ, и не приемете това, което г. Драгиевъ прѣдлага. Тоя членъ санкционира длѣжноститѣ на чиновника, обаче ония, които по закона сме му дали; той е длѣженъ да се подчинява само на законнитѣ разпоредби. Ето защо мисля, че при третото четене би трѣбвало да направимъ една добавка на чл. 10, като кажемъ „законни разпореджения“, и тукъ да дадемъ санкция спрѣмо дѣянията на чиновника, че ако чиновникътъ не се подчинява на незаконнитѣ разпореджения, той е въ правото си да не се подчинява.

„За явно лошо поведение“ сѣщо въ чл. 11 се прѣдвидѣ; „за изгубване едно или повече отъ условията указани въ чл. 3 на настоящия законъ“ е санкция на чл. 3. Тѣзи именно послѣдни алинеи *ж*, *з* и *и* ме повече интересуватъ по слѣднитѣ съображения.

Ал. *ж* санкционира разпоредбитѣ на чл. 12 отъ настоящия законопроектъ, обаче още не сме приели чл. 12, защото по рѣшението на Събранието отъ вчера този членъ се изпрати на комисията и, слѣдователно, за да можемъ ние да приемемъ санкцията на чл. 12, трѣбва най-напрѣдъ да знаемъ какъ ще го регулираме и въ каква форма ще го приемемъ тамъ.

Разпоредбата на ал. *з*, „за издаване служебни работи, които трѣбва да се държатъ въ тайна“, по която г. Константиновъ говори, е санкция на чл. 13, приетъ отъ насъ. Така щото, ако се остави въ формата, както е приета отъ насъ, нѣма освѣнъ да се тълкува какво се разбира по чл. 13. Вече духътъ на тоя чл. 13 е схванатъ отъ всѣкого, защото разисквания станаха.

Интересна е разпоредбата на ал. *и*, за която и г. Цановъ говори. Ал. *и* сѣщо санкционира разпоредбата на чл. 12, който за насъ не сѣществува и не е приетъ отъ Народното Събрание. Ето защо прѣди всичко би трѣбвало тѣзи двѣ алинеи *ж* и *и* да останатъ да ги урегулируме, слѣдъ като се приеме чл. 12 отъ закона, защото, какви занятия може единъ чиновникъ да изпълнява въ качеството си на чиновникъ и какви не, туй се урегулира отъ чл. 12, който не сме още приели и не се знае въ каква смисълъ ще го приемемъ, и какво трѣбва да разбираме подъ думитѣ „явно или активно участие въ партизански дѣйствия, имащи политически характеръ“, това е въпросъ, който ще има за насъ смисълъ, слѣдъ като редактираме чл. 12 и като знаемъ въ каква смисълъ сме го приели. Ако ли чл. 12 не го приемемъ въ тази форма или ако го отхвърлимъ, нѣма вече да има никакво значение нито ал. *ж*, нито ал. *и*.

Ето защо азъ мисля, прѣди да дебатираме по сѣщността на въпроса — а той е единъ отъ най-важнитѣ въпроси, особено ал. *и*, — да видимъ какво мислимъ за най-поредъчно да направимъ въ тази

държава: дали българскитѣ чиновници, които сѣ сравнително интелигентната частъ на обществото, не могатъ да принадлежатъ къмъ една политическа партия, не могатъ да иматъ политически убѣждения и не могатъ мислено да се присѣдинятъ къмъ една отъ политическитѣ групировки въ Княжеството? Тоя въпросъ е много важенъ, защото днесъ задпесъ всѣки интелигентенъ български гражданинъ има право да принадлежи къмъ която иска политическа партия. Това, отъ което искаме да охранимъ чиновникитѣ, то е низкото партизанство, което ние считаме недостойно за единъ чиновникъ, несъвмѣстимо съ длѣжността на единъ чиновникъ. Обаче, какво е това низко партизанство, ние ще го опрѣдѣлимъ въ чл. 12.

Ето защо азъ ще моля г. Цанова да приеме да се прѣредактиратъ тѣзи алинеи слѣдъ приемането на чл. 12 отъ комисията; защото, ако не приемемъ чл. 12, нѣма да иматъ смисълъ и тѣзи алинеи.

Г-да прѣдставители, по всички тѣзи алинеи азъ си дадохъ мнѣнието, което току-що изказахъ.

Сега почувствувахъ липсата отъ урегулирането на единъ въпросъ, за който спомена г. Гешовъ, когато се прилагаше законътъ по принципъ. Г-нъ Гешовъ казваше, че би трѣбвало да се опрѣдѣли кои сѣ указни и кои приказни чиновници. А то е много важно. Защото вие виждате по разпоредбата на чл. 41, че тѣзи условия въ чл. 40, за уволнението, сѣ само за онѣзи чиновници, които се назначаватъ съ указъ или съ министерска заповѣдъ, а за всички други чиновници, които не се назначаватъ съ указъ или министерска заповѣдъ — а пъкъ тѣ сѣ болшинство отъ чиновникитѣ въ провинцията, — вие за тѣхъ нѣмате такава задоволителна санкция. Само въ чл. 45 има нѣщо, обаче то е да се оплаче, слѣдъ като бѣде уволненъ. Тази забѣлжка на г. Гешова сега напомнимъ и то по слѣдующитѣ съображения. Прѣдставѣте си, че законътъ за чиновникитѣ сѣществува въ всичкитѣ си постановления, обаче едно друго министерство, което иска да се не приложи чл. 40, ще измѣни кои се назначаватъ съ указъ и кои съ приказъ и съ туй ще може да ги извади отъ гаранцитѣ на чл. 40. Но, г-да прѣдставители, по моео убѣждение, разпоредбитѣ, въ всички тѣзи алинеи на чл. 40, всички по естеството си сѣ много относителни.

Н. Цановъ: Чл. 40 е за всички чиновници.

Н. Мушановъ: Не. Който чиновникъ има явно лошо поведение, явна некадърностъ и неспособностъ — тѣ сѣ тѣй относителни понятия, за които всѣки отъ насъ може да има различно мнѣние. Затуй най-важната санкция на чл. 40 е създаването на дисциплинарни съѣтъ. Оставите ли чл. 40, както сега се регулира отъ закона, азъ мога да ви кажа една смѣла приказка: макаръ и добръ уреденъ въпросътъ съ този законъ, пакъ ще могатъ да ставатъ всички онѣзи несправедливости, които и досега ставаха. Ето защо, като не споримъ

върху относителността на тѣзи понятия, защото вѣчно ще останатъ относителни, докогато има хора да мислятъ, най-важната санкция ще бѣде, когато ще приемемъ чл. 42 за дисциплинарния съвѣтъ. Когато дойдемъ на него, ще говоримъ пакъ.

Сега ще моля частно по тоя членъ, чл. 40, ал. ал. ж и и да останатъ за слѣдъ като се приеме чл. 12 отъ законопроекта. Азъ ще моля г. министра да се съгласи, защото писмено прѣдложение нѣма да прави, тѣзи два пункта да отидатъ въ комисията.

Министъръ А. Людскановъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ бихъ могълъ да отговоря на г. г. ораторитѣ и се готвѣхъ даже, но тъй като се повдигнаха нѣколко въпроса, които заслужаватъ да се разискватъ, особено въпросътъ, който ни занимава и въ Министерския съвѣтъ и за който не вземахме рѣшение, именно въпросътъ относително огромнитѣ дългове на чиновницитѣ, които тѣ сж направили и които сж въ голѣма тежестъ за правилното отправление и за цѣлѣта на чиновницитѣ, дѣто толкова чиновници има въ нѣколко учрѣждения, които се занимаватъ съ изпълнителни листове; понеже това е много важно, а на прѣдложението на г. Мирски ние тукъ не можемъ да му дадемъ правилно разрѣшение, и за да ви дадемъ възможностъ вие всички да вземете повече участие и по другитѣ алинеи, азъ прѣдлагамъ да се изпрати цѣлиятъ членъ въ комисията, та да се разгледа заедно съ чл. 12.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Народното Събрание приема ли да се изпрати цѣлиятъ този членъ въ комисията? (Гласове: Прието, прието!) Народното Събрание приема.

Продължавайте, г-нѣ докладчикъ.

Докладчикъ С. Бурмовъ: (Чете.)

„Чл. 41. Чиновницитѣ, които се назначаватъ съ Княжески указъ или министерска заповѣдъ, не могатъ да бѣдатъ уволнени отъ длъжностъ, не по собствено желание, освѣнъ по рѣшението на дисциплинарния съвѣтъ, за който е дума въ слѣдующия членъ и който провѣрѣва, дали чиновникътъ попада въ прѣдвиденитѣ въ чл. 40 случаи.“

Въ комисията бѣше приетъ този членъ съ поправка, но е изпуснато въ доклада да се забѣлжи. Поправката е слѣдующата: слѣдъ думата „чиновницитѣ“ се прибавятъ: „освѣнъ окръжнитѣ управители и дипломатическитѣ и търговскитѣ агенти“.

К. Мирски: Думата „Княжески“ трѣбва да се зачерене, както на друго мѣсто.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ чл. 41, както се докладва отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Н. Константиновъ: Една бѣлѣжка искахъ да направя по този членъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нѣ Константиновъ! Той се гласува.

Моля ви се, г-да, винаги да искате думата по-напрѣдъ — нали имате законопроекта прѣдъ васъ? — а не слѣдъ като се гласува, защото ставатъ нередовности.

С. Лафчиевъ: Азъ искахъ единъ новъ членъ да се постави тукъ непосредствено слѣдъ чл. 40. (Отъ дѣсницата: На трето четене.)

С. Лафчиевъ: Нѣма защо на трето четене, защото въпросътъ, който повдигамъ, е отъ такова естество, че може г. министърътъ, ако не се съгласи, да го приеме да го повърнемъ въ комисията. Намѣсто на трето четене да го прѣдлагамъ, азъ ще го повдигна сега. Въпросътъ е принципиаленъ и да видимъ, какъ ще се произнесе Народното Събрание.

Тукъ въпросътъ се касае за чиновници, които си даватъ оставката. Искамъ подиръ него да се прибави единъ новъ членъ. Често пжти на нѣкой чиновникъ му скимнало, дава си оставката, и то тогава, когато е най-необходимъ и когато не може да се намѣри човѣкъ, който да го замѣсти. За да не страда службата, азъ мисля, че е по-хубаво да се направи въ това отношение едно ограничение и да се приеме единъ новъ членъ съ слѣдната редакция: (Чете.) „Когато нѣкой чиновникъ си подаде оставката, той не може да напусне работата си докато оставката му не бѣде приета отъ началството му, иначе подлежи на глоба въ размѣръ на една мѣсечна заплата или губене правото да постѣпи на държавна служба въ течение на двѣ години“. Последната алинея отъ този членъ поставихъ затова, защото, ако чиновникътъ е получилъ послѣдната мѣсечна заплата и подаде оставката си на първо число, наказание ефикасно нѣма и службата може да пострада, ако се не намѣри човѣкъ, който да го замѣсти. Заради туй поставихъ това „или губене правото да постѣпи на държавна служба въ течение на двѣ години“. Това да бѣде слѣдъ чл. 40.

Н. Константиновъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ искахъ да добавя слѣдното като особенъ членъ, върху което г. министърътъ може да се съгласи. Ако се съгласи и сега може да бѣде прието и то да се разгледа или да се прати въ комисията. Касае се до единъ непрѣдвиденъ случай въ закона. Случватъ се, при служенето на чиновницитѣ, случаи, щото нѣкой пжтъ нѣкои чапашкѣ-чиновници се намиратъ нѣйдѣ, и то такива, които прѣчатъ на службата. Това често се случва по телеграфо-почтенското вѣдомство, а така сжщо и по гаритѣ. Едно право за отстранение отъ служба приврѣменно е необходимо да се прѣдвиди, което да става отъ непосредствения началникъ. Правото за отстра-

нение отъ служба е прѣдвидено по-надолу въ чл. 48: „по искането на прокурора когато се намиратъ подъ съдебно слѣдствие“ и т. н. Обаче такъвъ единъ случай, за правото на непосредствения началникъ да отстрани приврѣменно единъ чиновникъ, който е на служба, докато той прѣчи, и туй свое дѣйствиe да го сложи на разрѣшение отъ дисциплинарния съвѣтъ, ми се струва, е необходимо да се прокара; защото не може да се отиде до такава крайностъ, както отива законътъ постепенно, щото да се направи нѣйдѣ държавната машина не да куца, ами да се спре. Какво ще сторите, напр., съ единъ чиновникъ? Имаше, напр., случай въ Павликенската станция, дѣто обири ставаха; началникътъ на станцията го нѣма, групове се губятъ отъ санджака, които групове сж били вложени въ прислѣствието на всички. Потрѣбна е една властъ тутакси да дири прѣстѣпника, нѣма кой да извърши това, а въ дадения случай и министърътъ не ще има време да направи нѣщо. Такъвъ бѣше случаятъ съ открадването група въ Търновската пощенска станция, състоящъ се отъ едно санджаче съ 5.000 л. държавни пари, носени отъ колата. Всичкото подозрѣние за липсването на този групъ падаше върху началника на станцията, но той не можѣ да бѣде отстраненъ отъ мѣстото си, да може да се издирятъ тутакси виновниците и да се намѣрятъ, а, напротивъ, остана на мѣстото си, за да прави опити съ нѣкакви си счупени кола, дали могатъ такива санджачета съ по 5.000 л. да се губятъ, да падатъ отъ колата и да докаже, че е възможно да е паднало санджачето, като че 5.000 л. сребърни пари тѣй лесно може да се скриятъ въ джеба отъ нѣкой пактникъ. Ето защо азъ мисля, че е необходимо да се прибави единъ новъ членъ за такива случаи, когато се намѣрятъ чиновници такива, които биха прѣдизвикали, съ своитѣ дѣйствия, спиране на работитѣ или въобще чрѣзъ своитѣ незаконни дѣйствия не даватъ възможностъ да фунѣционира държавната машина, непосредствениятъ началникъ тутакси да има право да ги отстрани, подъ своя отговорностъ, като сложи на одобрение своитѣ дѣйствия прѣдъ дисциплинарния съвѣтъ. Въ такъвъ смисълъ азъ мисля да се прибави единъ новъ членъ въ слѣдующата редакция, която послѣ може да бѣде одобрявана и прѣглеждана, ако щете, и въ комисията, за което азъ нѣмамъ нищо противъ. „Въ случай на необходимостъ чиновницитѣ биватъ отстранявани отъ служба отъ непосредствения имъ началникъ, подъ негова лична отговорностъ. За всѣки случай се произнася дисциплинарниятъ съвѣтъ“. Това е прѣдложението, г-да прѣдставители, което прави, за да се прибави новъ членъ, и моля Народното Сѣбрание да се съгласи да се разгледа и този новъ членъ въ комисията заедно съ разглеждането на чл. 12.

П. Вжжаровъ: Г-да прѣдставители! Прѣдложението, което прави г. Лафчиевъ, прѣдложение, състояще въ това, да се подвѣргатъ на наказание

ония чиновници, които напуцатъ длъжността си безъ съгласието на началството, е едно прѣдложение отъ доста смѣщенъ характеръ. Нуждата е заставила нашето минало законоположение да се спре върху това законоположение. Така напр., въ закона за народното просвѣщение има прокаранъ членъ, въ който се изрично опрѣдѣля наказание на онѣзи учители, които безъ причина би напуснали своята длъжностъ. И то е отъ много смѣщенъ характеръ. Идѣте, г-да, освободѣте такива длъжностни лица безъ всѣкакво наказание, тѣ по личенъ капризъ често пати ще напускатъ длъжноститѣ си, увѣрени че нѣма да прѣтърпятъ никакво наказание. Но трѣбва да погледнемъ и на противната страна, на опакото на този въпросъ, именно, имало е случаи, въ които, дѣйствително, сами длъжностнитѣ лица, било по сѣмейни, било по други причини, сж били заставяни да напускатъ своитѣ длъжности, и за такива именно случаи би трѣбвало да се даде възможностъ, щото тия длъжностни лица да напускатъ длъжността си безнаказано. Но какъ би трѣбвало именно да бѣде това нѣщо? Такива длъжностни лица могатъ да бѣдатъ освободени отъ всѣко наказание, ако прѣдупрѣдятъ началството си най-малко 1 мѣсець по-рано, че ще напуснатъ длъжността. Въ такъвъ случай хемъ ще бѣде запазена длъжността, хемъ ще бѣдатъ запазени самитѣ длъжностни лица. Азъ свършвамъ, като казвамъ, че прѣдложението на г. Лафчиева може да бѣде видоизмѣнено въ такава смисълъ, че длъжностнитѣ лица, които безъ разрѣшение на своето началство напуснатъ длъжността си, ако не сж прѣдупрѣдили началството поне единъ мѣсець по-рано, то тогава могатъ да бѣдатъ подвѣргнати на това наказание. Азъ моля благосклонното внимание на надлежния министъръ да се спре на този въпросъ и съ най-голѣмо внимание да го обсъди.

Министъръ А. Людскановъ: Г-да народни прѣдставители! Нѣма съмнѣние, че въ прѣдложението на г. Лафчиева, както и въ онова на г. Константинова, има много вѣрни нѣща. И дѣйствително, тѣ би трѣбвало да се взематъ въ внимание, особено онуй на г. Константинова. Тая служба азъ не съмъ я изпълнявалъ, не съмъ ималъ подвѣдомствени служащи по желѣзницитѣ, да разбирамъ добръ службата, и комисията, може би, да не е имала прѣдъ видъ това. Но вѣрно е, че има моменти или случаи, въ които началникътъ да може да отстрани поне за твърдѣ кратко време, да отнеме властѣта временно на подвѣдомствения му чиновникъ, обаче, г-да прѣдставители, това е въпросъ много мъченъ и би трѣбвало добръ да се обмисли и да се направи съ извѣстни граници, защото ние тукъ даваме туй право на съдебната властъ, а не и на административната за отстраняване отъ длъжностъ. Та, ако приемемъ такова нѣщо, трѣбва хубаво да се обмисли, като впрочемъ азъ признавамъ, че прѣдложението на г. Константинова има

своята основа, както и онова на г. Лафчиева. Та по тая причина, понеже два члена отидоха въ комисията, азъ нѣмамъ нищо противъ, ако и тия двѣ прѣдложения, понеже не сж уформени — вие виждате, че г. Вѣжаровъ прави прѣдложение, което тоже има своята смисълъ, и е въпросътъ много махченъ, който трѣбва да се разисква по-сериозно, — нѣма нищо, ако и тия двѣ прѣдложения отидатъ въ комисията, понеже отъ този въпросъ ние не правимъ въпросъ на аmount prorgre. По тая причина азъ нѣмамъ нищо, ако и тия прѣдложения отидатъ въ комисията.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Които сж съгласни чл. 41, подиръ обясненията, дадени отъ г. министра, да се изпратятъ въ комисията, заедно съ прѣдложенията на г. г. Лафчиева, Константинова и Вѣжарова, да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.) „Чл. 42. Въ всѣко министерство има по единъ дисциплинаренъ съвѣтъ, състоящъ отъ единъ прѣдседател, 4 дѣйствителни и 2 запасни членове, назначени съ Княжески указъ за една година и взети измежду висшитѣ чиновници на министерството, живущи въ София.

„Дисциплинарниятъ съвѣтъ засѣдава, когато го свика министърътъ. Когато отсъствува прѣдседателятъ, замѣсти го, по указание на министра, единъ отъ членоветѣ. По сѣщия начинъ се замѣсти отсъствующия дѣйствителенъ членъ съ единъ отъ запаснитѣ.

„Рѣшенията на съвѣта се взематъ по вишегласие и биватъ мотивирани.“

Азъ като докладчикъ заявявамъ, че не бѣхъ съгласенъ съ комисията по тоя членъ, но тя го прие съ болшинство.

К. Мирски: Чл. 42, както и слѣдующиятъ — 43, тѣсно свързани двата единъ съ други, сж отъ капитална важностъ. Азъ мисля, г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи ще направи много добръ, ако се съгласи да се изпратятъ тия членове сжщо отново въ комисията. Но защото не зная какво рѣшение ще се вземе, азъ ще прочета своитѣ поправки. Чл. 42 да се замѣни съ слѣдующитѣ нови членове: (Чете.)

„Чл. 42. При Министерския съвѣтъ има дисциплинаренъ съвѣтъ, състоящъ отъ единъ прѣдседател, избранъ отъ Министерския съвѣтъ, четири дѣйствителни и 2 запасни членове, назначавани съ указъ за една година, по прѣдставление на Министъръ-Прѣдседателя, именно, отъ двама измежду трима членове, избрани отъ общото събрание на Върховния Касационенъ Сѣдъ, отъ единъ измежду трима съвѣтници, избрани отъ общото събрание на Върховната Сѣдѣна Палата, и отъ надлежния главенъ секретаръ или старши началникъ на отдѣление на министерството, отъ което е обвиняемиятъ

чиновникъ. Секретарската длѣжностъ изпълнява секретарьтъ на Министерския съвѣтъ.

„За служащи, които получаватъ мѣсечна плата по-малко отъ 120 л., назначаватъ се сжщо, всѣка година, съ приказъ отъ Прѣдседателя на Министерския съвѣтъ, въ споразумѣние съ другитѣ министри, окръжни дисциплинарни съвѣти, състоящи отъ чиновници отъ разнитѣ вѣдомства и живущи въ окръжния градъ. Тия съвѣти се прѣдседателствуватъ отъ надлежния окръженъ управитель.

„Чл. 43. Обвиняемиятъ чиновникъ има право да прѣдяви отводъ противъ нѣкой членъ на дисциплинарни съвѣтъ, както и всѣки членъ има право да иска да се отведе. Отводътъ, съ изложение мотивитѣ, се излага писмено, и отъ съвѣта зависи да уважи или не отвода. Опрѣдѣлението на съвѣта не подлежи на никакво обжалване“.

Чл. 43 да стане чл. 44 и да се измѣни тѣй: (Чете.) „Дисциплинарнитѣ съвѣти разрѣшаватъ въпроса за понижение или уволнение обвиняемия чиновникъ само на основание книжката, които имъ праща надлежниятъ министъръ, а за по-долнитѣ чиновници — надлежниятъ началникъ на учрѣдението. Но ако съвѣтътъ намѣри, че дѣлото не е достатъчно уяснено, изисква допълнителни свѣдѣния отъ началството на обвиняемия чиновникъ или отъ самия чиновникъ.

„За санитарнитѣ чиновници дисциплинарниятъ съвѣтъ взема мнѣнието на Върховния медицински съвѣтъ, а за учителитѣ и длѣжностнитѣ лица отъ сѣдебното вѣдомство оставатъ въ сила специалнитѣ за тѣхъ закони.“

Тия поправки азъ мисля, че сж необходимими, защото съ това, което пишете въ чл. чл. 42 и 43, ние не виждаме даже гаранцията, която се има въ чл. 42 и чл. 43 на сега дѣйствующия законъ за чиновницитѣ. Азъ считамъ за излишно да говоря повече. Ако се говори тукъ, ще говоря, ако не, въ комисията ще говоря.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Искать да кажа нѣколко думи не като докладчикъ. Азъ заявихъ, че не съмъ съгласенъ съ комисията, нито съ проекта. Азъ поддържамъ това, което поддържа г. Мирски.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Вие трѣбваше да си дадете оставката, да не бждете докладчикъ.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Струва ми се, не врѣди. Азъ докладвамъ каквото искамъ комисията. Ето другитѣ членове на комисията, да заповѣдатъ, да записватъ проекта. Туй да не ви се вижда никакъ чудно. Азъ ще кажа защо не съмъ съгласенъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Защо приехте да бждете докладчикъ, ако не приемате мнѣнието на комисията?

Докладчикъ С. Вурмовъ: Защото нѣмаше други, който да бѣде докладчикъ.

Н. Цановъ: Г-нъ докладчикътъ, ако изказва особено мнѣние, да изкаже и на другитѣ членове особенитѣ мнѣния.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Добръ.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Но искахъ да кажа едно нѣщо. Ако има нѣщо важно въ този законъ, то е туй, което заключава чл. 42. Менѣ ми се струва, че, ако приемемъ това, което фигурира сега въ проекта, то по-хубаво е да оставимъ стария законъ. Само че разликата ще бѣде, намѣсто министърътъ да уволнява самъ, направо, както уволняваха досега, ще се ерие задъ гърба на единъ дисциплинаренъ съвѣтъ. Казано е, че всѣки министъръ ще назначи отъ своитѣ чиновници единъ дисциплинаренъ съвѣтъ; но той ще избере тѣзи, които ще го слушатъ, и тѣ ще се произнасятъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: По кой членъ говорите?

Докладчикъ С. Вурмовъ: По чл. 42. Моля, азъ искамъ да кажа слѣдующето, че има мнозина, които биха говорили по този членъ, и за да не се губи врѣме, ще моля чл. чл. 42, 43, 44, 45 и 46, които уреждатъ, собствено, въпроса за дисциплинарни съвѣтъ, да се върнатъ, както другитѣ, въ комисията и тамъ ще се съберемъ всички и ще дадемъ една такава редакция, каквато трѣбва да бѣде.

Н. Мушановъ: И тогава докладчикътъ ще бѣде въ съгласие съ комисията.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Това прѣдложение права.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Ако нѣма г. министърътъ нѣщо противъ това, ще почнемъ докладването по-нататъкъ и така ще се свърши. Тия петъ члена ще останатъ за послѣ.

Министъръ А. Людскановъ: Има ли записанъ нѣкой?

Н. Цановъ: Нѣма записани, защото искаме да говоримъ въ комисията.

Министъръ А. Людскановъ: Мога да се съглася, но само ще ви моля слѣдъ обѣдъ да дойдете въ комисията.

К. Мирски: Точно часътъ въ 2 да се съберемъ въ комисията.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ, щото чл. чл. 42—46 да се пратятъ на поправка въ комисията . . .

С. Лафчиевъ: Азъ напълно поддържамъ прѣдложението на г. Мирски.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Само се губи врѣме, г-нъ Лафчиевъ!

С. Ицковъ: Тамъ нѣма дневници!

С. Лафчиевъ: Ще направя прѣдложение да се виѣсти въ законопроекта още единъ членъ, който да се има прѣдъ видъ въ комисията, а именно: „Никой чиновникъ не може да бѣде наказанъ отъ дисциплинарни съвѣтъ, ако прѣдварително не бѣде изслушанъ устно или писмено.“

Докладчикъ С. Вурмовъ: Туй го прѣдвиждаме.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Вие го направѣте въ комисията и то ще се приеме.

Които приематъ, щото чл. чл. 42, 43, 44, 45 и 46 да се пратятъ въ комисията на поправка, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 47. Възбуждане углавно прѣслѣждане срѣщу чиновници за прѣстѣпления и нарушения, относящи се до тѣхната служба, както и даването имъ подъ съдъ става по реда, указанъ въ закона за углавното сѣдопроизводство, безъ да се иска разрѣшение отъ тѣхното началство.“

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ чл. 47, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 48. Всѣки чиновникъ, който се намѣрва подъ сѣдебно слѣдствие за прѣстѣпление или нарушение, извършено при изпълнение служебни обязанности, което влѣче слѣдъ себе си наказание на затворъ за повече отъ 6 мѣсеца, ако прокурорътъ поиска, се отстранява отъ длъжността си, и това повлича слѣдъ себе си този часъ прѣкращение заплатата му прѣзъ всичкото врѣме, додѣто трае слѣдствието и сѣденето. Ако чиновникътъ се оправдае, получава половината отъ задържаната си заплата за врѣмето, прѣзъ което е билъ отстраненъ, но не за повече отъ 3 мѣсеца, и първата служба и то само ако се признае съ присѣдата обвинението за недобросѣвѣстно или дѣянието за непрѣстѣпно.

„Такива дѣла се разглеждатъ бързо.“

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ чл. 48, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 49. За прѣстѣпни дѣяния, извършени възъ отъ службата, чиновникътъ се сѣди на общо основание.“

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Които приематъ чл. 49, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 50. За всѣки чиновникъ се държи служебенъ списъкъ въ учрѣдението, отъ което зависи назначението му.

„Служебниятъ списъкъ на единъ чиновникъ, освѣнъ свѣдѣнията, изброени въ чл. 5 отъ настоящия законъ, съдържа още: даденитѣ отпуски; наложениѣ дисциплинарни наказания; наказанията, наложени по сѣдебни присѣди; орденитѣ, отличията и похвалитѣ, които чиновникътъ е получилъ по службата си; датата на назначението и уволненията му, и особенитѣ поржчения, които е изпълнявалъ.

„Служебнитѣ списъци се турятъ въ една особена папка и се държатъ подъ ключъ отъ началника на канцеларията въ учрѣдението.“

С. Лафчиевъ: Азъ ще моля г. министра да се съгласи и тоя членъ да се внесе въ комисията.

Министъръ А. Людскановъ: Защо? (Обаждатъ се отъ дѣсницата: Тогава цѣлиятъ законъ да се внесе!)

С. Лафчиевъ: (Къмъ нѣкои отъ дѣсницата.) Вие, като не разбирате, слушайте баремъ бе!

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-да! Всѣки народенъ прѣдставителъ има право да изказва свободно своето мнѣние.

С. Лафчиевъ: Въпросътъ за служебнитѣ списъци е, г-да, единъ отъ най-важнитѣ и най-ненареденитѣ, единъ отъ най-занемаренитѣ. Обърнитѣ се къмъ което щете вѣдомство, ще видите, че единъ началникъ нѣма отдѣ да направи справки. Служебнитѣ списъци сж фигурирали досега въ закона, но тѣзи служебни списъци не сж държани редовно. Тѣ трѣбва да прѣдставляватъ портрета на чиновника, а колкото по-добъръ се водятъ, толкова по-добъръ портретъ ще прѣдставляватъ за чиновника и толкова по-добъръ ще бѣде това за въ интереса на службата. Тѣй, както е нахвърлена материята въ този членъ, не е опрѣдѣлено точно и не се казва: кой ще ги води и какъ ще ги води, и каква материя ще обгръщатъ, и кой отговаря за передовното имъ водене. Казано е само въ послѣдната алинея на члена: „Служебнитѣ списъци се турятъ въ една особена папка и се държатъ подъ ключъ отъ началника на канцеларията въ учрѣдението.“ Значи излиза, че само началникътъ въ учрѣдението държи служебнитѣ списъци, а централното управление не би трѣбвало да има тѣзи списъци. Ами кой най-много има нужда да знае чиновницитѣ какви сж и какви фазиси сж прѣминали, какви наказания сж прѣтърпѣли и въ случай на повишение да има тѣхния портретъ? Слѣдователно,

не би трѣбвало да се пазятъ служебнитѣ списъци само при началника, но и въ централното управление. Та, азъ мисля, тази материя може да се уреди по-добъръ, като се направи членътъ по-широкъ и да се прѣдвиди, специално да се каже, че въ всѣко вѣдомство се изработва специаленъ правилникъ, въ който се излагатъ всички условия за воденето на служебнитѣ списъци: въ едно вѣдомство се изискватъ едни свѣдѣния, въ друго — други свѣдѣния. Тукъ може да се изложи съ общи чѣрти. Ще посоча, напр., Министерството на Просвѣщенiето. Много голѣмо значение има за просвѣщенiето, щото централната властъ да знае литературната дѣятелностъ на единъ чиновникъ. А тѣзи свѣдѣния не сж прѣдвидени тукъ. Защо, слѣдователно, този въпросъ да не се уреди? Не трѣбва да остава разнебитенъ, а трѣбва да се урегулира единъ пжтъ завинаги. Затова азъ искахъ да направя обѣжка по него; но мисля, че ще остане подиръ обѣдъ. И затуй ще моля, а мисли, че и г. министърътъ ще се съгласи съ мене, да се изпрати и той въ комисията, дѣто ще можемъ да направимъ тѣзи допълнения, които сега въ общи чѣрти изложихъ.

Министъръ А. Людскановъ: Сега, само по една проста причина, не мога да се съглася, защото тогазъ почти половината законъ ще пратимъ повторно и потретно въ комисията. А тукъ, по моето разбиране, е доста добъръ урегулирана материята. Практиката сега, безъ да има законъ, е такава, че слѣдъ една заповѣдъ за назначение на единъ чиновникъ или за глобяване, или за наказание и пр., винаги се праща прѣписъ отъ тази заповѣдъ до неговото висше началство тукъ, до централното управление и ние контролираме по този начинъ дѣйствието на началницитѣ, които или глобяватъ, или мѣмрятъ и т. н. своитѣ подвѣдомствени. Сжщото ще бѣде и сега. Ние поставяме общия принципъ, а въ нѣкои частни закони може би да има дерогация на този принципъ и ние нѣма да влѣземъ да урегулираме този въпросъ подробно. Ние туряме основното начало, че послуженъ списъкъ трѣбва да се държи, въ него туй трѣбва да влиза, тѣй трѣбва да се пази, а прѣписъ отъ него ще има, дѣйствително, въ централното управление, но оригиналтътъ ще се пази при началника на учрѣдението. То се разбира отъ само себе си. Всѣка заповѣдъ, издадена по движението на единъ чиновникъ, по неговата дѣятелностъ въ всѣки моментъ, прѣписъ се праща въ централното управление. Единъ старши стражаръ да се назначи, праща се прѣписъ въ централното управление, именно въ министерството, и, ако не отговаря на закона, азъ отмѣнявамъ заповѣдта. Кметскитѣ заповѣди се провѣрватъ отъ окръжнитѣ управители, а за послужнитѣ списъци нѣма значение; тѣ се пазятъ, дѣто е най-близкото негово началство. Така щото, нѣма нужда да отрудняваме комисията. Тя и така ще има много важни въпроси да разисква, та не-

дѣйте праща и този въпросъ тамъ. Ето защо азъ не мога да се съглася.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ чл. 50, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 51. Всѣки пѣтъ, когато единъ чиновникъ заслужи при особени и забѣлжителни случаи похвала или укоръ, неговиятъ непосредственъ началникъ прави за това особенъ рапортъ на надлежния министъръ.

„Когато единъ чиновникъ прѣстане да служи, по негово искане му се дава отъ надлежното начальство завѣренъ прѣписъ отъ служебния му списѣкъ.“

П. Вжжаровъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ мисля, че този членъ би трѣбвало да се допълни съ слѣдующето. Всѣки пѣтъ, когато единъ чиновникъ заслужи при особени и забѣлжителни случаи похвала или укоръ, неговиятъ непосредственъ началникъ прави за това особенъ рапортъ на надлежния министъръ, който рапортъ се публикува въ „Държавенъ Вѣстникъ“. Публикуването на похвалитѣ и наказанията за чиновниците е отъ сѣществень характеръ. Дѣйствиата на чиновниците въ такъвъ случай се прѣдоставятъ на оцѣнката на общественото мнѣние и не само на тия забѣлжки и похвали би трѣбвало да се дава гласностъ, но даже и на наказанията, налагани на сѣщитѣ чиновници отъ дисциплинарния съвѣтъ, букви б и д. И само по такъвъ случай би могло да се постигне въ голѣма степенъ и поправление на самия чиновникъ, иначе всичкитѣ похвали и всичкитѣ забѣлжки и дисциплинарни наказания не могатъ да иматъ такъвъ ефектъ, такава сила, каквато тѣхната гласностъ. Ето защо ще моля да се вземе прѣдъ видъ това мое мнѣние.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ чл. 51, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Глава V.

Прѣходни разпореждания.

Чл. 52. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ 1 януарий 1903 г.“

К. Мирски: Азъ мисля, че и чл. 52 трѣбва да се внесе въ комисията, защото съдържа, може да се каже даже, една отъ най-много важнитѣ материи.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Архиважнитѣ.

К. Мирски: Азъ бихъ го редактиралъ така: „Настоящиятъ законъ влиза въ сила на 31 юлий 1903 г. Най-късно 10 дена слѣдъ обнародването, всѣки бившъ чиновникъ, който се счита неправилно

уволненъ, има право да даде заявление до надлежния министъръ, въ което обстоятелствено да изложи оплакването си по неоснователното му уволнение. Всички такива заявления се прѣдаватъ на надлежния дисциплинаренъ съвѣтъ, който ще разгледа най-късно до 31 декемврий 1903 г. кои отъ заявителитѣ сж били уволнени неправилно и издава рѣшение за възвръщането на такива лица на службата, която сж занимавали прѣди, или поне да се назначатъ на съответствующитѣ длѣжности при първа ваканция. Всичко това не се отнася до лицата, които сж навършили 40 години прѣди дена на подаване заявлението“. Азъ си наумѣвамъ тукъ думитѣ, които възпроизведохъ и когато разглеждахме тоя законопроектъ по принципъ, на всеуважаемия покойникъ Василь Кънчовъ: „прѣчистването на служебния персоналъ се налага“.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ самъ признавамъ, г-да, че този членъ е единъ отъ най-важитѣ, и даже азъ не приемамъ тази редакция, която комисията е направила тукъ въ една забѣлжка, която мисля, не се чете.*)

Докладчикъ С. Вурмовъ: Забравихъ.

Министъръ А. Людскановъ: Тази забѣлжка, ако бѣше се чела и приеме отъ Народното Събрание, тя ще измѣни цѣлата система на закона. Имамъ друга една редакция, но понеже виждамъ, че по този въпросъ ще станатъ дълги разисквания и основателно, азъ съмъ съгласенъ съ Васъ и по тоя членъ да се съгласимъ въ комисията, за да не ставатъ тукъ дълги разисквания. Обаче ще помоля господата, които иматъ идеи по този въпросъ, които иматъ мнѣния кристализирани, съставени, да благоволятъ да дойдатъ въ комисията, за да може тамъ да се произнесатъ и по-добру разбератъ, а не тукъ да загубимъ единъ или два дена.

Н. Цановъ: Само да се обяви кога ще бѣде за сѣданието.

Министъръ А. Людскановъ: Ще се обяви.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които приематъ да отиде въ комисията чл. 52, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.)

„Чл. 53. Законътъ за чиновницитѣ отъ 10 октомврий 1882 г. съ измѣненията му отъ 31 януарий 1885 г. и 12 декемврий 1897 г., както и всички други наредби, относящи се изобщо за чиновницитѣ, които противорѣчатъ на настоящия законъ, се отмѣнятъ.“

*) Ето забѣлжката приета отъ комисията:

„Забѣлжка. Постановленията на настоящия законъ се прилагатъ къмъ назначенитѣ отъ горната дата чиновници, както и къмъ ония, които отговарятъ на условията, прѣвидени въ чл. 3 отъ настоящия законъ и сѣществующитѣ закони и правила по отдѣлнитѣ вѣдомства.“

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които прие-
матъ чл. 53, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.)
Народното Събрание приема.

Частьтъ, г-да народни прѣдставители, е 12 безъ
15 минути, но понеже работихме успѣшно, вдигамъ
засѣданието за подиръ обѣдъ.

Засѣданието ще се продължи въ 2 ч. точно.

(Слѣдъ пладнѣ.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: (Звъни.)
Засѣданието продължава.

На дневенъ редъ имаме: прѣдложението за опрѣ-
дѣление данъка върху сградитѣ за 1903 г.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

„Изложение на мотивитѣ

върху прѣдложението за опрѣдѣление данъка върху
сградитѣ за 1903 г.

Г-да народни прѣдставители,

Вамъ е извѣстно, че прѣзъ послѣднитѣ години
бѣха изтекли сроковетѣ за опрѣдѣлението данъчнитѣ
дѣлове както на данъка върху занятията и по-
земелния данѣкъ, тъй и на данъка върху сградитѣ.
Прѣзъ 1901 г., по необходимостъ, се извърши едно
нешълно размѣтане на поземелния данѣкъ, но понеже
това размѣтане се извърши твърдѣ късно, слѣ-
дующата година не можѣ да се изпълни чл. 4 отъ
закона за поземелния данѣкъ, а това остана да се
направи прѣзъ 1903 г. Прѣзъ миналата 1902 г.
финансовата администрация описа данъка върху
занятията, тъй че прѣзъ настоящата година оставаше
наедно съ размѣтането на поземелния данѣкъ да се
извърши и описването на данъка върху сградитѣ.
За голѣмо съжаление, това не можеше да се прѣд-
приеме. — Ржководимъ отъ желанието да се из-
работятъ най-старателно даннитѣ, нужни за раз-
мѣтането на поземелния данѣкъ, и въобще да се
направи всичко за едно колкото е възможно по-
равномѣрно и справедливо размѣтане на данъка,
което, отъ друга страна, да не спира работата на
органитѣ на събирането на данѣцитѣ, азъ при-
готвихъ извѣстния вамъ законопроектъ за измѣнение
на този данѣкъ, наредихъ да се измѣрятъ всички
облагаеми земи прѣзъ тази година и въобще да се
приготви всичко за пълното размѣтане на този
данѣкъ. Тѣй че, прѣзъ текущата година финан-
совата администрация ще бѣде занята главно съ
тази работа и, ако азъ възложехъ на сжцитѣ тѣзи
органи прѣзъ сжщата година и описването на данъка
върху сградитѣ, считахъ, че това прѣтрупване на
работата ще се отрази върху нейното качество.
Това ме застави да отложѣ описването на този
данѣкъ за идущата 1904 г. и да ви помоля да
гласувате и приемоте прѣдложението за оставането
въ сила данъчнитѣ дѣлове на данъка върху сградитѣ
отъ 1902 г. и прѣзъ текущата 1903 г.

София, 6 мартъ 1903 г.

Министъръ на Финанситѣ: М. Сарафовъ.

Прѣдложение

за опрѣдѣление данъка върху сградитѣ за 1903 г.

Членъ единственъ. Опрѣдѣленитъ, на осно-
вание закона за данъка върху сградитѣ отъ 26 януа-
рий 1895 г., данъчни дѣлове на данъкоплатцитѣ
оставатъ въ сила и за 1903 г.

Прѣседателствующъ А. Франгя: По прѣдло-
жението ще се иска отъ Народното Събрание по-
именено гласуване.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете списъка и г. г. на-
роднитѣ прѣдставители гласуваатъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);

Н. Абаджиевъ — за;

П. Абрашевъ — за;

И. Арnaudовъ — (отсѣтствува);

А. Арсениевъ — (отсѣтствува);

С. Арсениевъ — (отсѣтствува);

Н. Вадински — за;

Х. Вакаловъ — (отсѣтствува);

Т. Балабановъ — (отсѣтствува);

М. Балтовъ — (отсѣтствува);

Н. Веневъ — (отсѣтствува);

Д. Благоевъ — (отсѣтствува);

А. Блажевъ — за;

И. Бобековъ — за;

С. С. Бобчевъ — (отсѣтствува);

М. Божковъ — за;

Х. Боневъ — (отсѣтствува);

Т. Бурмовъ — за;

С. Бурмовъ — (отсѣтствува);

П. Бъчваровъ — за;

Г. Бѣльовъ — за;

Г. Василевъ — (отсѣтствува);

И. Василевъ — (отсѣтствува);

Кара Хр. Василевъ — за;

И. Веселиновъ — (отсѣтствува);

Т. Вайковъ — (отсѣтствува);

И. Воденчаровъ — за;

Д. Вълчевъ — (отсѣтствува);

П. Вжаровъ — (отсѣтствува);

Н. Габровски — (отсѣтствува);

А. Геневъ — (отсѣтствува);

И. Георговъ — (отсѣтствува);

И. Георгиевъ — противъ;

М. Георгиевъ — за;

И. Гешовъ — (отсѣтствува);

Н. Гимиджийски — за;

К. Господиновъ — (отсѣтствува);

А. Груевъ — за;

И. Гърковъ — за;

Н. Дечевъ — противъ;

В. Димитровъ — противъ;

Д-ръ Г. Гаговъ — за;

Д-ръ Н. Генадиевъ — (отсѣтствува);

Д-ръ П. Гудевъ — за;

Д-ръ С. Даневъ — за;

Д-ръ К. Икономовъ — (отсѣтствува);

Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ Д. Милковъ — за;
 Д-ръ С. Мирковъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ Д. Молловъ — за;
 Д-ръ П. Ношковъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ А. Ходжевъ — (отсѣтствува);
 К. Досевъ — (отсѣтствува);
 М. Доспатски — (отсѣтствува);
 Д. Драгиевъ — противъ;
 П. Драгулевъ — (отсѣтствува);
 Л. Дуковъ — за;
 Д. Дяковъ — за;
 И. Еневъ — за;
 Я. Забуновъ — (отсѣтствува);
 Г. Згуревъ — (отсѣтствува);
 П. Златаровъ — за;
 Д. Зографски — за;
 М. Игнатовъ — (отсѣтствува);
 Д. Икономидисъ — за;
 С. Ицковъ — за;
 П. Калинковъ — (отсѣтствува);
 К. Калчовъ — (отсѣтствува);
 С. Калчовъ — (отсѣтствува);
 Х. Камбуровъ — за;
 А. Каназирски — (отсѣтствува);
 М. Каравашилевъ — (отсѣтствува);
 Д. Карамановъ — (отсѣтствува);
 И. Карастояновъ — за;
 К. Кафеджийски — (отсѣтствува);
 О. Кечели — за;
 Г. Кирковъ — (отсѣтствува);
 В. Кобуровъ — за;
 П. Ковачевъ — (отсѣтствува);
 Д. Колевъ — (отсѣтствува);
 Ан. Коновъ — (отсѣтствува);
 Ат. Коновъ — противъ;
 Г. Константиновъ (отсѣтствува);
 Н. Константиновъ — (отсѣтствува);
 Г. Кутинчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лазаровъ — (отсѣтствува);
 С. Лафчиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лефтеровъ — за;
 А. Людскановъ — за;
 М. Маджаровъ — (отсѣтствува);
 К. Малевъ — за;
 Х. Мановъ — (отсѣтствува);
 Д. Манчовъ — за;
 Н. Марковъ — (отсѣтствува);
 П. Марковъ — (отсѣтствува);
 С. Махмудовъ — за;
 М. Месудовъ — (отсѣтствува);
 В. Минчовъ — (отсѣтствува);
 К. Мирски — за;
 С. Митовъ — (отсѣтствува);
 Т. Михайловъ — (отсѣтствува);
 Х. Вей Мустафа Бейовъ — (отсѣтствува);
 Н. Мушановъ — (отсѣтствува);
 В. Наговъ — за;

Е. Начевъ — (отсѣтствува);
 Н. Начевъ — за;
 Т. Начевъ — (отсѣтствува);
 С. Недевъ — (отсѣтствува);
 Х. Неджибъ Бей — за;
 И. Нейчовъ — (отсѣтствува);
 Т. Орловъ — (отсѣтствува);
 М. Павловъ — за;
 П. Пановъ — (отсѣтствува);
 Г. Пасаровъ — (отсѣтствува);
 Г. Пеневъ — (отсѣтствува);
 Д. Петковъ — за;
 И. Петровъ — за;
 П. Петринъ — за;
 И. Пецовъ — за;
 П. Пешевъ — (отсѣтствува);
 С. Пипевъ — за;
 С. Пиракьовъ — (отсѣтствува);
 В. Поповъ — за;
 Вен. Поповъ — (отсѣтствува);
 Д. К. Поповъ — за;
 И. Поповъ — за;
 Н. Поповъ — (отсѣтствува);
 И. Пъневски — за;
 Н. Рашеевъ — (отсѣтствува);
 С. Савовъ — (отсѣтствува);
 Н. Савчевъ — (отсѣтствува);
 Я. Сакъзовъ — противъ;
 О. Вей Сали Бейовъ — (отсѣтствува);
 А. Самоковлийски — (отсѣтствува);
 М. Сарафовъ — за;
 Ф. Симиловъ — за;
 С. Славовъ — (отсѣтствува);
 А. Славчовъ — (отсѣтствува);
 И. Соболевъ — за;
 В. Стаменовъ — (отсѣтствува);
 А. Станчовъ — (отсѣтствува);
 В. Статковъ — за;
 М. Стояновъ — за;
 Т. Стояновъ — за;
 А. Страшимировъ — за;
 М. Такевъ — (отсѣтствува);
 П. Таслаковъ — (отсѣтствува);
 П. Тенчевъ — за;
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — за;
 П. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Х. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Д. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Х. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Д. Тончевъ — (отсѣтствува);
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узунъ — за;
 А. Урумовъ — (отсѣтствува);
 Т. Фератовъ — за;
 Г. Филиповъ — (отсѣтствува);
 Д. Филъовъ — (отсѣтствува);
 А. Франгя — за;
 Е. Хасановъ — за;

Д. Христовъ — (отсѣтствува);
 Н. Христовъ — за;
 М. Хюсеиновъ — за;
 Д. Цанковъ — за;
 Н. Цановъ — (отсѣтствува);
 П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
 Н. Шивачевъ — (отсѣтствува);
 Т. Шишковъ — (отсѣтствува);
 П. Шоповъ — за;
 Ю. Юсуфовъ — (отсѣтствува);
 Д. Яблански — за;
 В. Якововъ — (отсѣтствува).

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Резултатътъ отъ поименното гласуване е слѣдующиятъ: гласували сж за 71, противъ — 6, отсѣтствуватъ 101. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

На второ мѣсто отъ дневния редъ имаме: докладване отъ финансовата комисия прѣдложението за разрѣшение свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 4.500 л. за отпущане взаимнообразно на пострадалиятъ отъ пожаръ сѣмейства на с. Сенделъ.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

„Докладъ до Народното Събрание

№ 3.268

върху прѣдложението за разрѣшение свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 4.500 л. за отпущане взаимнообразно, безъ лихва, на пострадалиятъ прѣвъ 1902 г. отъ пожаръ сѣмейства на с. Сенделъ, Провадийска околия.

Г-да народни прѣдставители!

Въ засѣданието си отъ 30 ноемврий миналата година Народното Събрание, слѣдъ разглеждане заявлението на нѣкои пострадали отъ пожаръ жители на с. Сенделъ, Провадийска околия, бѣ одобрило да се отпуснатъ на пострадалиятъ 4.500 л. взаимнообразно, безъ лихва, за посѣвъ и прѣхрана на тѣхъ и добитѣка имъ. За уформяване на това рѣшение на Народното Събрание, имамъ честь да ви помоля да гласувате приложеното тукъ прѣдложение.

София, 10 мартъ 1903 г.

Министъръ на Финанситѣ: М. Сарафовъ.

Прѣдложение

за разрѣшение на Министра на Финанситѣ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 4.500 л. за отпущане взаимнообразно, безъ лихва, на пострадалиятъ прѣвъ 1902 г. отъ пожаръ сѣмейства на с. Сенделъ, Провадийска околия.

Чл. 1. Разрѣшава се на Министра на Финанситѣ единъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 4.500 л. за отпущане взаимнообразно на пострадалиятъ прѣвъ 1902 г. отъ пожаръ сѣмейства на с. Сенделъ, Провадийска околия, за посѣвъ и прѣхрана на тѣхъ и добитѣка имъ.

Тая сума да се повърне на държавното съкровище въ срокъ отъ петъ години, безъ лихва.

Чл. 2. Сумата отъ 4.500 л. да се вземе по чл. 126 отъ конституцията и да се отнесе къмъ бюджета на Финансовото Министерство за 1903 г.“

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Както е извѣстно на г. г. народнитѣ прѣдставители, това вече е разрѣшено отъ Народното Събрание. Сега се иска свръхсмѣтенъ кредитъ, за да се изплати сумата. Ще стане поименно гласуване.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете списъка и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
 П. Абрашевъ — за;
 И. Арнаудовъ — (отсѣтствува);
 А. Арсениевъ — (отсѣтствува);
 С. Арсениевъ — (отсѣтствува);
 Н. Бадински — за;
 Х. Бакаловъ — за;
 Т. Балабановъ — за;
 М. Балтовъ — (отсѣтствува);
 Н. Веневъ — (отсѣтствува);
 Д. Благоевъ — (отсѣтствува);
 А. Блажевъ — за;
 И. Бобековъ — за;
 С. С. Вобчевъ — (отсѣтствува);
 М. Божковъ — за;
 Х. Боневъ — (отсѣтствува);
 Т. Бурмовъ — за;
 С. Бурмовъ — (отсѣтствува);
 П. Бѣчваровъ — за;
 Г. Бѣльовъ — за;
 Г. Василевъ — (отсѣтствува);
 И. Василевъ — (отсѣтствува);
 Кара Хр. Василевъ — за;
 И. Веселиновъ — (отсѣтствува);
 Т. Влайковъ — (отсѣтствува);
 И. Воденчаровъ — за;
 Д. Вълчевъ — (отсѣтствува);
 П. Вжаровъ — (отсѣтствува);
 Н. Габровски — (отсѣтствува);
 А. Геневъ — (отсѣтствува);
 И. Георговъ — (отсѣтствува);
 И. Георгиевъ — за;
 М. Георгиевъ — за;
 И. Гешовъ — (отсѣтствува);
 Н. Гимиджийски — за;
 К. Господиновъ — (отсѣтствува);
 А. Груевъ — за;
 И. Гърбовъ — за;
 Н. Дечевъ — за;
 В. Димитровъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ Г. Гаговъ — за;
 Д-ръ Н. Генадиевъ — за;
 Д-ръ П. Гудевъ — за;
 Д-ръ С. Даневъ — за;
 Д-ръ К. Икономовъ — за;
 Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ Д. Милковъ — за;

Д-ръ С. Мирковъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ Д. Молловъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ П. Ношковъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);
 Д-ръ А. Ходжевъ — (отсѣтствува);
 Б. Досеѣвъ — (отсѣтствува);
 М. Доспатски — (отсѣтствува);
 Д. Драгиевъ — за;
 П. Драгулевъ — (отсѣтствува);
 Л. Дуковъ — за;
 Д. Дяковъ — за;
 И. Еневъ — за;
 Я. Забуновъ — (отсѣтствува);
 Г. Згуревъ — (отсѣтствува);
 П. Златаровъ — за;
 Д. Зографски — за;
 М. Игнатовъ — за;
 Д. Икономидисъ — за;
 С. Ицковъ — за;
 П. Калинковъ — (отсѣтствува);
 К. Калчовъ — (отсѣтствува);
 С. Калчовъ — (отсѣтствува);
 Х. Камбуровъ — за;
 А. Каназирски — (отсѣтствува);
 М. Каравасилевъ — (отсѣтствува);
 Д. Карамановъ — (отсѣтствува);
 И. Карастояновъ — за;
 Б. Кафеджийски — (отсѣтствува);
 О. Кечели — за;
 Г. Кирковъ — (отсѣтствува);
 В. Кобуровъ — за;
 П. Ковачевъ — (отсѣтствува);
 Д. Колевъ — (отсѣтствува);
 Ан. Коновъ — (отсѣтствува);
 Ат. Коновъ — за;
 Г. Константиновъ Палата — за;
 Н. Константиновъ — (отсѣтствува);
 Г. Кутинчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лазаровъ — за;
 С. Лафчиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лефтеровъ — за;
 А. Людскановъ — (отсѣтствува);
 М. Маджаровъ — (отсѣтствува);
 К. Малевъ — за;
 Х. Мановъ — (отсѣтствува);
 Д. Манчовъ — за;
 Н. Марковъ — (отсѣтствува);
 П. Марковъ — за;
 С. Махмудовъ — за;
 М. Месудовъ — за;
 Б. Минчовъ — (отсѣтствува);
 К. Мирски — за;
 С. Митовъ — (отсѣтствува);
 Т. Михайловъ — (отсѣтствува);
 Х. Бей Мустафа Бейовъ — за;
 Н. Мушановъ — за;
 В. Наковъ — за;
 Е. Начевъ — (отсѣтствува);
 Н. Начовъ — за;

Т. Начовъ — (отсѣтствува);
 С. Недевъ — (отсѣтствува);
 Х. Неджибъ Бей — за;
 И. Нейчовъ — (отсѣтствува);
 Т. Орловъ — (отсѣтствува);
 М. Павловъ — за;
 П. Пановъ — (отсѣтствува);
 Г. Пасаровъ — (отсѣтствува);
 Г. Пеневъ — (отсѣтствува);
 Д. Петковъ — за;
 И. Петровъ — за;
 П. Петринъ — за;
 И. Пецовъ — за;
 П. Пешевъ — (отсѣтствува);
 С. Пипевъ — за;
 С. Пиралковъ — за;
 В. Поповъ — за;
 Вен. Поповъ — (отсѣтствува);
 Д. К. Поповъ — за;
 И. Поповъ — за;
 Н. Поповъ — за;
 И. Пъневски — за;
 Н. Рашеевъ — (отсѣтствува);
 С. Савовъ — (отсѣтствува);
 Н. Савчевъ — за;
 Я. Сакъзовъ — за;
 О. Бей Сали Бейовъ — (отсѣтствува);
 А. Самоковлийски — за;
 М. Сарафовъ — за;
 Ф. Симидовъ — за;
 С. Славовъ — (отсѣтствува);
 А. Славчовъ — за;
 И. Соколовъ — за;
 В. Стаменовъ — (отсѣтствува);
 А. Станчовъ — (отсѣтствува);
 В. Статковъ — за;
 М. Стояновъ — за;
 Т. Стояновъ — за;
 А. Страшимировъ — за;
 М. Такевъ — (отсѣтствува);
 Ц. Таслаковъ — (отсѣтствува);
 П. Тенчевъ — за;
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — за;
 П. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Х. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Д. Тоневъ — за;
 Х. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Д. Тончевъ — (отсѣтствува);
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узуновъ — за;
 А. Урумовъ — (отсѣтствува);
 Т. Ферадовъ — за;
 Г. Филиповъ — за;
 Д. Филловъ — (отсѣтствува);
 А. Франгя — за;
 Е. Хасановъ — за;
 Д. Христовъ — (отсѣтствува);
 Н. Христовъ — за;

М. Хюсеиновъ — за;
Д. Панковъ — за;
Н. Пановъ — (отсѣтствува);
П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
Н. Шивачевъ — (отсѣтствува);
Т. Пипковъ — (отсѣтствува);
П. Шоповъ — за;
Ю. Юсуфовъ — (отсѣтствува);
Д. Яблански — (отсѣтствува);
В. Якововъ — (отсѣтствува);

Прѣседателствующъ А. Франгя: Резултатътъ на поименното гласуване е слѣдующиятъ: гласували сж за 90, противъ — ни единъ, отсѣтствува 88. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

На трето мѣсто отъ дневния редъ имаме: прѣдложение за разрѣшение свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л. за изплащане възнаграждението на двамата адвокати, които прѣдставляватъ държавата като гражданска страна въ процеса на бившитѣ министри.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

**„Докладъ до Народното Събрание
№ 3.266**

върху прѣдложението за отпущане извънреденъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л. за възнаграждение на двамата частни адвокати, прѣдставляющи държавата като гражданска страна въ процеса на бившитѣ министри отъ кабинета на г. Т. Иванчовъ.

Понеже стана пужда да се наематъ двама души частни адвокати, които да прѣдставляватъ държавата като гражданска страна въ процеса на бившитѣ министри отъ кабинета на г. Т. Иванчовъ, и понеже въ бюджета нѣма прѣдвиденъ кредитъ за изплащане подобни разходи, имамъ честь да помоля г. г. народнитѣ прѣдставители да гласуватъ приложеното тукъ прѣдложение за извънреденъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л., за да имъ се изплати условното възнаграждение по 5.000 л. до свършването на процеса.

Гр. София, 10 мартъ 1903 г.

Министръ на Финанситѣ: М. Сарафовъ.

„Прѣдложение

за разрѣшение на Министра на Финанситѣ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л. за възнаграждение на частнитѣ адвокати по процеса на бившитѣ министри отъ кабинета на г. Т. Иванчовъ.

Чл. 1. Разрѣшава се на Министра на Финанситѣ единъ извънреденъ свръхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л. за изплащане възнаграждението на двамата частни адвокати, прѣдставляющи държавата като гражданска страна въ процеса на бившитѣ министри отъ кабинета на г. Т. Иванчовъ.

Чл. 2. Сумата отъ 10.000 л. да се вземе по чл. 126 отъ конституцията и да се отнесе къмъ бюджета на Финансовото Министерство за текущата 1903 г.“

Прѣседателствующъ А. Франгя: Ще стане поименно гласуване.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете списъка и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
Н. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
П. Абрашевъ — за;
И. Арнаудовъ — (отсѣтствува);
А. Арсениевъ — (отсѣтствува);
С. Арсениевъ — (отсѣтствува);
Н. Бадински — за;
Х. Бакаловъ — за;
Т. Балабановъ — за;
М. Балтовъ — (отсѣтствува);
Н. Беневъ — (отсѣтствува);
Д. Благоевъ — (отсѣтствува);
А. Блажевъ — за;
И. Бобековъ — за;
С. С. Вобчевъ — (отсѣтствува);
М. Вожковъ — за;
Х. Боневъ — (отсѣтствува);
Т. Бурмовъ — за;
С. Бурмовъ — (отсѣтствува);
П. Вѣчваровъ — за;
Г. Бѣльовъ — за;
Г. Василевъ — (отсѣтствува);
И. Василевъ — (отсѣтствува);
Кара Хр. Василевъ — за;
И. Веселиновъ — (отсѣтствува);
Т. Влайковъ — (отсѣтствува);
И. Воденчаровъ — за;
Д. Вѣлчевъ — (отсѣтствува);
П. Вѣжаровъ — (отсѣтствува);
Н. Габровски — (отсѣтствува);
А. Геневъ — (отсѣтствува);
И. Георговъ — (отсѣтствува);
И. Георгиевъ — за;
М. Георгиевъ — за;
И. Гешовъ — за;
Н. Гимиджийски — за;
К. Господиновъ — (отсѣтствува);
А. Груевъ — за;
И. Гърковъ — за;
Н. Дечевъ — за;
В. Димитровъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Г. Гаговъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Н. Генадиевъ — за;
Д-ръ П. Гудевъ — за;
Д-ръ С. Даневъ — (отсѣтствува);
Д-ръ К. Икономовъ — за;
Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Д. Милковъ — противъ;
Д-ръ С. Мирковъ — за;
Д-ръ Д. Молловъ — (отсѣтствува);
Д-ръ П. Нопковъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Ходжевъ — (отсѣтствува);
К. Досевъ — (отсѣтствува);
М. Доспатски — за;

Д. Драгиевъ — за;
 П. Драгулевъ — (отсѣтствува);
 Л. Дуковъ — за;
 Д. Дяковъ — за;
 И. Еневъ — за;
 Я. Забуновъ — (отсѣтствува);
 Г. Згуревъ — (отсѣтствува);
 П. Златаровъ — за;
 Д. Зографски — за;
 М. Игнатовъ — за;
 Д. Икономидисъ — за;
 С. Ицковъ — за;
 П. Калинковъ — (отсѣтствува);
 К. Калчовъ — (отсѣтствува);
 С. Калчовъ — (отсѣтствува);
 Х. Камбуровъ — за;
 А. Каназирски — (отсѣтствува);
 М. Каравашилевъ — за;
 Д. Карамановъ — (отсѣтствува);
 И. Карастояновъ — за;
 К. Кафеджийски — (отсѣтствува);
 О. Кечели — за;
 Г. Кирковъ — (отсѣтствува);
 В. Кобуровъ — за;
 П. Ковачевъ — (отсѣтствува);
 Д. Колевъ — (отсѣтствува);
 Ан. Коновъ — (отсѣтствува);
 Ат. Коновъ — за;
 Г. Константиновъ Палата — за;
 Н. Константиновъ — (отсѣтствува);
 Г. Кутинчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лазаровъ — за;
 С. Лафчиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лефтеровъ — за;
 А. Людскановъ — (отсѣтствува);
 М. Маджаровъ — (отсѣтствува);
 К. Малевъ — за;
 Х. Мановъ — (отсѣтствува);
 Д. Манчовъ — за;
 Н. Марковъ — (отсѣтствува);
 П. Марковъ — за;
 С. Махмудовъ — за;
 М. Месудовъ — за;
 В. Минчовъ — (отсѣтствува);
 К. Мирски — (отсѣтствува);
 С. Митовъ — за;
 Т. Михайловъ — (отсѣтствува);
 Х. Бей Мустафа Бейовъ — (отсѣтствува);
 Н. Мушановъ — за;
 В. Наковъ — за;
 Е. Начевъ — (отсѣтствува);
 Н. Начовъ — за;
 Т. Начовъ — (отсѣтствува);
 С. Недевъ — (отсѣтствува);
 Х. Неджибъ Бей — за;
 И. Нейчовъ — (отсѣтствува);
 Т. Орловъ — (отсѣтствува);
 М. Павловъ — за;
 П. Пановъ — (отсѣтствува);

Г. Пасаровъ — (отсѣтствува);
 Г. Пеневъ — (отсѣтствува);
 Д. Петковъ — за;
 И. Петровъ — за;
 П. Петринъ — за;
 И. Пецовъ — за;
 П. Пешевъ — (отсѣтствува);
 С. Пипевъ — за;
 С. Пиралковъ — за;
 В. Поповъ — за;
 Вен. Поповъ — (отсѣтствува);
 Д. К. Поповъ — за;
 И. Поповъ — за;
 Н. Поповъ — за;
 И. Пъневски — за;
 Н. Рашеевъ — (отсѣтствува);
 С. Савовъ — (отсѣтствува);
 Н. Савчевъ — за;
 Я. Сакъзовъ — (отсѣтствува);
 О. Бей Сали Бейовъ — за;
 А. Самоковлийски — за;
 М. Сарафовъ — за;
 Ф. Симидовъ — за;
 С. Славовъ — (отсѣтствува);
 А. Славчовъ — (отсѣтствува);
 И. Соколовъ — за;
 В. Стаменовъ — (отсѣтствува);
 А. Станчовъ — (отсѣтствува);
 В. Статковъ — (отсѣтствува);
 М. Стояновъ — за;
 Т. Стояновъ — за;
 А. Страшимировъ — за;
 М. Такевъ — (отсѣтствува);
 П. Таслаковъ — (отсѣтствува);
 П. Тенчевъ — за;
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — за;
 П. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Х. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Д. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Х. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Д. Тончевъ — (отсѣтствува);
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узуновъ — за;
 А. Урумовъ — (отсѣтствува);
 Т. Ферадовъ — за;
 Г. Филиповъ — за;
 Д. Филловъ — (отсѣтствува);
 А. Франя — за;
 Е. Хасановъ — за;
 Д. Христовъ — (отсѣтствува);
 Н. Христовъ — за;
 М. Хюсеиновъ — за;
 Д. Цанковъ — (отсѣтствува);
 Н. Цановъ — (отсѣтствува);
 П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
 Н. Шивачевъ — (отсѣтствува);
 Т. Шишковъ — (отсѣтствува);
 П. Шоповъ — за;

Ю. Юсуфовъ — (отсѣтствува);
Д. Яблански — (отсѣтствува);
В. Якововъ — (отсѣтствува).

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Резултатътъ на поименното гласуване е слѣдующиятъ; гласували за 86, противъ — 1, отсѣтствуватъ 91. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

На четвърто мѣсто имаме прѣдложението за разрѣшение кредитъ за разноските по погребението на покойния Петко Каравеловъ.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

**„Докладъ до Народното Събрание,
№ 3.152,**

върху прѣдложението за отпущане свръхсметенъ кредитъ отъ 2.950 л. за разноски по погребението на покойния Петко Каравеловъ.

Г-да народни прѣдставители,

Още на 25 миналий мѣсець януарий г. Прѣдседателътъ на Министерския съвѣтъ събщи на Народното Събрание, че правителството е рѣшило да се погребее на държавна смѣтка бившиятъ Регентъ, Министъръ-Прѣдседателъ и Министъръ на Финанситѣ Петко Каравеловъ. Това рѣшение се посрѣщна одобрително отъ народното прѣдставителство и за погребението се похарчиха 2.950 л., а за да може да се оформи тоя разходъ, имамъ честь да помоля г. г. народнитѣ прѣдставители да гласуватъ приложеното тукъ прѣдложение.

София, 8 мартъ 1903 г.

Министъръ на Финанситѣ: М. Сарафовъ.

Прѣдложение

за разрѣшение на Министра на Финанситѣ свръхсметенъ кредитъ отъ 2.950 л. за разноски по погребението на бившия министъръ Петко Каравеловъ.

Чл. 1. Разрѣшава се на Министра на Финанситѣ единъ свръхсметенъ кредитъ отъ 2.950 л. за изплащане разноските по погребението на бившия Регентъ, Министъръ-Прѣдседателъ и Министъръ на Финанситѣ Петко Каравеловъ.

Чл. 2. Сумата отъ 2.950 л. да се вземе по чл. 126 отъ конституцията и да се отнесе къмъ бюджета на Финансовото Министерство за текущата 1903 г.“

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Пристѣпи се къмъ поименно гласуване.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете списъка и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
Н. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
П. Абрашевъ — (отсѣтствува);
И. Арnaudовъ — (отсѣтствува);
А. Арсениевъ — (отсѣтствува);
С. Арсениевъ — за;
Н. Бадински — за;

Х. Бакаловъ — за;
Т. Балабановъ — за;
М. Балтовъ — (отсѣтствува);
Н. Беневъ — (отсѣтствува);
Д. Благовъ — (отсѣтствува);
А. Блажевъ — за;
И. Бобековъ — за;
С. С. Бобчевъ — (отсѣтствува);
М. Божковъ — за;
Х. Боневъ — (отсѣтствува);
Т. Бурмовъ — за;
С. Бурмовъ — (отсѣтствува);
П. Бъчваровъ — за;
Г. Бѣльовъ — за;
Г. Василевъ — (отсѣтствува);
И. Василевъ — (отсѣтствува);
Кара Хр. Василевъ — за;
И. Веселиновъ — (отсѣтствува);
Т. Влайковъ — (отсѣтствува);
И. Воденчаровъ — за;
Д. Вълчевъ — (отсѣтствува);
П. Вжжаровъ — (отсѣтствува);
Н. Габровски — (отсѣтствува);
А. Геневъ — (отсѣтствува);
И. Георговъ — (отсѣтствува);
И. Георгиевъ — (отсѣтствува);
М. Георгиевъ — за;
И. Гешовъ — (отсѣтствува);
Н. Гимиджийски — за;
К. Господиновъ — за;
А. Груевъ — за;
И. Гърковъ — за;
Н. Дечевъ — (отсѣтствува);
В. Димитровъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Г. Гаговъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Н. Генадиевъ — за;
Д-ръ П. Гудевъ — за;
Д-ръ С. Даневъ — (отсѣтствува);
Д-ръ К. Икономовъ — за;
Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Д. Милковъ — за;
Д-ръ С. Мирковъ — за;
Д-ръ Д. Молловъ — (отсѣтствува);
Д-ръ П. Ношковъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Ходжевъ — (отсѣтствува);
К. Досевъ — (отсѣтствува);
М. Доспатски — (отсѣтствува);
Д. Драгиевъ — (отсѣтствува);
П. Драгулевъ — (отсѣтствува);
Л. Дуковъ — за;
Д. Дяковъ — за;
И. Еневъ — за;
Я. Забуновъ — (отсѣтствува);
Г. Згуревъ — (отсѣтствува);
П. Златаровъ — (отсѣтствува);
Д. Зографски — за;
М. Игнатовъ — за;
Д. Икономидисъ — за;
С. Ицковъ — за;

Калинковъ — (отсѣтствува);
 Калчовъ — (отсѣтствува);
 Калчовъ — (отсѣтствува);
 Камбуровъ — за;
 Каназирски — (отсѣтствува);
 Каравасилевъ — за;
 Карамановъ — (отсѣтствува);
 Карастояновъ — за;
 Кафеджийски — (отсѣтствува);
 Кечели — за;
 Кирковъ — (отсѣтствува);
 Кобуровъ — за;
 Ковачевъ — (отсѣтствува);
 Колевъ — (отсѣтствува);
 К. Коновъ — (отсѣтствува);
 К. Коновъ — за;
 Константиновъ Палата — за;
 Константиновъ — (отсѣтствува);
 Кутичевъ — за;
 Кърджиевъ — (отсѣтствува);
 Лазаровъ — за;
 Лафчиевъ — (отсѣтствува);
 Лефтеровъ — за;
 Людскановъ — (отсѣтствува);
 Маджаровъ — (отсѣтствува);
 Малевъ — за;
 Мановъ — (отсѣтствува);
 Манчовъ — за;
 Марковъ — (отсѣтствува);
 Марковъ — за;
 Махмудовъ — за;
 Месудовъ — за;
 Минчовъ — (отсѣтствува);
 Мирски — (отсѣтствува);
 Митовъ — (отсѣтствува);
 Михайловъ — (отсѣтствува);
 Бей Мустафа Бейовъ — за;
 Мушановъ — за;
 Наковъ — за;
 Начевъ — (отсѣтствува);
 Начовъ — за;
 Начовъ — за;
 Недевъ — (отсѣтствува);
 Неджибъ Бей — за;
 Нейчовъ — (отсѣтствува);
 Орловъ — (отсѣтствува);
 Павловъ — за;
 Пановъ — (отсѣтствува);
 Пасаровъ — за;
 Пеневъ — (отсѣтствува);
 Петковъ — за;
 Петровъ — за;
 Петринъ — за;
 Пецовъ — за;
 Пешевъ — (отсѣтствува);
 Пипевъ — за;
 Пиралковъ — за;
 Поповъ — за;
 н. Поповъ — (отсѣтствува);
 К. Поповъ — за;

И. Поповъ — за;
 Н. Поповъ — за;
 И. Пъневски — за;
 Н. Рашеевъ — (отсѣтствува);
 С. Савовъ — (отсѣтствува);
 Н. Савчевъ — за;
 Я. Сакъзовъ — (отсѣтствува);
 О. Вей Сали Бейовъ — за;
 А. Самоговлийски — за;
 М. Сарафовъ — за;
 Ф. Симидовъ — за;
 С. Славовъ — (отсѣтствува);
 А. Славчовъ — (отсѣтствува);
 И. Соколовъ — за;
 В. Стаменовъ — (отсѣтствува);
 А. Станчовъ — (отсѣтствува);
 В. Статковъ — (отсѣтствува);
 М. Стояновъ — за;
 Т. Стояновъ — за;
 А. Страшимировъ — за;
 М. Такевъ — (отсѣтствува);
 Ц. Таслаковъ — (отсѣтствува);
 П. Тенчевъ — за;
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — за;
 П. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Х. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Д. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Х. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Д. Тончевъ — (отсѣтствува);
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узунъ — за;
 А. Урумовъ — (отсѣтствува);
 Т. Фератовъ — за;
 Г. Филиповъ — за;
 Д. Филловъ — (отсѣтствува);
 А. Франгя — за;
 Е. Хасановъ — за;
 Д. Христовъ — (отсѣтствува);
 Н. Христовъ — за;
 М. Хюсеиновъ — за;
 Д. Цанковъ — (отсѣтствува);
 Н. Цановъ — (отсѣтствува);
 П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
 Н. Шивачевъ — (отсѣтствува);
 Т. Шипковъ — (отсѣтствува);
 П. Шоповъ — за;
 Ю. Юсуфовъ — за;
 Д. Яблански — (отсѣтствува);
 Б. Якововъ — (отсѣтствува).

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Резултатъ на поименното гласуване е слѣдующиятъ: гласували сж за 85 души, отсѣтствувать 93. (Болшинство.) Народното Сѣбрание приема.

По реда си иде прѣдложението за разрѣшение на Махленската селска община, Плъвенска околия, да сключи единъ заемъ отъ 25.000 л.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

„Докладъ до Народното Събрание.

Махленската селска община, Плъвенска околия, прѣзъ 1897 г. е отдала на прѣдприемачъ съграждането на едно училищно здание за 25.000 л. При почване постройката общината е имала на разположение около 9.000 л., като е мислила недостатъкътъ отъ 16.000 л. да се събере чрѣзъ разхвърляне извънредна общинска връхнина. Обаче станалото прѣзъ казаната година наводнение, което унищожи по-голямата частъ отъ посѣвитъ, попрѣчи да се разхвърля и събира връхнината. При такова положение на работата и понеже училището излѣзло по-скѣпо, Махленскиятъ селски общински съвѣтъ е билъ принуденъ да сключи заеми отъ разни лица и дружества подъ поръчителство на нѣкои отъ селянитъ съ лихва 12%, докато се сключи съ по-долна лихва заемъ отъ Българската Народна Банка. Такъвъ заемъ въ размѣръ на 25.000 л. е разрѣшенъ да се сключи съ указитъ на Негово Царско Височество отъ 9 октомврий 1897 г., отъ 25 януарий 1898 г. и отъ 10 октомврий 1901 г., подъ №№ 347, 30 и 384. Първитъ два указа не сж могли да се изпълнятъ, понеже тогавашниятъ Министъръ на Финанситъ е запрѣтилъ Българската Народна Банка да отпусне заема, а последниятъ указъ не е приведенъ въ изпълнение, понеже прѣзъ 1901 и 1902 години Банката не е отпущала на общинитъ заеми. Сега общинскиятъ съвѣтъ, съ постановление отъ 3 декемврий 1902 г., подъ № 57, наново е рѣшилъ да се сключи поменатиятъ заемъ, и Българската Народна Банка е съгласна на това, слѣдъ изпълнение формалноститъ по чл. 46 отъ закона за селскитъ общини.

Прѣдъ видъ на това и съгласно чл. 46 отъ закона за селскитъ общини, споредъ който рѣшение за сключване селски общински заемъ, сумата на който надминава 5.000 л., се одобрява по законодателенъ редъ, честъ имамъ да внеса въ Народното Събрание, за разглеждане, приложеното тукъ прѣдложение за разрѣшение заемъ отъ 25.000 л. сребърни на Махленската селска община, Плъвенска околия.

София, 22 февруарий 1903 г.

Министъръ на Вжтрѣшнитъ Работи:

А. Людскановъ.

Прѣдложение

за разрѣшение заемъ отъ 25.000 л. сребърни на Махленската селска община, Плъвенска околия.

Чл. 1. Разрѣшава се на Махленската селска община, Плъвенска околия, да сключи отъ Българската Народна Банка единъ заемъ отъ 25.000 л. сребърни, гарантиранъ съ връхнинитъ върху държавнитъ данъци и съ общинския налогъ (октроа).

Чл. 2. Паритъ отъ тоя заемъ ще се употребятъ изключително за изплащане дълга на общината по съграждане общинското училище.“

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Ще стане поименно гласуване.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете списъка и г. г. народнитъ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
Н. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
П. Абрашевъ — (отсѣтствува);
И. Арnaudовъ — (отсѣтствува);
А. Арсениевъ — (отсѣтствува);
С. Арсениевъ — противъ;
Н. Бадински — за;
Х. Бакаловъ — за;
Т. Балабановъ — за;
М. Балтовъ — за;
Н. Беневъ — (отсѣтствува);
Д. Благоевъ — (отсѣтствува);
А. Блажевъ — за;
И. Бобековъ — за;
С. С. Бобчевъ — (отсѣтствува);
М. Божковъ — за;
Х. Боневъ — (отсѣтствува);
Т. Бурмовъ — за;
С. Бурмовъ — (отсѣтствува);
П. Вѣчваровъ — за;
Г. Вѣдьовъ — за;
Г. Василевъ — (отсѣтствува);
И. Василевъ — за;
Кара Хр. Василевъ — за;
И. Веселиновъ — (отсѣтствува);
Т. Влайковъ — (отсѣтствува);
И. Воденчаровъ — за;
Д. Вълчевъ — (отсѣтствува);
П. Вжжаровъ — (отсѣтствува);
Н. Габровски — (отсѣтствува);
А. Геневъ — (отсѣтствува);
И. Георговъ — (отсѣтствува);
И. Георгиевъ — (отсѣтствува);
М. Георгиевъ — за;
И. Гешовъ — (отсѣтствува);
Н. Гимиджийски — за;
К. Господиновъ — за;
А. Груевъ — за;
И. Гърковъ — за;
Н. Дечевъ — (отсѣтствува);
В. Димитровъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Г. Гаговъ — за;
Д-ръ Н. Генадиевъ — за;
Д-ръ П. Гудевъ — за;
Д-ръ С. Даневъ — за;
Д-ръ К. Икономовъ — за;
Д-ръ К. Милановъ — (отсѣтствува);
Д-ръ Д. Милковъ — противъ;
Д-ръ С. Мирковъ — за;
Д-ръ Д. Молловъ — (отсѣтствува);
Д-ръ П. Ношковъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);
Д-ръ А. Ходжевъ — (отсѣтствува);
К. Досевъ — (отсѣтствува);
М. Доспатски — за;

Д. Драгиевъ — (отсѣтствува);
 П. Драгулевъ — (отсѣтствува);
 Л. Дуковъ — за;
 Д. Дяковъ — за;
 И. Еневъ — за;
 Я. Забуновъ — (отсѣтствува);
 Г. Згуревъ — (отсѣтствува);
 П. Златаровъ — за;
 Д. Зографски — за;
 М. Игнатовъ — за;
 Д. Икономидисъ — за;
 С. Ицковъ — за;
 П. Калинковъ — (отсѣтствува);
 К. Калчовъ — (отсѣтствува);
 С. Калчовъ — (отсѣтствува);
 Х. Камбуровъ — за;
 А. Каназирски — (отсѣтствува);
 М. Каравасилевъ — (отсѣтствува);
 Д. Карамановъ — (отсѣтствува);
 И. Карастояновъ — за;
 К. Кафеджийски — (отсѣтствува);
 О. Кечели — за;
 Г. Кирковъ — (отсѣтствува);
 В. Кобуровъ — за;
 П. Ковачевъ — (отсѣтствува);
 Д. Колевъ — (отсѣтствува);
 Ан. Коновъ — (отсѣтствува);
 Ат. Коновъ — за;
 Г. Константиновъ Палата — за;
 Н. Константиновъ — (отсѣтствува);
 И. Кутинчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лазаровъ — за;
 С. Лафчиевъ — (отсѣтствува);
 Н. Лефтеровъ — за;
 А. Людскановъ — (отсѣтствува);
 М. Маджаровъ — (отсѣтствува);
 К. Малевъ — (отсѣтствува);
 Х. Мановъ — (отсѣтствува);
 Д. Манчовъ — за;
 Н. Марковъ — (отсѣтствува);
 П. Марковъ — за;
 С. Махмудовъ — за;
 М. Месудовъ — за;
 В. Минчовъ — (отсѣтствува);
 К. Мирски — (отсѣтствува);
 С. Митовъ — (отсѣтствува);
 Т. Михайловъ — (отсѣтствува);
 Х. Бей Мустафа Бейовъ — за;
 Н. Мушановъ — (отсѣтствува);
 В. Наковъ — за;
 Е. Начевъ — (отсѣтствува);
 Н. Начовъ — за;
 Т. Начовъ — (отсѣтствува);
 С. Недевъ — (отсѣтствува);
 Х. Неджибъ Бей — за;
 И. Нейчовъ — (отсѣтствува);
 Т. Орловъ — (отсѣтствува);
 М. Павловъ — за;
 П. Пановъ — (отсѣтствува);

Г. Пасаровъ — за;
 Г. Пеневъ — (отсѣтствува);
 Д. Петковъ — за;
 И. Петровъ — за;
 П. Петринъ — за;
 И. Пецовъ — (отсѣтствува);
 П. Пешевъ — (отсѣтствува);
 С. Пипевъ — за;
 С. Пиралковъ — противъ;
 В. Поповъ — за;
 Вен. Поповъ — (отсѣтствува);
 Д. К. Поповъ — за;
 И. Поповъ — за;
 Н. Поповъ — за;
 И. Пъневски — за;
 Н. Рашеевъ — (отсѣтствува);
 С. Савовъ — (отсѣтствува);
 Н. Савчевъ — (отсѣтствува);
 Я. Сакжзовъ — за;
 О. Бей Сали Бейовъ — за;
 А. Самоковлийски — за;
 М. Сарафовъ — за;
 Ф. Симидовъ — за;
 С. Славовъ — (отсѣтствува);
 А. Славчовъ — (отсѣтствува);
 И. Соколовъ — противъ;
 В. Стаменовъ — (отсѣтствува);
 А. Станчовъ — (отсѣтствува);
 В. Статковъ — (отсѣтствува);
 М. Стояновъ — за;
 Т. Стояновъ — за;
 А. Страшимировъ — (отсѣтствува);
 М. Такевъ — (отсѣтствува);
 П. Таслаковъ — (отсѣтствува);
 П. Тенчевъ — за;
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — за;
 П. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Х. Тодоровъ — (отсѣтствува);
 Д. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Х. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Д. Тончевъ — (отсѣтствува);
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узуновъ — за;
 А. Урумовъ — (отсѣтствува);
 Т. Фератовъ — за;
 Г. Филиповъ — за;
 Д. Филовъ — (отсѣтствува);
 А. Франги — за;
 Е. Хасановъ — за;
 Д. Христовъ — (отсѣтствува);
 Н. Христовъ — за;
 М. Хюсеиновъ — за;
 Д. Цанковъ — (отсѣтствува);
 Н. Цановъ — (отсѣтствува);
 П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
 Н. Шивачевъ — (отсѣтствува);
 Т. Шипковъ — (отсѣтствува);
 П. Шоповъ — за;

Ю. Юсуфовъ — за;
Д. Яблански — (отсъствува);
Б. Якововъ — (отсъствува).

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Резултатътъ отъ поименното гласуване е слѣдующиятъ: гласували сж за 81 души, противъ — 4, отсъствуватъ 93. (Болшинство.) Народното Сѣбрание приема.

Тѣй като работихме толкова успѣшно, давамъ 5 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ.)

Прѣдседателствующъ А. Франгя: (Звъни.) Засѣданието продължава.

Г-нъ Министъръ-Прѣдседателътъ има думата.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Понеже комисията не можѣ да довърши редакцията на нѣколко неразгледани членове отъ законопроекта за чиновниците, азъ ще моля да се прѣмине до 8 часътъ на слѣдующия пунктъ 4 — къмъ доклада на законопроекта за българското подданство. Ако бжде възможно да го прокараме, добръ, ако не може, азъ, най-сетнѣ, нѣма много да настоявамъ. Имаме врѣме и не ще бжде злѣ да можемъ да го прокараме, тѣй като много чужденци на наша служба, които желаятъ да приематъ наше подданство, не могатъ да го приематъ; а има чужденци, които сж се отказали отъ чуждото подданство и не сж приели нашето, та, за да се урегулиратъ тѣзи въпроси, ако е възможно, да се прокара тоя законопроектъ. (Гласове: Прието!)

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Моля докладчика, г. Пасаровъ, да го докладва.

Докладчикъ Г. Пасаровъ: Г-да народни прѣдставители! Комисията въ нѣколко засѣдания разгледа законопроекта за българското подданство и азъ бѣхъ натоваренъ да направя доклада. Азъ ще прочета доклада, за да се знае точно какво е мислила комисията кога е изработвала доклада си по него: (Чете.)

„Докладъ

по законопроекта за българското подданство.

За да може да се обсъди по-добръ прѣдставениятъ законопроектъ, считамъ, че е необходимо да има кратко, но ясно изложение на прѣдпиествующето законодателство и на създадената както отъ турското, така и отъ нашето правителства практика.

Турско законодателство.

Слѣдъ завоеванието на нашата страна, както и на другитѣ, отъ турцитѣ, въ отоманската империя имаше два вида подданици: правовѣрнитѣ (мюсюманитѣ) и безвѣрнитѣ (немюсюманитѣ — християнитѣ, еврейтѣ и др.) Така, мюсюманинътъ бѣше истински гражданинъ въ империята; той се радваше

на всички граждански и политически права, каквито турското законодателство създаваше. Немюсюманитѣ съставляваха покорената частъ отъ жителитѣ на империята; тѣ се радваха на извѣстни граждански права, но никакви политически и плащаха данъци повече отколкото правовѣрнитѣ. Правовѣрнитѣ се считаха за владѣщи, а останалитѣ — за рабствующи — рая. Религията опрѣдѣляше подданството: единъ ренегатъ става, съ промѣна на религията, отомански подданикъ. Даже подданикъ на нѣкоя отъ великитѣ сили, ако стане мохамеданинъ, изгубва първото си подданство и само съ това става отомански подданикъ. (Капитулация съ Англия отъ 1675 г., чл. 61; капитулация съ Франция отъ 1740 г., чл. 68.)

Турското законодателство не позволяваше напушане на отоманско подданство; така сжщо не позволяваше и натурализация, т. е. придобиване на подданство чрезъ натурализация. Понеже положението на немюсюманитѣ бѣше притѣснително и, освѣнъ всичкитѣ други данъци, тѣ плащаха и два отдѣлни данъка: джиза (une capitation) и харачъ (impôt foncier), а така сжщо — ангария и пр., тѣ се стараеха да придобиятъ подданство или покровителство на нѣкоя европейска държава, което ги освобождаваше отъ плащане на горнитѣ данъци. Така се създадоха два вида подданици въ отоманската държава: чужди подданици (sujets étrangers) и покровителствуванни (protégés étrangers).

Това стремление на немюсюманитѣ, особено на християнитѣ, съвпаднаше съ желанието на нѣкои отъ великитѣ сили да създадатъ, колкото е възможно, повече свои подданици, та да иматъ и повече случаи да интервениратъ, да се мѣшатъ въ вътрѣшнитѣ работи на турската империя. Така напр.; Русия се ползуваше отъ чл. чл. 7, 8, 14 и 17 на договора сключенъ на 1774 г. въ Кючук-Кайнарджа, който биде потвърденъ съ Букурешкия договоръ отъ 1812 г., чл. 13, и Одринския отъ 1829 г., чл. 15.

Дипломатическитѣ и консулски прѣдставители на европейскитѣ държави злоупотрѣбляваха съ положението си и твърдѣ лесно отъ отомански подданици създаваха свои; имаше случаи, щото при разглеждането на едно дѣло отомански подданикъ при окръжния сждъ да стане чуждъ подданикъ при апела и по този начинъ да отклони подсѣлността на повдигнатия процесъ. Многого злоупотребления, които ставаха, накараха турското правителство да се занимае съ този въпросъ и да го уреди, доколкото това бѣше възможно. За по-ясно прѣдставление нека раздѣлимъ материята на двѣ: подданство и покровителство.

Подданство (nationalité).

За да уреди въпроса и спре злоупотрѣбленията, на 19 януарий 1869 г. — 6 Шевалъ 1285 г. — издаде се въ Турция слѣдниятъ законъ за отоманското подданство:

„Чл. 1. Всѣко дѣте, родено отъ баща и майка отомани, или само отъ баща отоманъ, е отомански подданикъ.

Чл. 2. Всѣко дѣте, родено върху отоманска територия отъ родители чужденци, може въ продължение на три години слѣдъ пълнолѣтие да поиска отоманско подданство.

Чл. 3. Всѣки пълнолѣтенъ чужденецъ, който живѣе 5 години послѣдователно въ отоманската империя, може да добие отоманското подданство, като изпрати своето искане, направо или посредствено, въ Министерството на Външнитѣ Работи.

Чл. 4. Императорското правителство може да даде отоманско подданство на чужденецъ, който не изпълнява условията на горния членъ, ако го счита достоенъ за това извънредно благоволение.

Чл. 5. Отомански подданикъ, който е придобилъ чуждо подданство съ разрѣшение на императорското правителство, се признава и третира като чужденецъ; ако, обаче, той е придобилъ подданството безъ прѣдварително разрѣшение на императорското правителство, неговата натурализация се счита за нищожна и той ще се счита и третира въ всѣко отношение като отомански подданикъ.

Никой отомански подданикъ не може въ всѣки случай да добие чуждо подданство, ако нѣма разрѣшение въ форма на царско ираде.

Чл. 6. Въпрѣки това, императорското правителство може да прогласи изгубване качеството на отомански подданикъ противъ всѣки, който се натурализира чужденецъ или приеме чуждестранна служба у иностранно правителство, безъ разрѣшението на своя господарь.

Въ такъвъ случай, изгубването на отоманското подданство влѣче запрѣщение за лицето да влиза въ отоманската империя.

Чл. 7. Отоманска подданица, която се е омѣжила за чужденецъ, може да придобие наново отоманското подданство, ако за това направи декларация въ продължение на три години слѣдъ смъртта на нейния мъжъ. Това разпореждане се прилага само за нейната личностъ; нейнитѣ имоти се уреждатъ по общитѣ закони и правилници.

Чл. 8. Дѣтето, даже малолѣтно, на единъ отомански подданикъ, който се е натурализирай чужденецъ или е изгубилъ подданството си, не слѣдва положението на своя баща и остава отомански подданикъ; дѣтето, даже и малолѣтно, на единъ чуждъ подданикъ, който се е натурализирай, не слѣдва положението на своя баща и си остава чужденецъ.

Чл. 9. Всѣки живущъ на отоманска територия, е отомански подданикъ и се третира като такъвъ додѣто по законенъ начинъ не докаже своето чуждо подданство“.

Този законъ биде съобщенъ на всичкитѣ сили, които го приеха благосклонно, съ изключение на Русия и Гърция, които протестираха и претендираха, че той накарнява придобититѣ имъ права по капитулациитѣ.

Вслѣдствие протеститѣ на Русия, съ циркуляръ на великия везиръ, отъ 26 мартъ 1869 г., Високата порта признава, че този законъ нѣма обратна сила и не досѣга никой отъ сѣществующитѣ договори.

Съ единъ правилникъ отъ 17 юний 1869 г. се учрѣди една комисиия, която да провѣри претенциитѣ на бивши отомански подданици, които претендираха да сѣ добили чуждо подданство. Високата порта най-послѣ призна за чужди подданици всички тѣзи, които сѣ станали такива, съгласно договоритѣ, конвенциитѣ, законитѣ и правилницитѣ, сѣществующи дотогава.

Покровителство (protection).

Отомански подданици стареха се да добиятъ покровителство на нѣкоя европейска държава, за да се избавятъ, както казахъ по-горѣ, отъ да плащатъ извѣстнитѣ притѣснителни данѣци. Тѣ добиваха покровителството на консулскитѣ и дипломатически прѣдставители на държавитѣ чрѣзъ приемане каквато и да е длъжностъ при тѣзи прѣдставители, като напр. на консулски агенти, драго-мани и пр. Вториятъ родъ покровителство се създаваше съ бератъ, давани тѣмъ отъ горѣспоменатитѣ прѣдставители. За да ограничи злоупотрѣбленията и въ това отношение, Високата порта издаде единъ правилникъ въ 1863 г., споредъ който уреждаше положението на покровителствуванитѣ и кои могатъ да се ползватъ отъ покровителството.

Както по закона за подданството, така сѣщо и правилника за покровителството повдигнаха протеститѣ на силитѣ. Въ отговоръ на тѣзи протести, Високата порта издаде единъ циркуляръ до дипломатическото тѣло въ Цариградъ и единъ мемоаръ до своитѣ посланници въ странство. Полезно е да се знае, какъ Високата порта е зацѣпавала правата си по уреждане подданството и покровителството.

Циркуляръ на Али Паша до Дипломатическия корпусъ.

„Високата порта констатира отъ нѣколко врѣме съ признателностъ благосклонното разположение на всичкитѣ приятелски сили да турятъ една граница на злоупотрѣбленията съ протекции и натурализации на подданици на Н. И. В. Султанътъ. Като доказателство на своитѣ добри и лоялни разположения, едно съгласие стана между правителството на Султана и нѣкои отъ силитѣ, за да се подложатъ на изучаване отъ една смѣсена комисиия титритѣ (документитѣ) за покровителство, за което претендиратъ бивши турски подданици.

За да се свърши щастливо толкова спасително дѣло, толкова съобразно съ правдата и справедливостта, съ духа и съ буквата на договоритѣ и за да избѣгнемъ бѣдѣщи мѣнотии, имамъ честь да прѣдставя на Ваше прѣвъзходителство основитѣ, които трѣбва, споредъ насъ, да уреждатъ за въ

биде тази важна материя въ всичкитѣ части на отоманската империя.

За да изтъкнемъ по-добъръ нуждата отъ приемане на мѣрки, които ние Ви предлагаме, и за да опрѣдѣлимъ разнитѣ категории покровителствуванни, на които правата на чуждестранна протекция трѣбва да бѣдатъ подложени на изучаване, вижда ми се необходимо да влѣза въ нѣкои подробности върху настоящето положение.

Тѣй: между причинитѣ, които сѣ докарали настоящето положение и на което дѣлимъ лѣкъ, трѣбва да се постави на първо мѣсто драгоманитѣ, мѣстни жители, на консулствата. Капитулациитѣ не казватъ нищо ясно и положително върху правото на консулствата да иматъ мѣстни жители за прѣводчици. Между тѣхъ се намиратъ хора, които нѣматъ даже качествата, безъ които е невъзможно да изпълняватъ даже службата си, т. е. не знайтъ езици. Злоупотрѣблението е тикнато толкова далечъ въ провинциитѣ, щото често консулства даватъ титлата „драгоманъ“ на хора, които се занимаватъ само съ своитѣ частни работи. Неблагодарни отъ това, неблагодарни така сѣщо да иматъ едно голѣмо число драгомани, каквото службата въ консулствата не изисква, простиратъ личната протекция, спечелена възъ основа на капитулациитѣ, на лица дѣйствително служащи и на слугитѣ имъ употребени въ търговията и на тѣхнитѣ родители.

По този начинъ, голѣмо число подданици се измѣхватъ отъ законната си властъ.

На второ мѣсто идатъ консулскитѣ агенти (agents consulaires) мѣстни жители, назначени отъ консулствата. Този обичай, който не се позволява отъ капитулациитѣ, е тоже единъ изворъ на злоупотрѣбление, който трѣбва да се прѣмахне.

Създадени сѣ агенти отъ такава категория, въ полза на мѣстни жители, на много мѣста, дѣто нѣма нито подданици, нито чуждестранни търговски интереси за покровителствуване. Облѣчени съ титлата „консулски агентъ“, тѣзи хора вѣрваха, че тѣхна длѣжностъ е да си създадатъ протекцията, да иматъ драгомани и да придобиятъ важностъ, като се поставятъ въ лоши отношения съ мѣстнитѣ власти. Тѣ даватъ свободенъ ходъ на всичкитѣ свои мѣстни страсти, постоянно искатъ да се мѣшатъ въ работи, които не сѣ отъ тѣхна компетентностъ, отиватъ твърдѣ далечъ въ своето вмѣшательство, да компрометиратъ добрия редъ и да парализиратъ дѣйствиията на властѣта. Претенцията, която поставятъ, да се считатъ тѣхнитѣ роднини като чуждестранни протекжета, е да избавятъ себе си и да избавятъ всичкитѣ свои отъ всичкитѣ законни задължения, произходящи отъ тѣхното качество на султански подданици. Относително отоманскитѣ подданици, натоварени съ търговскитѣ интереси на чуждестраннитѣ търговци, врѣме е добъръ да се опрѣдѣли тоже тѣхното положение, което търговскитѣ договоръ между Високата порта и чуждестраннитѣ сили е създалъ на този видъ

агенции, и явно е, че съществуващитѣ разпорѣждания въ това отношение осигуряватъ ползуването отъ прѣимуществата, дадени на търговията на държавата, но не лична протекция на лицето или на частнитѣ работи на отоманския подданикъ, натоваренъ съ търговията на чуждепена.

Исакчиитѣ на консулствата, тѣхнитѣ слуги, както хлѣбаритѣ, месаритѣ и другитѣ дюкянджии, които иматъ малко или много сношение съ тѣхъ, образуватъ друга категория на протекжета. Употрѣблението на исакчии е дѣйствително една необходимостъ, но въ качество на служащъ само тѣхната личностъ, но тѣхната търговия и тѣхнитѣ частни работи, които нѣматъ нищо общо съ службата въ консулството, трѣбва врѣменно да се покровителствува отъ консулитѣ, при които служатъ. Тази протекция трѣбва да спре, щомъ тѣ вече не сѣ на служба, и трѣбва да се ограничава върху едно опрѣдѣлено необходимо число исакчии.

Ваше Прѣвъзходителство ще признае въ своята справедливостъ, че по духа и буквата на закона е необходимо да се опрѣдѣли числото и правата на тѣзи служащи и да се възпрѣпятствува на образуването на едно малко тѣло отъ стражари, командувани и протекжирани отъ чуждитѣ власти.

Относително протекцията на дюкянитѣ и дюкянджитѣ, за които по-горѣ е въпросъ, достатъчно е, убѣдени сме, да ги съобщимъ на Ваше Прѣвъзходителство, да дадете най-строгитѣ си заповѣди, за да се спратъ тѣзи злоупотрѣбления съ нищо неоправдаеми. Капитулациитѣ гарантиратъ на чужденцитѣ търговци свободенъ изборъ на своитѣ мисити, но тѣ не даватъ право на мѣстнитѣ подданици, които се занимаватъ съ миситликъ, да се изтрѣгватъ отъ юрисдикцията на тѣхния суверенъ и да минатъ като чужди протекжета.

Ние съжаляваме, че трѣбва да прибавимъ, какво често консулства претендиратъ да протекжиратъ мѣстни хора подѣ прѣдлогъ на тѣхни слуги, които никогажъ не сѣ служили въ такова качество, и които упражняватъ други занятия, съвършено чужди на консулствата, и които се записватъ въ листата на протекжетата само да се избавятъ отъ властѣта на тѣхния господарь.

Високата порта се ласкае въ надеждата, че Ваше Прѣвъзходителство ще благоволи да прѣтегли и оцѣни съ лоялността, която го отличава, виспитѣ съображения, които подкрѣпватъ нашитѣ прѣдложения.“ (24 avril 1862 — Arch. diplom. août 1863.)

Мемоаръ на Али Паша, Велики Везиръ.
21 априлий 1869 г.

„Прѣдъ видъ атакитѣ, устремени протизъ закона за отоманското подданство, Високата порта счита за полезно да припомни на причинитѣ, които сѣ прѣдизвикали издаването на този законъ, и да покаже слабата основа на аргументитѣ, съ които се стремятъ да оспорятъ на императорското прави-

телство свободното упражнение на законодателната власт по тази материя.

Императорското правителство е въ всяко време признавало, че правото на човѣка, да напусне своята родна страна, да приеме ново отечество и да се установи тамъ, дѣто го викатъ неговитѣ интереси или положението му, е право произходяще отъ личната свобода; обаче отъ дълго време то се бори съ злоупотрѣблението, които трѣбваше по силата на нѣщата да произходять отъ капитулациитѣ и които се уголѣмяватъ отъ денъ на денъ. Подданицитѣ на Негово Величество почнаха да чувствуватъ твърдѣ много извънредното и привилегировано положение, създадено отъ капитулациитѣ за чужденцитѣ въ империята. Естественото желание у тѣхъ, да се възползуватъ, ги караше да дирятъ протекцията на нѣкоя легация или консулато, считаха за прилично да имъ дадатъ такава протекция.

По този начинъ се образува въ Турция цѣло едно тѣло на чужди протезета, числото на които надминаваше това на чуждитѣ подданици, които, ако и да имаха своето постоянно мѣстожителство въ империята, се изтрѣгваха отъ властѣта. Вънъ отъ чуждестраннитѣ протезета, Високата порта се намѣри прѣдъ извѣстно число отомански подданици, които ревандikirатъ правата и привилегиитѣ дадени отъ капитулациитѣ на тѣзи, които сж придобили чуждо подданство. Императорското правителство счита, че е помогнало на това положение на нѣщата чрѣзъ правилника, изработенъ въ 1863 г., който ограничи числото на мѣстнитѣ жители, които всяко консулато може да употреби на своя служба, и опрѣдѣли естеството на протекцията, додѣ се тя простира и колко трае. Този правилникъ биде изработенъ отъ Високата порта въ съгласие съ прѣдставителитѣ на великитѣ сили при нея акредитирани. Не можеше и да бѣде друго яче, защото той закачаше разпорежданията на договоритѣ, о които постоянно се придържаха. Нашата надежда не се обаче осъществи. Щомъ правилникътъ биде обнародванъ, числото на отоманскитѣ подданици, придобили чуждо подданство, се уголѣмяваше чувствително, щомъ като намаляваше това на протезетата.

Въпрѣки това, Високата порта търпи нѣколко години; тя мислѣше, че прѣдъ видъ формалноститѣ, изискани навсѣкждѣ за натурализация, това първоначално желание ще се спре скоро. Тя вѣрваше, че никоя сила не ще се грижи да покровителствува мѣстни хора, съ намѣрението да добие влияние въ империята. Тя, най-послѣ, се надѣваше, че една скорошна ревизия на капитулациитѣ, ревизия обѣщана още въ 1856 г. въ единъ протоколъ на Парижкия конгресъ, ще дойде да тури край на изкушенията за нейнитѣ подданици да добиватъ чужда протекция. Въ тѣзи нейни надежди тя биде скръбно разочарована. Много държави измѣниха своитѣ закони за подданството; условието на задължително мѣстожителство (*les conditions du*

séjour obligatoire) прѣзъ извѣстно число години биде чувствително измѣнено; въ нѣкои страни даже свършено отмѣнено. Нѣкои погранични държави съ стотини отомански подданици натурализираха, безъ тѣ да сж напушали територията; ревизията на капитулациитѣ се постоянно очакваше.

Трѣбваше въ всѣки случай да се постави единъ плетъ на това наводнение и правителството обнародва закона отъ 19 януарий 1869 г.

Съ единствената цѣль да се прѣпятствува на отоманския подданикъ, имѣющъ мѣстожителство въ империята, да се изтрѣгне отъ своята законодателна властъ, законътъ гѣ изисква прѣдварително разрѣшение на суверена за промѣна на подданството. Императорското правителство е длѣжно да положи и да поддържа това условие, което показва, че ограничава правата произходящи отъ личната свобода. Додѣто чужденцитѣ продължаватъ да не се покоряватъ на общо основание въ Турция, нѣма, за нещастие, друга алтернатива. Между впрочемъ, по-голѣмата частъ отъ европейскитѣ държави, които не сж дали изключителни права на чужденцитѣ, поддържатъ тази клауза въ тѣхнитѣ закони при промѣна на подданството.

Законътъ отъ 19 януарий биде прѣдметъ на най-строги критики, обаче тѣ всички паднаха прѣдъ официалното съобщение на Високата порта, което обясни духътъ, въ който се изработиха и приложиха всичкитѣ му разпореждания. Едно само възражение не можеше, по своето естество, да намѣри отговора си въ горѣреченото съобщение. То е: оспоряването правото на Високата порта да законополага по материята на подданството. Въпросътъ за подданството въ Турция, казва се, е единъ въпросъ европейски; всичкитѣ държави, които иматъ договори съ Високата порта, се интересуватъ; всѣки законъ или правилникъ по тази материя трѣбва да бѣде дѣло на Високата порта и на прѣдставителитѣ на тѣзи държави.

Ако законътъ отъ 19 януарий имаше обратна сила и можеше съ това да чуكنе отомански подданици, които прѣди този законъ отъ отоманското правителство сж били признати за натурализирани чужденци или ако той бѣше накарналъ спечелени права отъ чужденци, по силата на договоритѣ, или ако той имаше за цѣль да закачи нѣкое разпореждане на тѣзи договори, възражението би имало нѣкаква стойностъ. Обаче законътъ нѣма обратна сила и не закача никакво разпореждане на съществующитѣ договори. Има хора, които се показватъ, че вѣрватъ, какво законътъ има обратна сила, защото Високата порта не иска да приеме дѣйствителността на промѣнитѣ на подданство, извършени вънъ, чрѣзъ злоупотрѣбление и вънъ отъ участието на законитѣ на страната, чийтѣ подданици ставатъ. Разпорежданията на закона се отнасятъ само до отомани, на които промѣната на подданството е станала законно; другитѣ никога не сж били приети. Да се приеме участието на прѣдставителитѣ на иностранныѣ държави въ

изработването на закона, ще рече, да признаемъ правото на тѣзи държави да се мѣшатъ въ отношенията на Султана съ своитѣ подданици и да посредствуватъ въ администрацията на империята. Въ подкрѣпление на това възражение славатъ се на една конвенция, която била сключена между Турция и Русия въ мѣсець априлий 1863 г.“

Великиятъ Везиръ, Али Паша, като излага какво е било съглашението между руското посолство въ Цариградъ и Високата порта, по-нататъкъ въ мемоара си продължава:

„Подобно разпореждане ще бѣде въ противорѣчие на втората алинея на чл. 8 отъ Парижкия трактатъ въ 1856 г., който запрѣтѣ на подписавшиятъ го сили да се мѣшатъ заедно или отдѣлно въ отношенията на Султана съ подданицитѣ си и въ вътрѣшното управление на империята“. (Livre Jaune de novembre 1869.)

Протекетата си оставаха отомански подданици, запазваха отоманското гражданско състояние (les protégés sont des sujets ottomans, ils gardent leur statut personnel).

Избавиха се само отъ плащане на поменатитѣ по-горѣ притѣснителни данъци. Протекетата не добиваха никакви политически права у държавата-протекторъ. Такова бѣше положението, когато нашето отечество биде въздигнато въ самостоятелно княжество.

Българско законодателство.

Слѣдъ Освобождението, подданството у насъ се урежда отъ конституцията, закона отъ 17 декемврий 1880 г., закона отъ 25 февруарий 1883 г. и отдѣлнитѣ съглашения между нашето правителство и чуждестраннитѣ прѣдставители.

Въ Берлинския договоръ, чл. 7, се говори, че правата и привилегиитѣ, придобити отъ чуждитѣ подданици въ турската империя по капитулациитѣ и установенитѣ обичаи, сж задължителни за Българското Княжество. За протекетата Берлинския договоръ не споменува нищо.

Въ нашата конституция сж положени основнитѣ начала на българското подданство. Въ чл. 54 се казва: „Всички родени въ България, които не сж приели друго подданство, сжщо и ония, които сж родени другадѣ отъ родители български подданици, броятъ се подданици на Българското Княжество.“

Чл. 56 казва: „Всѣкой подданикъ на Княжеството може да се отрече отъ подданството, слѣдъ като си отслужи по-напрѣдъ военната служба и като изпълни другитѣ си длѣжности спрѣмо държавата по особенъ законъ, който ще се изработи.“

Чл. 55 опрѣдѣля, че чужденци могатъ да приематъ българското подданство, ако това утвърди Народното Събрание.

Отъ горнитѣ разпореждания на нашата конституция се вижда, че тя опрѣдѣля българското подданство по мѣсторождението (jus soli) и по рождение (jus sanguinis). Тя приема, че всѣки трѣбва

да има свое подданство; този, който е роденъ въ България, е български подданикъ, освѣтъ ако е приелъ чуждо подданство. Конституцията не налага подданството, а позволява отричане отъ него. По силата на чл. 56 е изработенъ законътъ за подданството отъ 1880 г. Въ съгласие съ конституцията, въ чл. 1 на този законъ се казва:

„Всички родени въ територията на Българското Княжество, които не сж приели чуждо подданство, броятъ се български подданици.

„Чуждото подданство за роденитѣ въ територията на Българското Княжество, както и българското подданство за жителитѣ отъ територията на Българското Княжество, които сж натурализирани въ турско подданство, има сила за ония, които сж го приели прѣди войната за освобождението, било споредъ закона за отоманската народностъ отъ 19/I 1869 г., било прѣди тоя законъ.“

Цитираниятъ членъ отъ закона има за цѣль да уреди подданството на три категории жители:

1) всички родени въ Княжеството се считатъ за български подданици; 2) роденитѣ въ територията, които претендиратъ, че сж чужди подданици, трѣбва да установятъ, че сж приели чуждото подданство прѣди войната за освобождението и прѣди 19 януарий 1869 г., а слѣдъ тази дата, съгласно отоманския законъ за подданството отъ 19 януарий 1869 г., и 3) жители, неродени въ територията, считатъ се за български подданици, ако сж приели отоманско подданство, съгласно цитирания законъ отъ 19 януарий 1869 г.

Въ закона отъ 1883 г. се постановява (чл. 2), какво български подданици се считатъ всички онѣзи турски подданици, които при обявяване войната за освобождение на България сж имали мѣстожителството или сж били родени въ прѣдѣлитѣ на Българското Княжество. И въ чл. 3: „Всѣко лице, което живѣе въ България, се счита за български подданикъ, додѣто то не докаже противното.

„Споръ за подданството се урежда отъ българскитѣ сѣдилища (чл. 35).

„Изгубва българското подданство този, който безъ прѣдварително разрѣшение на правителството приеме служба въ чужда държава.“ (Чл. 26 отъ закона отъ 1880 г. и чл. чл. 23 и 24 отъ закона отъ 1883 г.)

„Придобиване на чуждо подданство става само съ разрѣшението на българското правителство.“

Въ закона отъ 1880 г. съ подданството се занимава Министерътъ на Вътрѣшнитѣ Работи, а въ закона отъ 1883 г. — този на Правосѣдието.

Въ Турция най-много злоупотрѣбления сж подданството сж правила грѣцкитѣ дипломатически и консулски прѣдставители. По традиция, тѣ сж се стараяли да правятъ сжщото и въ Българското Княжество, като не сж желали да се съобразятъ съ съществуващитѣ закони и, съгласно тѣхъ, да уреждатъ положението на тѣзи грѣци, живущи въ България, които претендиратъ че сж придобили

елинско подданство. Прѣдставителитѣ на Гърция сж водили дълга кореспонденция съ нашето Министерство на Външнитѣ Работи, съ цѣль да отклонятъ точното приложение на закони и да фаворизиратъ нѣкои свои сънародници. Вслѣдствие на това, въ 1885 г. се е сключила спогодба между княжеското правителство и елинския прѣдставителъ въ София. За да се обясни съдържанието на тая спогодба, нужно е да цитирамъ поне двѣ ноти размѣнени между двѣтѣ правителства.

Нашето правителство пише:

„Министерство на Външнитѣ Работи и на Изповѣданията, № 95, 10 януарий 1885 г.

„До Господина Рангабе, Дипломатически Агентъ и Генераленъ Консулъ на Гърция.

„Имамъ честь да Ви увѣдомя за приемането на нотата, която Вие ми изпратихте на 9 т. януарий, подъ № 15, за да ми съобщите основитѣ на едно бждѣще съглашение за окончателно уреждане гражданското положение на тѣзи отъ жителитѣ на Княжеството, които претендиратъ да иматъ елинско подданство. Въ отговоръ на това съобщение, бързамъ да донеса до Ваше знание, че, по мнѣнието на княжеското правителство, всичкитѣ претендирующитѣ отъ грѣцка народностъ, че сж придобили грѣцко подданство, трѣбва да бждатъ раздѣлени на 5 категории, а именно:

„1. Тѣзи, които сж придобили грѣцко подданство прѣди обявяването на Грѣцко-турската война. Княжеството, бидейки законенъ наследникъ на правата и задълженията на турската империя върху българска територия, княжеското правителство ще продължава да признава за елински подданици тѣзи отъ жителитѣ на Княжеството, за които не ще може да се докаже, че: а) сж плащали подъ турското управление крѣвния данѣкъ (харачъ — обърнатъ въ бедели-аскерие); б) тѣхнитѣ дѣла, било граждански, било углавни, сж разглеждани отъ турскитѣ сѣдилища, безъ участието на консулски делегатъ; в) че сж били на турска служба, като членове на административенъ съвѣтъ, на общински съвѣтъ или като сѣдии въ граждански и търговски сѣдилища.

„2. Тѣзи, които претендиратъ да сж придобили елинско подданство слѣдъ обявяването на Руско-турската война до учрѣдяването на Българското Княжество. Хора отъ тази категория ще бждатъ признати за елински подданици, ако сж отишли въ грѣцкото кралевство, тамъ живѣли толкова врѣме, колкото е необходимо отъ елинския законъ, изпълнили всичкитѣ необходими формалности, тамъ сж дали клетва за подданство и сж записани като граждани въ нѣкоя община на кралевството.

„3. Тѣзи, които претендиратъ да сж придобили грѣцко подданство слѣдъ учрѣдяването на Българското Княжество.

„По принципъ, споредъ отоманския законъ и закона за подданството промулгиранъ съ Княжески указъ, хора отъ тази категория не трѣбва да

бждатъ признати за елински подданици, а трѣбва да бждатъ заличени отъ списѣка на такивато. Но ако тѣ докажатъ, че сж изпълнили всичкитѣ формалности, необходими по елинския законъ, княжеското правителство декларира, че то не ще настоява върху условието за прѣдварително разрѣшение, освѣнъ въ твърдѣ извънредни случаи и то по виспи съображения, между другитѣ като въ случаи, когато тѣзи хора сж напуснали България въ течение на годината, въ която сж били повикани на наборъ.

„Между впрочемъ, разумѣва се, че тѣзи хора ще трѣбва прѣдварително да платятъ всичкитѣ си дългове срѣщу българската държава, недобори спрѣмо хазната и пропеситѣ, повдигнати прѣди окончателното приемане на грѣцкото подданство, ще бждатъ разглеждани отъ българскитѣ сѣдилища, безъ участието на консулски делегатъ. Сжщитѣ условия се прилагатъ и за тѣзи, които се прѣдвиждатъ въ слѣдующитѣ 4-та и 5-та категории:

„4. Тѣзи, които, като сж отишли въ Гърция да слѣдватъ висше училище и специално въ Атинския университетъ, прогласяватъ се за елински подданици. Тѣзи млади хора ще бждатъ признати за грѣцки подданици, че подиръ 21-та си година тѣ сж изпълнили всичкитѣ условия, прѣдписани отъ елинския законъ, като постоянно мѣстожителство и пр. и тѣ сж удовлетворили задълженията на военната-служба въ Гърция.

„5. Тѣзи, които, записани като доброволци, сж вече служили въ редовитѣ на елинската войска.

„Като се приема, че този, който доброволно влиза на служба въ чуждестранна войска, губи своето подданство, княжеското правителство ще признае като елински подданици тѣзи, които, като сж напуснали Княжеството една година прѣди записването имъ въ наборнитѣ списѣци, ще прѣдставятъ свидѣтелства, удостоверяющи, че сж служили въ войската на Краля, и тѣмъ ще бжде позволено да се върнатъ въ България.

„Отъ горното явно излиза, че хора не ще попаднатъ въ цитиранитѣ случаи и които ще притежаватъ патентъ на протекция, паспортъ или други документи, не ще бждатъ признати като законно-придобивши елинско подданство и ще бждатъ, слѣдователно, заличени отъ листата на такива.

„Тѣзи сж основитѣ, които княжеското правителство би желало да бждатъ възприети, за да се уреди, по взаимно съгласие и окончателно, гражданското положение на тѣзи отъ жителитѣ на Княжеството, които претендиратъ да сж грѣцки подданици. Спогодбата, която ще послѣдва, ще има сила само за миналото.“

На тази нота Грѣцкиятъ дипломатически агентъ отговаря:

„Дипломатическо Агенство и Генерално Консулство на Гърция въ България, № 21, 11 януарий 1885 г.

„До Негово Прѣвъзходителство Министърътъ на Външнитѣ Работи и пр.

„Имамъ честь да Ви увѣдомя за приемането на Вашата нота отъ 10 януарий, подъ № 95, за да ми изложите основитѣ, които княжеското правителство желае да бждатъ приети за уреждане, по взаимно съгласие и окончателно, гражданското положение на тѣзи отъ жителитѣ на Княжеството, които претендиратъ елинско подданство. Тѣзи основи, бидейки идентични, които азъ имахъ честта да Ви прѣдложа съ моята нота отъ 9 януарий, подъ № 15, азъ съ голѣмо удоволствие напълно ги приемамъ и считамъ спогодбата между двѣтѣ правителства върху този важенъ въпросъ като окончателно установена.“

Вслѣдствие на тѣзи двѣ ноти била окончателно сключена слѣдующата

„Спогодба

отъ 10 януарий 1885 г.

I. Княжеското правителство ще признава за елински подданици всички тия, които сж придобили елинско подданство прѣди обявяването на руско-турската война и за които то не може да докаже.

а) че сж плащали въ врѣме на турското управление данѣка „харачъ“, прѣобърнатъ по-послѣ въ „беделъ“;

б) че дѣлата имъ, граждански или криминални, сж се разглеждали отъ турскитѣ сѣдилища безъ присѣтствието на консулски делегатъ, и

в) че сж били на турска служба, било въ качество на членове при административнитѣ и градскитѣ свѣти, или като сѣдии въ гражданскитѣ и търговскитѣ сѣдилища.

II. По тия, които сж добили елинското подданство въ промежутѣка отъ обявяването на Турско-руската война до създаването на Княжеството, княжеското правителство ще признава за елински подданици само ония, които, слѣдъ като сж отишли въ Гърция, живѣли сж тамъ непрѣривно толкова врѣме, колкото се изисква отъ грѣцкитѣ закони, изпълнили сж всички изискуеми формалности, положили сж клетва и сж се записали като граждани на нѣкоя община въ Гърция.“

При тая спогодба е прибавено едно извлѣчение отъ грѣцкия законъ.

„Глава VIII.

За народносттата.

Извлѣчение отъ гражданския законъ. Книга първа за лицата. Отдѣление първо, относительно ползуването, изгубването и придобиването на гражданскитѣ права.

Чл. 15. Чужденецътъ, който споредъ закона на страната, на която принадлежи, е пълнолѣтенъ, става грѣкъ, като се запише за гражданинъ. А, който иска да се запише за гражданинъ, той е длъженъ да заяви за желанието си въ общинското управление на оная страна, въ която желае да има мѣстожителството си, и, послѣ това заявление,

да проживѣе въ Гърция, ако е еднородецъ, двѣ години, ако е инородецъ — три години. Слѣдъ изтичането на тия срокове и слѣдъ като удостовери надлежниятъ прокуроръ при апелативното сѣдилище, че той не е подпадналъ въ нѣкое злодѣяние или прѣстѣпление отъ прѣдвиденитѣ въ чл. 22 на наказателния законъ, той е длъженъ да даде прѣдъ надлежния окръженъ управител клетвата на грѣка.

Чл. 17. Роденитѣ дѣца прѣди заявлението за записване като граждани, тѣй сжщо и съпругата на она, който вече се е записалъ за гражданинъ, оставатъ като чужденци. Ако же въ врѣмето на записването като граждани съпругата или дѣцата му сж били непълнолѣтни, тѣ могатъ да придобиятъ качеството на грѣкъ, ако въ продължение на една година отъ пълнолѣтието имъ заявятъ желанието си за това въ общинското управление на оная страна, въ която ще пожелаятъ да иматъ мѣстожителството си, и дадатъ прѣдъ надлежния окръженъ управител клетвата на грѣка.

Чл. 18. Роденитѣ дѣца въ продължение на втората или третата година отъ онѣзи, за които се споменува въ чл. 15, ставатъ грѣци чрѣзъ записването на баща имъ за гражданинъ“.

Съ станалата спогодба не сж били задоволени грѣцкитѣ дипломатически и консулски прѣдставители и сж продължавали да искатъ и други отстъпки по този въпросъ отъ нашето правителство. Грѣцкитѣ дипломатически агентъ въ София е сполучилъ да изтрѣгне отъ нашето Министерство па Външнитѣ Работи и на Изповѣданията слѣдующата

„Спогодба

сключена между българското и грѣцкото правителства на 11 юний 1893 г. по въпроситѣ на спорно грѣцко подданство въ Княжеството.

За уравнение въпроситѣ на спорно грѣцко подданство, които се прѣдставляватъ въ България, освѣнъ случаитѣ прѣдвидени въ §§ 1 и 2 на спогодбата отъ 1885 г., постановленията на която оставатъ въ сила и за въ бждщъ по цѣлото пространство на българската територия, княжеското правителство прие слѣдующитѣ основи:

1. Лицата родени въ България, за подданството на които е билъ повдигнатъ споръ докрая на мѣсецъ декемврий 1891 г., ще бждатъ признати за грѣцки подданици, ако притежаватъ документи, удостоверяющи, че сж добили на законно основание грѣцкото подданство.

2. Лицата родени въ България, за подданството на които не е повдигнатъ споръ до горѣпоменатата дата, ще бждатъ признати за грѣцки подданици, ако притежаватъ документи, удостоверяющи, че сж добили законно грѣцкото подданство, слѣдъ като си изслужили военната повинность въ редоветѣ на българската армия, съгласно съ дѣйствующитѣ въ България закони.

3. Ще бъдат признати за гръцки подданици:

а) лицата, които, като сж отишли въ Гърция до края на декемврий 1891 г., за да слѣдватъ пакуитѣ си въ разни училища, а особено въ Атинския университетъ, би доказали, че сж добили законно гръцкото подданство;

б) лицата, които сж постъпили въ редоветѣ на гръцката армия, като доброволци, и сж си отбили вече службата.

4. Признаватъ се за гръцки подданици лицата родени въ провинциитѣ присъединени на Гърция по силата на Берлинския договоръ.

5. Отъ само себе си се разумѣва, че лицата, които по силата на горѣизложенитѣ постановления би придобили гръцко подданство, сж длъжни прѣдварително да си изплатятъ всичкитѣ дългове къмъ българската държава, произхождащи отъ недобори и разни други такси дължими на хазната.

Горѣцитиранитѣ дѣйствия на нашето Министерство на Външнитѣ Работи съставляватъ едно непростително нарушение на дѣйствующитѣ закони. Прѣди всичко, оспорване върху подданство, било между частни лица, било отъ страна на правителството, е отъ изключителната компетентностъ на българскитѣ съдилища (чл. 35 отъ дѣйствующия законъ за подданството). Никой законъ не е далъ право на Министъра на Външнитѣ Работи да разрѣшава спорове върху подданството. Така сжщо никой законъ не е прѣдоставилъ право на Княжеското Министерство на Външнитѣ Работи да прави отстъпки, прѣдвидени въ горѣцитиранитѣ спогодби.

За по-ясно разбиране нека разгледаме нѣкой отъ 5-тѣ категории, прѣдвидени въ спогодбата отъ 1885 г.

1 категория: „Тѣзи, които сж придобили гръцкото подданство прѣди обявяването на Руско-турската война“.

Българското Княжество, бидейки законенъ на слѣдникъ на правата и задълженията върху българската територия, ще продължава да счита за елински подданици тѣзи отъ жителитѣ на Княжеството, за които не ще бъде доказано: а) че подъ турското управление тѣ сж плащали кръвния данѣкъ (*impôt de capitation*) „харачъ“, обрънатъ въ „беделѣ-аскерѣ“;

б) че тѣхнитѣ граждански и углавни дѣла сж се разглеждали отъ турскитѣ съдилища безъ консулска закрила, и

в) че не сж били на турска държавна, окръжна и общинска служби.

Нашето министерство смѣсва кръвния данѣкъ, *impôt de capitation*, съ „харачъ“, като се знае, че „харачъ“ бѣше поземеленъ данѣкъ (*impôt foncier*), то приема задължението да прѣдстави отрицателни доказателства, които не характеризиратъ чуждото подданство, защото, както казахъ и по-горѣ, въ турската империя има и протежета. Не е длъжностъ на правителството да установява извѣстни факти, за да доказва подданството на единъ жителъ въ Княжеството. По дѣйствующитѣ у насъ закони

(чл. 54 отъ конституцията, чл. 1 отъ закона отъ 1880 г. и чл. 3 отъ закона отъ 1883 г.) се постановява: Всѣко лице, което живѣе въ България, се счита за български подданикъ додѣто то не докаже противното. Тежестъта на доказателствата лежи върху лицето, което претендира чуждо подданство, а не върху правителството. А по кой начинъ това лице ще може да докаже, че е придобило своето чуждо подданство прѣди освобождението на България? Това е уредено въ чл. 1 отъ закона отъ 1880 г. Излиза, прочее, че тукъ сж нарушени дѣйствующитѣ погорѣцитирани закони.

2 категория: „Тѣзи, които претендиратъ че сж придобили елинско подданство слѣдъ обявяването на Руско-турската война до учрѣдяването на Българското Княжество.“

„Ще се считатъ за елински подданици тѣзи, които, като сж отишли въ гръцкото кралевство, тамъ сж били на постоянно мѣстожителство прѣзъ врѣме, което изисква елинскитѣ законъ, изпълнили сж формалноститѣ и сж се били записали граждани на нѣкоя община.“

И това противорѣчи на чл. 1 отъ закона отъ 1880 г., а така сжщо и на закона за отоманското подданство отъ 19 януарий 1869 г.

3 категория: „Тѣзи, които претендиратъ че сж придобили елинско подданство подиръ учрѣдяването на Българското Княжество“.

Отъ тази категория, въпрѣки отоманския законъ и въпрѣки нашитѣ закони, могатъ да ставатъ гръцки подданици безъ съгласието на нашето правителство, когато въ чл. чл. 28 и 30 отъ закона отъ 1883 г. изрично постановяватъ, че българското подданство не може да се изгуби безъ разрѣшение и че добитото, въпрѣки това, чуждо подданство нѣма никакво значение за страната.

Още по-големѣ отстъпки се даватъ въ спогодбата отъ 1893 г. по-горѣцитирана. И съ втората спогодба се правятъ отстъпки, които нарушаватъ дѣйствующитѣ въ страната закони.

Когато изработваме законъ за подданството, народното прѣдставителство ще трѣбва да се занимае съ създаденото положение отъ горѣпоменатитѣ двѣ спогодби; тѣ сж отворили вратитѣ на най-големитѣ злоупотрѣбления. Ако се направи една анкета, ще се намѣри, че хора, които сж родени върху територия на Княжеството, както тѣхнитѣ дѣди и прадѣди, и които не сж никогажъ стѣпили въ Гърция, сж станали гръцки подданици. Такива случаи твърдѣ много има въ нѣкои крайдунавски градове, крайчерноморски градове и особено Пловдивския окръгъ.

Това създадено положение трѣбва да се знае отъ законодателя при гласуване закона за подданството.

Прѣдставениятъ законопроектъ.

Прѣдставениятъ проектъ приема по начало, че всѣки жителъ на Княжеството трѣбва да има едно подданство; това подданство не се налага,

а всеки може да се откаже отъ него (единствено изключение прави чл. 30).

Никой не може да има двѣ подданства или пъкъ да е безъ подданство.

Подданството се опрѣдѣля:

По мѣсторождението (*jus soli*) и затова въ чл. 1 се казва: български подданици се считатъ всички лица живущи въ България, както и онѣзи, които при създаването на държавата ни сѣ имали мѣстожителството си или сѣ били родени въ прѣдѣлитѣ ѝ, докато не покажатъ противното.

При тоя членъ да се прибави:

„Ще се признаятъ за чужди подданици само тѣзи, които сѣ придобили чуждото подданство съгласно дѣйствующитѣ въ врѣмето закони“. Съ тази прибавка ще се заличатъ послѣдствията на горѣпomenатитѣ двѣ спогодби и да се унищожи институцията на протектата у насъ.

По раждане (*jus sanguinis*).

Законитѣ дѣца на единъ български подданикъ, дѣто и да сѣ родени, считатъ се за български подданици (чл. 5). Подданството се опрѣдѣля при рождението, а не при зачатieto (*conception*).

Въ чл. 6 слѣдъ думата „незаконнороденото“ да се прибави „непълнолѣтно“, защото на пълнолѣтнитѣ подданството не може да се промѣни по волята на родителитѣ (чл. чл. 10, 18, 28 и 29).

При този членъ да се прибави:

„Ако признаването не е станало отъ баща и майка едновременно, слѣдва подданството на този отъ родителитѣ, който пръвъ го е припозналъ“.

Подъ думата „незаконнородено“ се разбира: *enfants naturels, adultérins incestueux* (чл. 2 отъ закона за припознаване незаконнороденитѣ и пр.)

Друга прибавка:

„Сѣщо става и съ усиновенитѣ малолѣтни отъ единъ български подданикъ“.

Както за изгубване на българското подданство, така и придобиването му, изисква се разрѣшение на надлежното правителство (чл. чл. 13 и 22).

Придобиването или изгубването на българското подданство отъ баща се простира и върху не-свѣршенолѣтнитѣ му дѣца (чл. чл. 10, 18, 28 и 29). Тази система, приета въ Германия, Англия, Австро-Унгария, Италия и пр., е малко произволна, защото прави разлика между пълнолѣтни и малолѣтни дѣца; тя създава твърдѣ много конфликти. Турскиятъ законъ прави лично както придобиването, така и изгубването на отоманското подданство. Проектътъ слѣдва системата приета въ дѣйствующитѣ досега два закона (чл. чл. 10 и 23 — 1880 г. и чл. 31 — 1883 г.).

Въ чл. 10 прѣди думата „дѣте“ да се прибави непълнолѣтно.

Понеже въ чл. чл. 21, 26 и 27 проектътъ приема по начало, че жената слѣдва подданството на мъжа си (*la femme suit la condition de son mari*), то въ чл. 29 трѣбва да се изхвърлятъ думитѣ „както и жената“.

Въ чл. 3 се казва: „законитѣ за гражданско състояние и за правоспособность слѣдватъ българскитѣ подданици въ странство“. Това е началото на *statut personnel*. Въ такъвъ случай въ чл. 9 слѣдъ думата „пълновъзрастно“ да се прибави: „по законитѣ на държавата, чийто подданикъ е баща му, и да е навършилъ 21-годишна възраст“. Сѣщото трѣбва да стане и въ чл. 12.

Въ чл. 8, както и въ всички други, да се замянатъ думитѣ „Министерство на Външнитѣ Работи и Изповѣданията“ съ думитѣ „Министерство на Правосъдието“.

Въ Министерството на Правосъдието владѣе духъ на строго приложение на законитѣ на страната. Приложението закона за подданството е вътрѣшна работа на всѣка държава; повдигатъ се и се разрѣшаватъ въпроси отъ гражданското право (*droit civil privé*); спорове за подданство се разрѣшаватъ отъ сѣдилищата (чл. 31).

Въ чл. 14 думата „слѣдъ“ да се махне, за да се улесни натурализацията на живущитѣ сега у насъ чужденци.

Такъвъ бѣше докладътъ, който направихъ прѣдъ комисията, която, като разисква всестранно проекта, упълномощи ме да ходатайствувамъ прѣдъ народното прѣдставителство да приеме и гласува слѣднитѣ измѣнения въ проекта:

Въ чл. 6 прѣдъ думата „дѣте“ да се вмѣтне „непълнолѣтно“.

При сѣщия членъ да се прибави:

„Ако припознаването е станало неедновременно, слѣдва подданството на този отъ родителитѣ, който пръвъ го е припозналъ“.

„Сѣщо става и съ усиновенитѣ малолѣтни отъ единъ български подданикъ“.

Въ чл. чл. 8, 9, 11, 13, 14, 20, 22 и 27, вмѣсто думитѣ „Министерството на Външнитѣ Работи и Изповѣданията“, да се приеме „Министерство на Правосъдието“.

При чл. 13 да се прибави: „При изключителни обстоятелства, Министерскиятъ съвѣтъ може да освободи просителя отъ прѣдставяне свидѣтелство прѣдвидено въ буква *с*“.

Въ чл. 14 въ забѣлѣжката да се прибави слѣдъ думата „години“: „не се прилага на живущитѣ сега чужденци въ България“.

Въ чл. 24 слѣдъ думата „корпорации“ да се прибави: „може да изгуби“.

Къмъ чл. 31 да се прибави:

„Въ такъвъ случай спорътъ се води, като частно производство, на общо основание“.

Сега, г-да народни прѣдставители, ще почна да чета членъ по членъ проекта съ тѣзи измѣнения, които сѣ направени, и ако се искатъ нѣкои обяснения върху това, което въ комисията се разисква, имамъ тоже бѣлѣжки и мога и тѣхъ да прѣдамъ.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: До 8 ч. имаме 5 минути, които ни сѣ потрѣбни, за да наредимъ нашия дневенъ редъ.

М. Такевъ: Азъ моля г. министра, ако има артъжъ законопроекти въ министерството, да ни се дадатъ, защото азъ не съмъ получилъ този проектъ; искахъ го отъ канцеларията, но казаха ми че е изчерпанъ.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Прѣседателството утрѣ ще се разпореда да ви се дадатъ.

Г-да народни прѣдставители! Законопроектътъ за митническата тарифа е разгледанъ отъ комисията. Азъ ще моля да приемете, съгласно чл. 51 отъ нашия правилникъ, спѣшность за тоя проектъ, така че на утрѣшното засѣдание прѣди обѣдъ да довършимъ второто четене на законопроекта за чиновницитѣ и да пристѣпимъ, доколкото това се може, къмъ второто четене на законопроекта за общата митническа тарифа, а подиръ обѣдъ ще имаме интерпелации.

М. Маджаровъ: Може ли да се туря спѣшность за такъвъ законопроектъ отъ 600 члена, безъ да имаме доклада по него?

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Затова именно казвамъ, че трѣбва спѣшность, защото искаме да избѣгнемъ печатането на докладъ, като виждаме, че всички прѣдставители, които се интересуватъ съ този проектъ, бѣха въ комисията и си изказаха мнѣнието.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Които отъ г. г. прѣдставителитѣ приематъ прѣдложението на г. Министъръ-Прѣседателя, да си вдигнатъ ржката. Болшинство. Народното Събрание приема.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 8 ч. вечерята.)

Прѣседателъ: **Д. Цанковъ.**

Подпрѣседатели: { **А. Франгя.**
Д-ръ А. Ходжевъ.

Секретари: { **П. Шоповъ.**
Д-ръ Г. Гаговъ.

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Гълъбовъ.**